

JICAH

*Journal of Infant,
Child and
Adolescent Health*

JOURNAL OF INFANT CHILD AND ADOLESCENT HEALTH

 <https://jicah.com>

 jicaheditor@gmail.com

ISSN:2757-9468

Nisan 2025: Cilt 5, Sayı 1

Sahibi/Baş editör

Emriye Hilal YAYAN

İletişim

Bulgurlu Mah. Merkez Kampüs Sk. Battalgazi/Malatya

<https://jicah.com/>

jicaheditor@gmail.com

Derginin Kısa Adı: JICAH

Amaç

Journal of Infant, Child and Adolescent Health (JICAH) doğumdan ergenliğe kadar olan yaşam süresi içinde sağlıklı ve hasta bireylere yönelik; metaanaliz ve sistematik derleme, özgün araştırma makalesi (nitel, nicel veya karma yöntem), olgu sunumu ve olgu serisi şeklindeki bilimsel çalışmaları yayımlayarak bilim dünyasına katkıda bulunmayı amaçlayan çift kör hakemli bir dergidir.

Kapsam

Journal of Infant, Child and Adolescent Health 2021 yılında yayın hayatına başlamış olup yılda 3 kez (Nisan, Ağustos, Aralık aylarında) elektronik ortamda yayımlanır. Derginin yayın dili Türkçe ve İngilizcedir. Journal of Infant, Child and Adolescent Health yenidoğan, çocuk ve ergen bireyler ile ailelerinin sağlık bakımı konularına odaklanan multidisipliner çalışmalara yer verilmektedir.

Gönderilen ve yayımlanan içeriğin tüm sorumluluğu içeriğin yazar(lar)ına aittir. © Yayın hakları yayıncıya aittir. Kaynak gösterilerek alıntılanabilir.

Journal of Infant, Child and Adolescent Health; yazarlar, hakemler ve editörler için rehber olarak hazırlanmış Uluslararası Medikal Dergisi Editörleri Konseyi (ICMJE) ve Yayın Etik Kuralları (COPE) kriterlerini temel almaktadır.

İndeksler

Index Copernicus

Türkiye Atıf Dizini

Asos İndeks

ResearchBib

CiteFactor

Directory of Research Journals Indexing

EuroPub

ISSN:2757-9468

April 2025; Volume 5, Issue 1

Owner/ Editor-in-Chief

Emriye Hilal YAYAN

Contact

Bulgurlu Mah. Merkez Kampüs Sk. Battalgazi/Malatya

<https://jicah.com/>

jicaheditor@gmail.com

Journal Title Abbreviation: JICAH

Objective

The Journal of Infant, Child and Adolescent Health (JICAH) is a double-blind peer-reviewed journal that publishes meta-analysis and systematic review, original research article (qualitative, quantitative, or mixed method), case report, and case series intended on healthy and sick individuals in the life span from birth to adolescence.

Scope

Journal of Infant, Child and Adolescent Health started its publication life in 2021 and is published electronically 3 times a year (April, August, and December). The publication languages of the journal are Turkish and English. Journal of Infant, Child and Adolescent Health includes multidisciplinary studies focusing on the health care of newborns, children and adolescents and their families.

All responsibility for the submitted and published content rests solely with the author(s). Authors transfer all copyrights to the Journal. Published content can be cited provided that appropriate reference is given.

Journal of Infant, Child and Adolescent Health takes the criteria of the International Committee of Medical Journal Editors (ICMJE) and the Committee on Publication Ethics (COPE) that have been prepared as a guide for authors, referees and editors.

Abstracting and Indexing

Index Copernicus

Türkiye Atıf Dizini

Asos İndeks

ResearchBib

CiteFactor

Directory of Research Journals Indexing

EuroPub

Editor-in-Chief / Baş Editör

Prof. Dr. Emriye Hilal YAYAN
İnönü Üniversitesi, Malatya

Editorial Board / Editörler Kurulu

Doç. Dr. Mürşide ZENGİN
Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman
Doç. Dr. Ceyda BAŞOĞUL
Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman
Prof. Dr. Ayfer AÇIKGÖZ
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir
Prof. Dr. Murat BEKTAŞ
Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir
Prof. Dr. Nejla CANBULAT ŞAHİNER
Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Karaman
Prof. Dr. Sibel KÜÇÜKOĞLU
Selçuk Üniversitesi, Konya
Prof. Dr. Diler YILMAZ
Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi, Balıkesir
Dr. Öğr. Üyesi Sevil ÖZKAN
Selçuk Üniversitesi, Konya
Prof. Dr. Mitsue Maru
University of Hyogo, Japonya
Öğr. Gör. Emine BİRCAN
University of Arkansas for Medical Science, ABD

Language Editor/Dil Editörü

Öğr. Gör. Volkan DÜZGÜN
Adıyaman Üniversitesi, Adıyaman

Design/Miçanpaj

Arş. Gör. Sümeyye ÖZARSLAN
İnönü Üniversitesi, Malatya

Cover Design/ Kapak Tasarım

Samet KAPLAN

Yayın Danışma Kurulu/ Publications Advisory Board

Prof. Dr. Zümrüt BAŞBAKKAL
Ege Üniversitesi, İzmir
Prof. Dr. Hicran ÇAVUŞOĞLU
Hacettepe Üniversitesi, Ankara
Prof. Dr. Ayda ÇELEBİOĞLU
Mersin Üniversitesi, Mersin
Prof. Dr. Sema KUGUOĞLU
İstanbul Medipol Üniversitesi, İstanbul

Prof. Dr. Sevinç POLAT
Yozgat Bozok Üniversitesi, Yozgat
Prof. Dr. Sevim SAVAŞER
Biruni Üniversitesi, İstanbul
Prof. Dr. Suzan YILDIZ
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, İstanbul

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

ORIGINAL ARTICLE / ARAŞTIRMA

- 1 Identifying Secondary School Students' Metaphors for the Concept of Digital Footprint**
Ortaokul Öğrencilerinin Dijital Ayak İzi Kavramına İlişkin Metaforların Belirlenmesi
Emine BEYAZ -Sonay GÖKÇEOĞLU
- 12 COVID-19 Sürecinde Pediatri Servislerinde Çalışan Hemşire ve Hekimlerin Merhamet Düzeylerinin Belirlenmesi**
The Determination of Compassion Levels among Nurses and Physicians Working in Pediatric Wards during the COVID-19 Pandemic
Sevim Pınar ÖZTORUN -Emine ALTUN YILMAZ
- 26 Investigation of the Relationship between E-Health Literacy in Pregnant Women and Readiness for Hygienic Care of the Newborn**
Gebelerde E-Sağlık Okuryazarlığının Yenidoğanın Hijyenik Bakımına Hazır Oluşluğu ile İlişkisinin İncelenmesi
Necla KASIMOĞLU -Sevinç KÖSE TUNCER -Papatya KARAKURT
- 38 Ergenlerin Okula Uyumları ile Sosyal Duygusal Öğrenme Düzeyleri Arasındaki İlişki**
The Relationship Between Adolescents' Adjustment to School and Their Social Emotional Learning Levels
Nurcan DENİZ KÖROĞLU -Tuğçenur DOĞAN
- 50 Examining the Relationship between Digital Addiction and Daytime Sleepiness in Secondary School-Age Children**
Ortaokul Öğrencilerinde Dijital Bağımlılık ve Gündüz Uykululuk İlişkisinin İncelenmesi
İlknur BEKTAŞ -Cansu YÜKSEL

REVIEW/DERLEME

- 60 Sosyal Medya ve Sanal Emzirme Desteği**
Social Media and Virtual Breastfeeding Support
Sümeyye ALTIPARMAK -Sümeyye ŞİMŞEK

Identifying secondary school students' metaphors for the concept of digital footprint

Ortaokul öğrencilerinin dijital ayak izi kavramına ilişkin metaforların belirlenmesi

Emine Beyaz^a * , Sonay Gökçeoğlu^b

^a Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Muş, Türkiye
^b Şanlıurfa İl Sağlık Müdürlüğü, Halk Sağlığı Bölümü, Şanlıurfa, Türkiye

ABSTRACT

Purpose: The purpose of this study was to explore the perceptions of 5th and 6th grade secondary school students about 'digital footprint' through the use of metaphors.

Method: The phenomenological approach was used in the study. The study was conducted with 5th and 6th grade students (N=201) who were studying in the spring term between March and April 2024. The students were asked to fill in an information form where they had to indicate introductory characteristics and complete the sentence "Digital footprint is similar to... either/or. Because...". Data were analyzed using the 'content analysis technique' with descriptive statistics used to analyze the characteristics of the students. In addition, factors affecting the categorical status of the metaphors were examined using the Pearson chi-square test. Data analysis was carried out using the SPSS 25.0 software package.

Results: A total of 197 students participated in the study and provided 40 different metaphors for digital footprints. The three most frequently used metaphors were "footprint in the snow" (14.2%), "seal" (10.7%) and "footprint" (9.6%). The study also found that 66.9% of the metaphors fell into the category of digital traces of personal data. Interestingly, the variables of age, gender, class, parents' education and employment status, income and perceived success had no significant effect on the category of metaphor. However, the type of family structure did play a role, with students from nuclear families more likely to use metaphors related to permanent digital data storage than students from extended families.

Conclusion: Almost all students who participated in the study had an idea of the digital footprint. Paediatric nurses have an important role to play in protecting children from risky behaviour in the digital environment and in promoting safe digital behaviour.

Keywords: Digital footprint; metaphor; nursing; secondary school students

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı metaforlar kullanarak 5. ve 6. sınıf ortaokul öğrencilerinin 'dijital ayak izi' hakkındaki algılarını araştırmaktır.

Yöntem: Çalışmada fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır. Çalışma, Mart ve Nisan 2024 yılları arasında ilkbahar döneminde eğitim gören 5. ve 6. sınıf öğrencileri (n = 201) ile gerçekleştirildi. Öğrencilerden giriş özelliklerini belirtmek ve "dijital ayak izine benzer ... çünkü ..." cümlesini tamamlamaları gereken bir bilgi formu doldurmaları istendi. Veriler, öğrencilerin özelliklerini analiz etmek için kullanılan tanımlayıcı istatistiklerle 'içerik analiz tekniği' kullanılarak analiz edildi. Ayrıca, metaforların kategorik durumunu etkileyen faktörler Pearson ki-kare testi kullanılarak incelenmiştir. Veri analizi SPSS 25.0 yazılım paketi kullanılarak gerçekleştirildi.

Bulgular: Çalışmaya toplam 197 öğrenci katıldı ve dijital ayak izleri için 40 farklı metafor sağladı. En sık kullanılan üç metafor "karda ayak izi" (%14.2), "mühür" (%10.7) ve "ayak izi" (%9.6) idi. Çalışma ayrıca metaforların% 66,9'unun kişisel verilerin dijital izleri kategorisine girdiğini bulmuştur. İlginç bir şekilde, yaş, cinsiyet, sınıf, ebeveynlerin eğitimi ve istihdam durumu, gelir ve algılanan başarı değişkenlerinin metafor kategorisi üzerinde önemli bir etkisi olmamıştır. Bununla birlikte, aile yapısının türü bir rol oynamıştır, çekirdek ailelerden gelen öğrencilerin kalıcı dijital veri depolama ile ilgili metaforları kullanma olasılığı geniş ailelerden gelen öğrencilere göre daha fazladır.

Sonuç: Çalışmaya katılan öğrencilerin hemen hemen hepsi dijital ayak izi hakkında bir fikre sahipti. Çocuk hemşirelerinin, çocukları dijital ortamda riskli davranışlardan korumada ve güvenli dijital davranışı teşvik etmede önemli bir rolü vardır.

Anahtar Kelimeler: Dijital ayak izi; metafor; hemşirelik; ortaokul öğrencileri

Introduction

Technological developments in recent years have led to differences in the means of communication, easy access to the internet, and effective use of digital platforms. The ease use of digital applications by all age groups has revealed some dangers, despite the convenience it offers. People of all age groups now leave a

Bu çalışma 8. Uluslararası Adli Hemşireliği Kongresi'nde Sözel Bildiri olarak sunulmuştur.

* Corresponding author.

E-mail address: emine.egokceoglu@gmail.com (E.B)

Geliş Tarihi / Received: 31.10.2024 Kabul Tarihi/Accepted: 17.03.2025

trail of information through their social activities on social media activities, websites visited, online accounts, search engine queries, files downloaded, status updates, cookies accepted, and advertisements clicked (Lambiotte & Kosinski, 2014; Swetha, Buvanewari & Kottaisamy, 2019; Sürmelioglu & Seferoglu, 2019; Karabatak & Alanoğlu, 2022). This situation, defined as a digital footprint, includes data from the person's identity information, thoughts, and habits (Bodhani, 2012; Hengstler, 2017). When the literature is examined, digital footprints are classified as active and passive. Traces classified as active emerge with the activities of individuals in the virtual world. While an active trace emerges in a photo shared in a virtual environment, a message sent, a comment written or location information shared, passive traces are data accessed by the location determination systems of devices such as phones or computers (Girardin, Calabrese, Dal Fiore, Ratti & Blat, 2008). In summary, a digital footprint includes data consisting of a person's identity information, ideas, and habits. It is important to recognise that these digital traces are permanent, and therefore it is crucial to consider the long-term consequences of using digital applications. This highlights the need to use these platforms with caution and an understanding of the potential impact they can have on one's life (Çalışkan & Aktın, 2022).

In the digital age, interaction and communication are extremely important, especially for children, to access information. While technology is a tool that makes life easier, its irregular use causes addiction and decreases the quality of life by increasing energy consumption (Pariltı & Aydın, 2024). In particular, children and adolescents have a higher level of social media use compared to other age groups. Those in the younger age groups, who are defined as digital natives, easily share their identity information and photos without realising that they are leaving traces in the virtual environment. School-aged children also leave their digital footprints while using online games and chat tools. Therefore, children can be the target of cybercriminals by sharing information that can lead to cybersecurity breaches. (Sürmelioglu & Seferoglu, 2019). As any careless movement in the digital space increases the risk of cyberbullying and threats (Hinds & Joinson, 2018).

It is also known that sharing on social media causes psychological problems in children, communication problems within the family, and some dangers such as violence, child abuse, child pornography and pedophilia (Duygulu, 2019). A child's digital trace can have negative consequences, especially cyberbullying, such as failure to protect privacy, and can trigger emotional and behavioral problems in children. Cyberbullying is another important problem that seriously threatens children's mental health. When children are bullied online, they can feel isolated, and this can negatively affect their academic success and social life (YEŞİLAY, 2024). For this reason, it is very important to develop conscious internet use to protect the health of children and adolescents (Hinds & Joinson, 2018).

School health nursing applications are particularly valuable in this regard. School health nursing practices for early adolescence include training and counselling services on access to reliable health information, protection from problematic and addictive internet use behaviours, development of electronic health literacy, and protection from cyberbullying (Uludaşdemir & Akca, 2022, YEŞİLAY, 2024). Thus, the aim is to provide children with care in the digital environment while they are still of school age (EAVI, 2019). In paediatric nursing, the metaphor technique should be used to facilitate an accurate understanding of the concept of 'digital footprint'.

Metaphors are concepts that facilitate learning, provide concrete representations of abstract concepts, define desired concepts with fewer words, and facilitate the understanding of experiences and reality (Tanrıverdi & Kahraman, 2018; Yücel-Cengiz & Ekici, 2019). In the literature, there are studies investigating the awareness of digital footprints among secondary school students (Kuh, 2018; Yılmaz Soylu, Demiröz & Akkoyunlu, 2021; Çalışkan & Aktın, 2022). Despite the prevalence of the concept of the digital footprint in the virtual environment, it remains a relatively understudied topic in the field of pediatric

nursing (Uludaşdemir & Akca, 2022). Therefore, there is a need for further research to improve understanding of digital footprint awareness, awareness in order to protect children from virtual dangers and develop early nursing-based intervention programmes.

The aim of this study is to assess secondary school students' views on digital footprints using the metaphor technique, and to investigate the factors that influence the content of the metaphor used.

Research Questions

Which metaphors did secondary school students use to describe their perceptions of digital footprint?

What are the variables that influence the metaphors produced?

Methods

Type of Research

Phenomenology is a qualitative research method that seeks to explore how individuals construct meaning, express their emotions, perspectives, and perceptions regarding a particular phenomenon, and how they experience this phenomenon in their daily lives (Tekindal & Uğuz Arsu, 2020). Metaphors provide the opportunity for effective analysis. By using the metaphor technique, it is aimed to reveal the perceptions and real thoughts of the students who took the 'Information Technologies and Software' course at school regarding the digital footprint.

Time and Place of the Study

The research was conducted among 5th and 6th-grade students in a public school affiliated to the Ministry of National Education (MoNE) in the provincial center between the 10th of March and the 15th of April 2024. The school was chosen because it was close to the researcher's place of residence and provided convenience to the researcher during the process of conducting the research

Population and Sample of the Study

The study population consisted of 210 secondary school students enrolled in the 5th and 6th grades during the spring term of the 2023-2024 academic year at a public school. No sampling technique was employed, as the study aimed to include all students available at the time of data collection. The final sample consisted of 201 participants, yielding a participation rate of 95%. The study was based on the criterion that the participants received training on digital footprints for the first time as part of the 'Information Technologies and Software' course and were internet users. The participants received training on digital footprints as part of the 'Information Technologies and Software' course given in the 5th grade curriculum. Since the course was a newly added course to the curriculum, 5th and 6th grade secondary school students taking the course were included in the study.

Inclusion criteria for participants

- 5th and 6th grade students
- Internet users
- Participation in the Information Technologies and Software course

Exclusion criteria for participants

Not participating in the 'Information Technologies and Software' course, not attending or not passing the course, inappropriate metaphors related to 'digital footprint', metaphors with similar meanings and metaphors whose reasons for use do not overlap with each other were excluded from the answers

Data Collection Tools

Data were collected using a semi-structured questionnaire in accordance with the literature (Çalışkan & Aktın, 2022). The questionnaire consists of two parts, asking about descriptive characteristics of students and their perceptions of the concept of digital footprint. In the first part, there are nine questions about descriptive characteristics (age, gender, year in school, family type, parents' education and employment status, income status, perception of success status).

In the second part of the form, without providing any framework to the students, each student was asked to complete the sentence 'The digital footprint is similar to Because'. In the research the expression 'Because...' was included so that students could explain the reasons for using metaphors. In this way, the aim was to find out about the perception of the concept of the digital footprint (Çalışkan & Aktın, 2022).

Prosedure

Data were collected through face-to-face interviews conducted in a manner that did not disrupt the students' educational activities. Each interview lasted approximately 15 minutes, ensuring that participants had adequate time to respond thoughtfully. The semi-structured data form was presented to the 5th and 6th grade students during the lesson. The students were asked to fill out the form and each student was asked to complete the sentence 'Digital footprint Because' in order to produce a direct metaphor about the digital footprint without being presented with any framework.

Data Analysis

The data were analyzed using the content analysis technique. First, the metaphors generated by the students regarding the digital footprint were reviewed by the researchers. Any responses in which the metaphor and its justification were inconsistent were excluded from the analysis. Among the metaphors produced by the students, data that were not metaphors and whose explanation sentence did not match with the metaphor used were excluded from the evaluation, such as "The digital footprint is like a ruler...because it is measured". The second step was to group similar metaphors. In the next phase, similar metaphors were grouped, resulting in the identification of 40 distinct metaphors. Finally, each metaphor was categorized based on its conceptualization of the digital footprint phenomenon. Each of the metaphorical images produced by the participants and the justification for the metaphor were defined with a specific category by means of evaluating the relationship between them. Categories were created with codes that are related to each other. The metaphors created by the participants for the concept of 'digital footprint' were divided into 3 conceptual categories according to their common features: digital personal data traces, digital permanent data storage, and digital tracking (Çalışkan & Aktın, 2022). This process led to the classification of 37 valid metaphors. For example: "The digital footprint is like a footprint in the snow. Because it leaves a trace when you step on it" (P85), the metaphor "footprint in the snow" was classified under the category "digital personal data" in the evaluation together with its justification. 'The digital footprint is similar to barcode. Because it stores information.' (P172), the metaphor "barcode" was classified under the category "digital record data storage" when evaluated together with its justification.

The students' names were not included and the participants were referred to as P1, P2, and P3 for ethical reasons. This entire process was carried out by manual coding in the Excel environment created by the researchers.

Ethical Consideration

Ethical approval for the study was granted by the University Ethics Committee for Non-Interventional Clinical Research (Approval No: 07.03.2024-53) and the Ministry of National Education (Approval No: 05.04.2024-E-32026198-100214700). Additionally, school authorities were informed about the study.

Participation was voluntary, and informed consent was obtained from both students and their legal guardians before the commencement of data collection.

Limitations of Research

The limitations of the study are that it was conducted with 5th and 6th graders in a single institution and the metaphors were not evaluated by more researchers.

Results

In the study, 62.8% of the participants were children aged 10 and 11, 49.4% were female, and 64.5% were in 5th grade. 39.5% of the mothers and 75.0% of the fathers had a high school education or higher. The proportion of mothers and fathers who were unemployed was 80.8% and 27.9% respectively. 71.5% of the students lived in a nuclear family structure and 73.8% of them reported their income status as good. Perceived success was considered good by 73.5% of the students (Table 1).

Table 1. Distribution of some variables of the students

Variables	N (%)
Age	
10 -11 year	120(59.7)
12-13 year	81(40.3)
Gender	
Female	101(50.2)
Male	100(49.8)
Grade	
5 th grade	111(55.2)
6 th grade	90(44.8)
Mother's education	
High school and above	80(39.8)
Secondary school and below	121(60.2)
Father's education	
High school and above	156(77.6)
Secondary school and below	45(22.4)
Mother's employment status	
Working	38(18.9)
Not Working	163(81.1)
Father's employment status	
Working	153(76.1)
Not working	48(23.9)
Family type	
Nuclear family	144(71.6)
Extended family	57(28.4)
Income	
Good	143(71.1)
Poor	58(28.9)
Perceived success	
Good	140(69.7)
Poor	61(30.3)

%; Percentage

In the study, 4 out of 201 students did not answer the metaphor question. 197 students produced 40 different metaphors for the digital footprint; 14.2% of the students used the metaphor of a footprint in the snow, 10.7% used the metaphor of a seal and 9.6% used the metaphor of a footprint (Table 2).

Table 2. Metaphors created by students regarding digital footprint

Metaphor Definition	N (%)	Metaphor Definition	N (%)
Footprint in the snow	28(14.2)	Supervisor	2(1.0)
Seal	21(10.7)	Glass	2(1.0)
Footprint	19(9.6)	Expert	2(1.0)
Fingerprint	17(8.6)	Navigation	2(1.0)
Mud	11(5.6)	Stairs	1(0.5)
Walking in the snow	11(5.6)	Light bulb	1(0.5)
Social media	7(3.6)	Tracking device	1(0.5)
Human foot	7(3.6)	Password	1(0.5)
Internet history	7(3.6)	Youtube	1(0.5)
Ink pen	7(3.6)	Internet cookies	1(0.5)
Barcode	6(3.0)	Playdough	1(0.5)
Shadow	5(2.5)	Bread	1(0.5)
Stain	5(2.5)	Message	1(0.5)
Robot	4(2.0)	Paper	1(0.5)
Human mind	4(2.0)	Retina	1(0.5)
Online shopping	3(1.5)	Comment	1(0.5)
Memory	4(1.5)	Addiction	1(0.5)
Identity	3(1.5)	Phone lock	1(0.5)
Footprint in the mud	2(1.0)	Slap	1(0.5)
Concrete mortar	2(1.0)	Smartphone	1(0.5)
Total	197*(100.0)		

The metaphors created by the participants for the concept of 'digital footprint' were grouped into 3 conceptual categories according to their common features: Digital personal data traces, Digital permanent data storage, and Digital tracking. Of the metaphors created, 66.9% were categorized as digital personal data traces, 19.2% were categorized as digital permanent data storage and 11.6% were categorized as digital tracking (Table 3).

Table 3. Participants' conceptual categories regarding the concept of digital footprint

Categories	Metaphors	Number of Metaphors (n)	f
Digital Personal Data Traces (%66.9)	Concrete mortar, footprint in the mud, identity, online shopping, foot, walking in the snow, mud, footprint, fingerprint, seal, footprint in the snow, glass, password, retina, comment, phone lock, slap	17	131
Digital Permanent Record Data Storage (%19.2)	Memory, mind, stain, barcode, internet history, social media, expert, smartphone, Youtube, internet cookie, message, ink pen	12	46
Digital Tracking (%11.6)	Navigation, robot, shadow, controller, stair step, light bulb, tracking device, addiction	8	17

Three of these 40 participants generated metaphors (dough, bread, paper) were not included in the categorization because they did not contain metaphors characterizing the digital footprint. The conceptual categories and citation examples are described in detail below.

Category 1: Digital Personal Data Traces

The metaphors defined in the category 'Digital Personal Data Traces' were formed as fingerprint, seal, footprint in the snow, glass, password, etc. The participants' explanations of the category 'Digital personal data traces' are given below:

‘A digital footprint is like a fingerprint. Because everyone's fingerprint is different.’ (P186).

‘A digital footprint is like human mind. Because every mind is different.’ (P194).

‘Digital footprint is like identity. Because it carries our trace for life.’ (P155).

Category 2: Digital Record Data Storage

The metaphors defined in the category 'Digital Permanent Data Storage' were formed as memory, mind, stain, barcode, and internet history. The reasons why participants used the metaphors that formed the category 'Digital Permanent Data Storage' are given below.

'The digital footprint is like a robot. Because it records everything and does not forget.' (P184).

'The digital footprint is like a memory. Because it remains stored.' (P153).

'The digital footprint is like barcode. Because it stores information.' (P172).

In the category of ' permanent digital storage' (19.2%), participants emphasized the indelible aspect of the digital footprint, with a particular emphasis on its permanence.

Category 3: Digital Tracking

The metaphors defined in the category 'Digital Tracking' were formed as navigation, robot, shadow, and supervisor. The metaphors that make up the Digital Tracking category, and the reasons for using them are listed below;

'Digital tracking is like a shadow. Because it follows us all the time.' (P171).

'Digital footprint is like an addiction. Because it attracts people to itself all the time.' (P157).

'Digital footprint is like the history of the internet. Because the searches we do are recorded and come with us.' (P123).

Table 4. Distribution of basic variables of students according to the status of the metaphor defining paediatric nursing

Variables	Digital personal data traces	Digital permanent record data storage	Digital tracking	χ^2	P
	N(%)	N(%)	N(%)		
Age					
10-11 year	82(70.1)	24(20.5)	11(9.4)	0.925	0.630
12-13 year	54(67.5)	15(18.8)	11(13.8)		
Gender					
Female	67(67.7)	19(19.2)	13(13.1)	0.777	0.678
Male	69(70.4)	20(20.4)	9(9.2)		
Grade					
5 th grade	74(69.2)	21(19.6)	12(11.2)	0.004	0.998
6 th grade	62(68.9)	18(20.0)	10(11.1)		
Mother's education					
High school and above	48(61.5)	18(23.1)	12(15.4)	3.809	0.149
Secondary school and below	88(73.9)	21(17.6)	10(8.4)		
Father's education					
High school and above	102(66.7)	32(20.9)	19(12.4)	1.949	0.377
Secondary school and below	34(77.3)	7(15.9)	3(6.8)		
Mother's employment status					
Working	24(64.9)	7(18.9)	6(16.2)	1.172	0.556
Not working	112(70.0)	32(20.0)	16(10.0)		
Father's employment status					
Working	104(68.4)	29(19.1)	19(12.5)	1.268	0.531
Not working	32(71.1)	10(22.2)	3(6.7)		
Family type					
Nuclear Family	95(66.0)	36(25.0)**	13(9.0)	10.241	0.006
Extended family	41(77.4)	3(5.7)	9(17.0)		
Income					
Good	96(68.6)	28(20.0)	16(11.4)	0.055	0.973
Poor	40(70.2)	11(19.3)	6(10.5)		
Perceived success					
Good	90(66.2)	30(22.1)	16(11.8)	1.795	0.408
Poor	46(75.4)	9(14.8)	6(9.8)		

The participants who used metaphors in the category of 'digital tracking' (11.6%) stated that it meant being followed in digital environments, being monitored all the time, and leaving traces.

The study examined the distribution of variables according to the categorised metaphors. Age, gender, class, mother's education and employment status, father's education and employment status, income and perceived success variables had no effect on the category of metaphors produced ($p>0.05$). The family type variable did have an effect on the metaphor categories. Students with a nuclear family structure used more metaphors for permanent digital storage (25.0%) than those with an extended family structure (5.7%) ($p<0.05$, Table 4).

Discussion

It explored both responsibility for using the internet at a young age and awareness of how to use technology in a conscious way. Secondary school students used metaphors to describe their perceptions of the concept of 'digital footprint' and the metaphors they used were evaluated in detail. The way parents guide their children in the digital world is directly related to their economic, social and cultural capital (Zhao, Bazarova & Valle, 2023). Families' employment and income status, place of residence, and location may influence individual digital experiences (Helsper, 2021) and parents' engagement with children's digital access (Clark, 2012; Nelson, 2010) and its quality.

Almost all of the students who participated in the research have an idea about the digital footprint. Footprint in the snow, seal, and footprint were the most commonly used metaphors out of 40 valid metaphors produced for the concept of 'digital footprint'. In another study conducted with secondary school students, the most frequently used metaphors for the concept of 'digital footprint' were 'GPRS', 'brain' and 'application' (Çalışkan & Aktın, 2022). The majority of participants believe that every action in the digital realm leaves a trace, according to the metaphors they have created. This finding is consistent with the study of Yılmaz Soylu et al. (2021) and there are similar studies in the literature that support the research result (Özbek, Çoklar & Gündüz, 2016; Sürmelioglu & Seferoglu, 2019; Taş & Bülbül, 2021; Koçyiğit, 2022). The generated metaphors were classified into the categories of digital personal data traces, digital permanent record data storage, and digital tracking. In another study, the metaphors preferred by secondary school students for the concept of 'digital footprint' were categorized as digital personal data traces, digital object, digital permanent record data storage, historicization of digital information, digital tracking, and digital identity recognition. The metaphors were most frequently associated with the category of 'digital personal data traces' (Çalışkan & Aktın, 2022). In fact, the metaphors produced in this study were most prevalent in the category of 'digital personal data traces'. This shows that there is a high level of awareness among respondents about the sharing of personal information. Sensitivity to the need for caution in sharing personal information is at the forefront of the reasons given. Similarly, the digital footprint has been described in several studies as a personal trace left in the digital environment due to the inclusion of personal data (Vervier, Zeissig, Lidynia & Ziefle, 2017; Çalışkan & Aktın, 2022). There are many opportunities for them to develop skills such as listening, speaking, reading and writing in the virtual environment. School children spend more time in the digital environment for games and lessons. Therefore, private information such as home address, phone number, school information, and ID number are requested for membership in lesson and game platforms. For this reason, students' perception of personal data privacy is more prominent in digital monitoring (Bracken & Fischel, 2008; Linebarger & Piotrowski, 2009).

In the studies, the category of 'digital tracking', often emphasised the fact that what is done in digital environments can be tracked, seen by others, and controlled without permission. We see that the preferred explanations for this category define digital footprint rather than digital tracking. In the study, children created metaphors about digital tracking, but it was seen that the reasons for the metaphor were mostly

related to 'Personal Data Traces'. For example, 'digital footprint..is like online shopping..because..it is personal'. Therefore, the explanations given in this category suggest that students do not pay enough attention to digital tracking and have a low level of awareness (Sanin, 2022). Information shared on the Internet has the potential to exist for a very long time, to be recorded and stored by others, and to be made available to others. The low level of digital monitoring awareness is closely related to the fact that children have not yet reached the conscious age (Öden Akman, Çuhacı Çakır & Kocabaş, 2021). It is seen that students' digital awareness is high and that they are especially careful about "personal data sharing". However, the source of this awareness is closely related to media literacy trainings in schools and the high digital awareness of parents. Studies show that parents with higher levels of education use the Internet more frequently and, accordingly, their perceptions of digital parenting self-efficacy are significantly different. Therefore, it is thought to be directly related to education level and income status. The children of these families also spend more time on the Internet and especially on social media (Huang, Li, Chen & Straubhaar, 2018; Yaman, Yurdakul, Akbulut & Dönmez, 2024).

In the category of 'permanent digital data storage', participants placed particular emphasis on permanence. Another study compared the digital footprint more to the brain and emphasized that the information is indelible and permanent in the 'permanent digital data storage' category (Çalışkan & Aktın, 2022).

For those below a certain age, the use of digital spaces should be controlled. In a study conducted among secondary school students, it was found that children in younger grades did not have personal mobile phones or social media accounts. Therefore, they asked their parents for permission before sharing on digital media. The protection and role of the family is very important for young children who are not yet aware of the dangers of the digital space. In particular, parents in the nuclear families pay more attention to children's health by paying more attention to their children and the bonds created are stronger (Güngörmüş, 2001; Öden Akman et al., 2021). In the literature, the nuclear family has the equivalent of a happy family with few children, well-educated parents, a relatively higher income level, and less conflict. A study shows that children in extended families experience more stress and intensity in the family due to the large number of people living in the family, therefore, not enough attention and importance is given to children and not enough time is allocated, leading to differences in attitudes in the family. Children living in extended families described the family environment as negative and stated that they had difficulty in communicating within the family (Gürsoy & Coşkun, 2004). Therefore, for children from nuclear families, the idea of being monitored, protected, and controlled comes to the fore.

Parental attitudes should not be overlooked in children's online experiences and in maintaining well-being. Parental digital mediation is the approach parents take to regulate their children's social media use, ranging from engaging in conversations with children about appropriate social media use to direct supervision by logging into children's social media accounts (Livingstone et al., 2017; Ho, Lwin, Chen & Chen, 2019). One study on digital parenting and child well-being found that active mediation was associated with reduced social media risks for children, including being a perpetrator or victim of cyberbullying, whereas parental monitoring (e.g., authoritarian or non-intrusive supervision) and restrictive mediation were more frequently associated with such risks (Beyens, Keijsers & Coyne, 2022). It is shown that digitally savvy parents know how to build a safe and healthy framework that encourages their children to use social media positively through setting limits on or non-intrusive observation of their children's digital activities and through active mediation with parental guidance (Zhao et al., 2023).

Conclusions and Recommendations

The research was carried out only with secondary school students in grades 5 and 6. Almost all students who participated in the research were able to come up with a metaphor for the digital footprint. It was found that awareness of the digital footprint is high among students aged 10-12, and it is appropriate to start teaching safe digital footprinting to this age group. It is recommended to plan research by including participants from different socio-economic groups and younger age groups (kindergarten and primary school). Pediatric nurses have an important role to play in ensuring safe digital behaviour by protecting children of all ages from all types of risky behavior in the digital environment. In this context, making the most of the benefits of the digital world, acquiring electronic health literacy knowledge and skills to protect against digital health risks, and raising awareness of safe internet use are part of the paediatric nurse's role.

The research also aims to develop a conscious attitude towards children's digital footprint in collaboration with educators and parents. In this regard, it can be recommended that the MoNE prepare educational publications and materials with digital content (games, cartoons) and present them to students in the classroom and in guidance services in order to raise awareness of the digital footprint.

References

- Beyens, I., Keijsers, L., & Coyne, S. M. (2022). Social media, parenting, and well-being. *Current Opinion in Psychology*, 47, 101350. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2022.101350>
- Bodhani, A. (2012). Digital footprints step up. *Engineering & Technology*, 7(1), 82-83. <https://doi.org/10.1049/et.2012.0125>
- Bracken, S. S., & Fischel, J. E. (2008). Family reading behavior and early literacy skills in preschool children from low-income backgrounds. *Early Education and Development*, 19(1), 45-67. <https://doi.org/10.1080/10409280701838835>
- Clark, I. (2012). Formative assessment: Assessment is for self-regulated learning. *Educational Psychology Review*, 24(2), 205-249. <https://doi.org/10.1007/s10648-011-9191-6>
- Duygulu, S. (2019). Sosyal medyada çocuk fotoğrafı paylaşımlarının mahremiyet ihlali ve çocuk istismarı açısından değerlendirilmesi. *TRT Akademi*, 8, 428-87.
- Çalışkan, N., & Aktın, K. (2022). Ortaokul öğrencilerinin dijital ayak izi kavramına yönelik metaforları. In Karabatak S (Ed.), *Eğitim & Bilim 2022- II*. Efe Akademi Yayınları.
- EAVI. (2019, August 10). *Digital footprint awareness*. <https://www.surveymonkey.com/r/CFXJHK3>.
- Girardin, F., Calabrese, F., Dal Fiore, F., Ratti, C., & Blat, J. (2008). Digital footprinting: uncovering tourists with user-generated content. *IEEE Pervasive Computing*, 7(4), 36-43. <https://doi.org/10.1109/MPRV.2008.71>
- Güngörmüş, O. (2001). "Baba-çocuk ilişkisi". In: Yavuzer H (Ed) *Ana-Baba Okulu*. Remzi Kitabevi.
- Gürsoy, F., & Coşkun, T. (2006). Büyük ebeveynleriyle yaşayan çocukların aile ortamlarını değerlendirmeleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 151-164.
- Helsper, E. J. (2021). The digital disconnect: The social causes and consequences of digital inequalities. *SAGE*. <https://dx.doi.org/10.4135/9781526492982>
- Hengstler, J. (2017). Managing your digital footprint: Ostriches v. eagles. *Education for a Digital World*, 2(1), 89-139.
- Hinds, J., & Joinson, A.N. (2018). What demographic attributes do our digital footprints reveal? A systematic review. *PLoS One*, 13(11), e0207112. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0207112>
- Ho, S., Lwin, M. O., Chen, L., & Chen, M. (2019). Development and validation of a parental social media mediation scale across child and parent samples. *Internet Research*, 30(2), 677-694. <https://doi.org/10.1108/INTR-02-2018-0061>.
- Huang, G., Li, X., Chen, W. & Straubhaar, J. D. (2018). Fall-behind parents? The influential factors on digital parenting self-efficacy in disadvantaged communities. *American Behavioral Scientist*, 62(9), 1186-1206. <https://doi.org/10.1177/0002764218773820>.
- Karabatak, S., & Alanoğlu, M. (2022). Öğretim üyelerinin dijital ayak izi yaşamları ve dijital ayak izi farkındalıkları. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 31-41. <https://doi.org/10.33418/ataunikkefd.891924>
- Koçyiğit, A. (2022). Kamusal iletişim sürecinde sosyal medya kullanımı: İletişim Başkanlığı Twitter hesabı üzerine bir inceleme. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, 8, 56-77.
- Kuh, G. (2018). Sayısal ayak izi ders tasarımının öğrencilerin sayısal vatandaşlık konusundaki akademik başarılarına etkisi. Hacettepe Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

- Lambiotte, R., & Kosinski, M. (2014). Tracking the digital footprints of personality. *Proceedings of the IEEE*, 102(12), 1934-1939. <https://doi.org/10.1109/JPROC.2014.2359054>
- Linebarger, D. L., & Piotrowski, J. T. (2009). TV as storyteller: How exposure to television narratives impacts at-risk preschoolers' story knowledge and narrative skills. *British Journal of Developmental Psychology*, 27(1), 47-69. <https://doi.org/10.1348/026151008X400445>
- Livingstone, S., Olafsson, K., Helsper, E. J., Lupianez-Villanueva, F., Veltri, G. A., & Folkvord, F. (2017). Maximizing opportunities and minimizing risks for children online: The role of digital skills in emerging strategies of parental mediation. *Journal of Communication*, 67(1), 82-105. <https://doi.org/10.1111/jcom.12277>.
- Nelson, M. K. (2010). *Parenting out of control: Anxious parents in uncertain times*. New York University Press.
- Öden Akman, A., & Çuhacı Çakır, B., & Kocabaş, C.N. (2021). Çocukların sosyal medyadaki dijital ayak izleri: Mahremiyet ihlalinde hassas noktalar. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 15, 553-555. <https://doi.org/10.12956/tchd.949279>
- Özbek, Y., Çoklar, A.N., & Gündüz, Ş. (2016). Lise öğrencilerinin dijital ayak izi farkındalık ve yaşantılarının belirlenmesi. 10th International Computer and Instructional Technologies Symposium (ICITS). *Rize: ICITS Proceedings Book*, 596-604.
- Parlıt, F., & Aydın, H. (2024). Çocukların dijital ayak izi ölçümü ve kültürel miras oyunlarının önleyici bir araç olarak kullanımı. *International Journal of Humanities and Art Researches*, 9(4), 417-31.
- Sanin, E. (2022). Ortaöğretim öğrencilerinin dijital ayak izi farkındalıkları ve bilgi güvenliği farkındalıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Sürmelioglu, Y., & Seferoglu, S.S. (2019). An examination of digital footprint awareness and digital experiences of higher education students. *World Journal on Educational Technology: Current Issues*, 11(1), 48-64. <http://dx.doi.org/10.18844/wjet.v11i1.4009>
- Swetha, M.S., Buvanewari, P., & Kottaisamy, U. (2019). An empirical study on consumer awareness on digital footprints. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 28(17), 759-768. <http://sersec.org/journals/index.php/IJAST/article/view/2423>
- Tanrıverdi, H., & Kahraman, O.C. (2018). Metafor analizi. *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. (1. Baskı). Eğitim Yayınevi.
- Taş, A., & Bülbül, H. İ. (2021). Digital footprint awareness of social media users. *Journal of Social Humanities and Administrative Sciences*, 4(3), 205-216. <http://dx.doi.org/10.26677/TR1010.2021.694>
- Tekindal, M., & Uğuz Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-82.
- Uludaşdemir, D., & Akca, D. (2022) Dijital dünyanın riskleri ve adölesan sağlığına yönelik hemşirelik yaklaşımları. 2. Uluslararası Gazi Sağlık Bilimleri Kongresi. (Çevrimiçi)
- Vervier, L., Zeissig, E.M., Lidynia, C., & Ziefle, M. (2017). Perceptions of digital footprints and the value of privacy. In *Proceedings of the 2nd International Conference on Internet of Things, Big Data and Security*, 80-91. <http://dx.doi.org/10.5220/0006301000800091>
- Yaman, F., Yurdakul, I. K., Akbulut, Y., & Dönmez, O. (2024). An examination of the digital parenting profiles in Turkey. *Child Psychiatry & Human Development*, 55(2), 384-393. <https://doi.org/10.1007/s10578.022.01410-y>
- Yılmaz Soylu, M., Demiröz, S., & Akkoyunlu, B. (2021). Ortaokul öğrencilerinin dijital ayak izi farkındalıkları ve yaşantılarının incelenmesi. *Journal of Computer and Education Research*, 9(17), 177- 198. <https://doi.org/10.18009/jcer.838856>
- Yücel Cengiz, İ., & Ekici, G. (2019). Biyoloji öğretmen adaylarının biyoloji eğitimi laboratuvar dersine ilişkin metaforik algılarının incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11(18), 1218-58. <https://doi.org/10.26466/opus.538351>
- Zhao, P., Bazarova, N.N., & Valle, N. (2023). Digital parenting divides: the role of parental capital and digital parenting readiness in parental digital mediation, *Journal of Computer-Mediated Communication*, 28(5), 32. <https://doi.org/10.1093/jcmc/zmad032>

COVID-19 sürecinde pediatri servislerinde çalışan hemşire ve hekimlerin merhamet düzeylerinin belirlenmesi

The determination of compassion levels among nurses and physicians working in pediatric wards during the COVID-19 pandemic

Sevim Pınar Öztörün^{a,*} , Emine Altun Yılmaz^a

^a Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Sivas, Türkiye

ÖZET

Amaç: Hastaya sunulan sağlık bakım hizmeti içinde merhamet kavramının bir zorunluluk olduğu bilinmektedir. COVID-19 pandemisi ise sağlık profesyonellerinin mevcut iş yüklerinde bir artışa neden olmuş ve onların merhamet düzeylerini ve yorgunluklarını etkilemiştir. Bu araştırma COVID-19 sürecinde çocuk servislerinde çalışan hemşire ve hekimlerin merhamet düzeylerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmaya Sivas il merkezinde bulunan bir devlet hastanesi ve bir üniversite hastanesinin pediatri servisleri ve polikliniklerinde çalışan 176 hemşire ve 44 hekim katılmıştır. Veriler Kişisel Bilgi Formu ve Merhamet Ölçeği ile toplanmıştır. Merhamet Ölçeği'ne göre bireyin merhamet puanı ne kadar düşük ise merhamet yorgunluğu riski o oranda artmaktadır.

Bulgular: Hekimlerin Merhamet Ölçeği toplam puan ortalamasının 99.20±9.25, hemşirelerin ise 98.56±12.79 olduğu belirlenmiştir. Araştırmada pediatri hemşireleri ve hekimlerinin merhamet düzeylerinin yüksek olduğu ve merhamet yorgunluğu açısından çok düşük risk taşıdıkları bulunmuştur. Pediatri hekimlerinin merhamet düzeyinin hemşirelerden yüksek olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Hastalara merhametli bakım sunulmasını engelleyecek sistem ve hasta kaynaklı sorunların tespit edilmesi ve bunlara karşı önlem alınması, konuyla ilgili farklı faktörleri de dikkate alarak daha geniş örneklem gruplarıyla yeni çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Ahtar Kelimeler: COVID-19 pandemisi; hekim; hemşire; merhamet; pediatri

ABSTRACT

Aim: It is well-known that the concept of compassion is a necessity within the provision of healthcare services. The COVID-19 pandemic has led to an increase in the existing workload of healthcare professionals, affecting their levels of compassion and fatigue.

This study was conducted descriptively to determine the compassion levels of nurses and physicians working in pediatric units during the COVID-19 pandemic.

Method: The study included 176 nurses and 44 physicians working in the pediatric wards and outpatient clinics of a state hospital and a university hospital located in the city center of Sivas, Turkey. Data were collected using a Personal Information Form and the Compassion Scale. According to the Compassion Scale, the lower the individual's compassion score, the higher the risk of compassion fatigue.

Results: The mean total score on the Compassion Scale was found to be 99.20±9.25 for physicians and 98.56±12.79 for nurses. The study revealed that pediatric nurses and physicians had high levels of compassion and were at very low risk for compassion fatigue. It was also determined that pediatric physicians demonstrated higher levels of compassion compared to nurses.

Conclusion: It is recommended to identify system-related and patient-related issues that may hinder the provision of compassionate care and to take preventive measures against them. Additionally, further studies should be conducted with larger sample groups considering various factors related to the topic.

Keywords: COVID-19 pandemic; doctor; nurse; compassion; pediatric

Giriş

Merhamet, insanların acılarına karşı empati kurma ve acı ile baş etmek için harekete geçme unsurlarını barındıran, başka bir kişinin acısını derin bir şekilde fark etme ve bu acıyı hafifletme arzusuyla birleşen bir duygudur. Merhameti diğer duygulardan ayıran en temel özellik başkalarının acılarından etkilenecek karşındaki bireyin acısını yok etmek için eyleme geçmek olarak ifade edilebilir (Ahmed, Ellahham, Soomro, Shams & Latif, 2024). İhtiyacı olana yardım etmek, genellikle bireyler için tatmin edici ve doyum veren bir

Bu çalışma bir yüksek lisans tez çalışmasıdır. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programında çalışılmıştır.

*Corresponding author: pnar.gkmm.oztrn@gmail.com (S.P.Ö.)

Geliş Tarihi / Received: 07.02.2025 Kabul Tarihi/Accepted: 17.03.2025

eylemdir. Kişinin ihtiyacı olan kimseye yardım ederken aldığı doyum merhamet memnuniyeti olarak tanımlanmaktadır. Merhamet memnuniyeti, travmatik ve üzücü olaylara maruz kalınması nedeniyle, başkalarına yardım etmenin verdiği zevk ve acıyı hafifletme çabasıyla elde edilen doyumdan kaynaklanmaktadır (Lluch, Galiana, Doménech & Sansó, 2022). Bir sağlık profesyonelinin mesleğinin gerekliliklerini yerine getirdiğini hissetmesi ve bu süreçte deneyimlediği memnuniyet duygusu, kişinin çalışmalarından zevk almasına ve daha pozitif ilişkiler kurabilmesine neden olmaktadır. Bu memnuniyet duygusu, merhamet tükenmişliğine karşı dayanıklılığın gelişmesinde önemli bir bileşendir (Slatten, Carson & Carson, 2020; Yeşil & Polat, 2023). Merhamet memnuniyeti, mesleki psikolojik riskler arasında bulunan merhamet yorgunluğuna karşı koruyucu bir faktör olarak kabul edilebilir (Yıldırım, Coşkun & Polat, 2021).

Bir kavram olarak merhamet yorgunluğu ilk kez Figley (1995) tarafından bakımla yükümlü olmanın ve hastaların acılarına yakından şahitlik etmenin doğal sonucu olarak tanımlanmıştır (Figley, 1995; Figley, 2002; Joinson, 1992). Ayrıca merhamet yorgunluğu bakım sürecindeki merhamet düzeyinin krizlerle ve hastalıkla başa çıkma veya iyileştirme kapasitesini aştığında ortaya çıkan bir fenomen olarak açıklanmaktadır (Gustafsson & Hemberg, 2022). Merhamet yorgunluğu genellikle hastaların durumlarında bir iyileşme görmeden, bakımın olumlu sonuçlarını tecrübe etmeden, acı içinde olan kişilere uzun süre vakit ve enerji harcamanın ve merhamet göstermenin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, merhamet yorgunluğu bir etik sorun olarak değerlendirilebilir. Çünkü şefkat yorgunluğu yaşayan bir sağlık profesyoneli hastaya yardım etme arzusunu içselleştiremez (Alan, 2018; Hiçdurmaz & Figen, 2015; Gustafsson & Hemberg, 2022). Merhamet yorgunluğunu tetikleyen durumlar arasında hastalardan veya ailelerinden gelen incitici ve yargılayıcı davranışlar, uzun süre bakım verilen hastaların kaybı veya bu süreçte yaşadıkları acılar, meslektaşların hastalarla olumsuz tutumları, tedavi ve ölüm sürecindeki başarısızlıklar ve hasta veya yakınlarına verilen kötü haberler yer almaktadır (Fukumori, Miyazaki, Takaba, Taniguchi & Asai, 2020).

Özellikle COVID-19 döneminde hemşireler ve hekimler uzun çalışma saatleri nedeniyle yorgunluk; uzun maske takma süresi sebebiyle göğüs sıkışması ve koruyucu elbiselerden dolayı alerji riski ile karşı karşıya kalmışlardır (Aslan, 2020; Dikmen, Kına, Özkan & İlhan, 2020; Adams & Walls, 2020; Liu ve ark., 2020; Shanafelt, Ripp & Trockel, 2020). Özellikle pandemi hastanelerinde çoğu kliniğin kapatılması veya pandemi servislerine çevrilmesi, mevcut düzenin bozularak hemşire ve hekimlerin pandemi servislerinde çalıştırılması veya filyasyon ekiplerine dahil edilmesi gibi sorunlar sağlık profesyonellerinin mevcut iş yüklerini daha da artırmıştır (Pakpour, Griffiths & Lin, 2021). Ayrıca pediatrik hastalarda COVID-19'un epidemiyolojisi, klinik tablo ve tedavi yaklaşımları uzun bir süre belirsizliğini korumuştur. Bu belirsizlik hemşire ve hekimleri hem literatür bilgisini sıkça yenileme hem de enfeksiyon kontrolü ve çocuk ruh sağlığının korunması açısından zorlamıştır.

Pediatri servislerinde çalışan sağlık mensuplarının, çocukların bireysel bakımda başkasına bağımlı, istismara açık ve acı duyduğunda yetişkinler gibi duygularını ifade edemeyen bireyler olması nedeniyle, onların acılarına uzun süre maruz kalmaları merhamet yorgunluğunu daha yoğun bir şekilde yaşamalarına sebep olmaktadır. Ayrıca çocuk hemşirelerinin ve hekimlerinin hasta veya palyatif hastalık sürecinde olan çocukların bakımı ve tedavisi sırasında çaresizlik, acı ve hüznün deneyimleme olasılığı çok yüksektir. Bu durum da onların zamanla fiziksel, psikolojik, sosyal ve duygusal yönden tükenmelerine neden olmaktadır (Chen ve ark., 2018; Berger, Wright, Faith & Stapleton, 2022).

Literatürde hemşire ve hekimlerde merhamet düzeyinin azalmasına bağlı olarak merhamet yorgunluğu gelişmesi riskinin mesleğe bağlılık, bakım kalitesinde azalma, tükenmişlik yaşama gibi sonuçları bulunmaktadır (Polat & Kaya, 2025; Adanır & Özden, 2024; Aslan & Mat, 2024; Ramers, Scott & Struminger, 2024; De Silva, Hettiarachchi & Liyanage, 2024). Ancak pediatri özelinde hekimlerin ve hemşirelerin merhamet düzeylerini COVID-19 sürecinde inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu

nedenle bu çalışma pediatri hemşire ve hekimlerin merhamet düzeylerinin COVID-19 pandemisi sürecinde nasıl etkilendiğini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Araştırma Tipi

Araştırma, COVID-19 sürecinde çocuk servislerinde çalışan hemşire ve hekimlerin merhamet düzeylerinin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı tipte gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, 1 Şubat-30 Haziran 2021 tarihleri arasında Sivas il merkezindeki Sivas Numune Hastanesi ve Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Hastanesi'nin pediatri servislerinde çalışan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden hemşire ve hekimler ile gerçekleştirilmiştir. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Hastanesinde, Genel Pediatri, Pediatri yan dal (çocuk kardiyojoloji, çocuk nöroloji, çocuk hematoloji, çocuk nefroloji, çocuk psikiyatrisi, çocuk enfeksiyon, çocuk endokrinoloji, Yenidoğan Yoğun Bakım, Pediatri Yoğun Bakım, çocuk acil) servisleri, Çocuk Cerrahisi ve çocuk sağlığı ve hastalıkları poliklinikleri; Sivas Numune Hastanesi'nde ise Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Servisleri, Çocuk Cerrahisi, Yenidoğan Yoğun Bakım, Çocuk Acil Servisi ve çocuk sağlığı ve hastalıkları poliklinikleri çocuk hastalara hizmet vermektedir. Hastaneler arasında çalışma şekli ve hastanelerin bağlı olduğu kurumlar açısından farklar mevcuttur.

Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın evrenini Numune Hastanesi ve Üniversite Hastanesi'nin pediatri servislerinde çalışan 216 hemşire ve 55 hekim olmak üzere toplam 271 sağlık profesyoneli oluşturmuştur. Herhangi bir örneklem seçim yöntemine gidilmemiş, araştırmaya katılmaya gönüllü olan 176 hemşire ve 44 hekim ile araştırma gerçekleştirilmiştir. Evrenin %80'ine ulaşılmıştır

Veri Toplama Araçları ve Özellikleri

Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu ve Merhamet Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu araştırmacılar tarafından literatür bilgisi doğrultusunda (Gök, 2015; Akdeniz & Deniz, 2016; Polat & Erdem, 2017; Hooper ve ark., 2010; Yoder, 2010) hazırlanmıştır. Katılımcıların yaşı, cinsiyeti, medeni durumları, hastanedeki görevleri, çalıştıkları birimleri, birimdeki hizmet süreleri, meslekteki toplam hizmet süreleri ve çalıştıkları kurumlar ile ilgili toplam 18 soru bulunmaktadır.

Merhamet Ölçeği, Pommier (2011) tarafından kişilerin merhamet düzeylerini ölçmek için geliştirilmiştir. Merhamet Ölçeği'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması, 2016 yılında Akdeniz ve Deniz tarafından yapılmıştır (Akdeniz ve Deniz, 2016). Ölçek, 5'li likert (1=Hiçbir Zaman, 2=Nadiren, 3=Ara Sıra, 4=Sık Sık, 5=Her Zaman) şeklinde, toplam 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin sevecenlik (6, 8, 16,24), paylaşımların bilincinde olma (11,15,17,20), bilinçli farkındalık (4,9,13,21), umursamazlık (2, 12, 14, 18), bağlantısızlık (3, 5, 10, 22) ve ilişki kesme (1, 7, 19, 23) olmak üzere 6 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin Umursamazlık, Bağlantısızlık ve İlişki Kesme alt boyutlarının maddeleri ters çevrilerek hesaplanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 120, en düşük puan 24' tür. Toplam puan arttıkça katılımcıların merhamet düzeyi olumlu olarak artmaktadır. Merhamet düzeyi azaldıkça merhamet yorgunluğu riskinin arttığı kabul edilmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri Akdeniz ve Deniz tarafından 0.85; çalışmamızda ise 0.88 olarak saptanmıştır.

Verilerin Toplanması

Katılımcılar ile yüz yüze görüşülerek veriler toplanmıştır. Araştırma süresi boyunca yıllık izinde veya raporlu olmayan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden katılımcılar çalışmaya dahil edilmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışmada elde edilen veriler SPSS (ver:23.0) istatistik paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Kişisel bilgi formundan elde edilen veriler üzerinden tanımlayıcı istatistik testleri kullanılarak sayı, yüzdelik dağılımı, ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler belirlenmiştir. Verilerin normal dağılımda olup olmadığı Kolmogorov-Smirnov (K-S) ve Shapiro Wilks testleri ile çalışılarak belirlenmiştir. Araştırmada bağımsız gruplarda ortalamalar arasında farklılık olup olmadığının karşılaştırılmasında; normal dağılıma uyan verilerde iki grup için Bağımsız gruplarda t testi, ikiden fazla grup için ANOVA Varyans analizi kullanılmıştır. Varyans analizinde gruplar arası fark Tukey Post Hoc testi, grupların homojen olup olmadıkları Levene Testi ile incelenmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde önemlilik düzeyi $p < 0.05$ kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın verileri toplanmadan önce, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığından 13.01.2020 tarih ve 2020-01/20 karar etik kurul izin onayı ve araştırmanın yapıldığı kurumlar için Sivas İl Sağlık Müdürlüğü, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlüğü'nden gerekli yazılı izinler alınmıştır. Katılımcılara çalışma ile ilgili bilgi verilmiş, yazılı ve sözel onamları alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın yapıldığı tarihlerde izinli veya raporlu olan ve çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul etmeyen hemşire ve hekimler araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Çalışma sonuçları yalnızca örneklem grubuna genellenebilir.

Bulgular

Araştırmaya katılan hekimlerin %38.6'sı 25-31 yaşlarında, %54.5'i kadın, %61.4'ü evli, %93.7'si çekirdek aileye sahip, %54.5'inin çocuğunun olmadığı saptanmıştır. Hekimlerin %22.7'sinin ise sağlığa zararlı alışkanlığının olduğu belirlenmiştir. Hekimlerin %59.1'i devlet hastanesinde ve %43.2'si genel pediatri servisinde çalışmaktadır, %34.1'inin pediatri alanında 10 yıl ve üzeri tecrübesinin olduğu, %61.4'ünün haftalık 48 saat ve üzeri çalıştıkları belirlenmiştir. Hekimlerin %84.5'inin mesleğini, %70.5'inin çalıştığı servisi isteyerek seçtiği ve %38.6'sının işten ayrılma düşüncesinin olduğu saptanmıştır.

Hemşirelerin ise %42'si 25-31 yaşlarında, %85.2'si kadın, %55.7'si bekar, %84.7'si çekirdek aileye sahip, %64'ünün çocuğunun olmadığı, %60.2'si lisans mezunu ve %29.5'inin sağlığa zararlı alışkanlığının olduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin %51.7'sinin üniversite hastanesinde çalıştığı, %39.2'sinin pediatri alanında 0-1 yıl tecrübesinin olduğu, %77.8'inin haftalık 40 saat çalıştığı, %31.8'inin pediatriye yönelik eğitim veya uzmanlıklarının bulunduğu belirlenmiştir. Hemşirelerin %75'inin mesleğini, %56.8'inin çalıştığı servisi isteyerek seçtiği ve %36.9'unun işten ayrılma düşüncesinin olduğu saptanmıştır.

Tablo 1. Pediatri hekimleri ve hemşirelerinin Merhamet Ölçeği ve alt boyutları puan ortalamaları

M.Ö. Alt Boyutları	Meslek					
	Hekim			Hemşire		
	Min.-Maks.	Medyan	Ort±Ss	Min.-Maks.	Medyan	Ort±Ss
Sevecenlik	12-20	16.0	16.20±1.98	4-20	17.0	16.70±3.70
Umursamazlık	12-20	17.0	16.54±2.01	7-20	17.0	16.36±2.71
Paylaşımların Bilincinde Olma	12-20	16.50	16.38±2.42	4-20	17.0	16.57±2.98
Bağlantısızlık	11-20	17.0	16.90±2.31	4-20	17.0	16.06±2.94
Bilinçli Farkındalık	12-20	16.0	16.34±2.12	4-20	16.0	16.36±2.69
İlişki Kesme	12-20	17.0	16.81±1.99	5-20	17.0	16.48±3.00
Merhamet Ölçeği Toplam Puan	72-114	102.0	99.20±9.25	32-118	101.0	98.56±12.79

Hekimlerin Merhamet Ölçeği toplam puan ortalamasının 99.20±9.25, hemşirelerin ise 98.56±12.79 olduğu belirlenmiştir (Tablo 1.).

Hekimlerin cinsiyeti ile umursamazlık, paylaşımların bilincinde olma, bağlantısızlık ve bilinçli farkındalık alt boyutları puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (Tablo 2, p<0,05).

Hemşirelerin cinsiyeti ile umursamazlık, bağlantısızlık, ilişki kesme alt boyut puan ortalamaları ve merhamet ölçeği toplam puan ortalamaları arasında; aile tipi ile sevecenlik, umursamazlık, paylaşımların bilincinde olma, bağlantısızlık ve ilişki kesme alt boyut puan ortalamaları ve merhamet ölçeği toplam puan ortalamaları arasında; çocuk sayısı ile paylaşımların bilincinde olma, bilinçli farkındalık alt boyut puan ortalamaları, eğitim durumu ile bağlantısızlık, ilişki kesme alt boyut puan ortalamaları arasında, sağlığa zararlı alışkanlık ile umursamazlık, ilişki kesme alt boyut puan ortalamaları ve merhamet ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (Tablo 3, p<0,05).

Hekimlerin çalışma şekli ile sevecenlik, umursamazlık, bağlantısızlık, ilişki kesme alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu saptanmıştır (Tablo 4, p<0.05).

Hemşirelerin çocuk servisinde çalışma süresi ile bilinçli farkındalık alt boyutu ve merhamet ölçeği toplam puan ortalamaları arasında, haftalık çalışma saati ile paylaşımların bilincinde olma, bilinçli farkındalık alt boyutları ve merhamet ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark olduğu belirlenmiştir (Tablo 5, p<0.05).

Tablo 2. Pediatri hekimlerinin sosyodemografik özelliklerine göre Merhamet Ölçeği ve alt boyutları puanlarının karşılaştırılması

Değişken		Merhamet Ölçeği ve Alt Boyutları						
		Sevecenlik	Umursamazlık	Paylaşımların Bilincinde Olma	Bağılantısızlık	Bilinçli Farkındalık	İlişki Kesme	Merhamet Ölçeği Toplam
Cinsiyet	Kadın	16.50±1.95	17.16±1.55	17.16±2.16	17.87±1.87	16.91±2.06	17.16±1.94	102.79±6.71
	Erkek	15.80±2.00	15.80±2.28	15.45±2.43	15.75±2.29	15.65±2.03	16.40±2.01	94.90±10.16
	<i>P</i>	<i>0.284</i>	<i>0.023*</i>	<i>0.017*</i>	<i>0.002*</i>	<i>0.048*</i>	<i>0.207</i>	<i>0.004*</i>
Aile Tipi	Çekirdek aile	16.17±2.04	16.56±2.06	16.24±2.43	16.92±2.30	16.36±2.18	16.80±2.01	99.07±9.48
	Geniş aile	16.50±0.70	15.50±0.70	18.00±1.41	17.50±3.53	15.50±0.70	16.00±1.41	99.00±7.07
	Parçalanmış aile	17.00±0.00	18.00±0.00	19.00±0.00	15.00±0.00	17.00±0.00	19.00±0.00	105.00±0.00
	<i>P</i>	<i>0.901</i>	<i>0.599</i>	<i>0.342</i>	<i>0.675</i>	<i>0.819</i>	<i>0.474</i>	<i>0.825</i>
Çocuk Sayısı	Çocuk yok	16.29±1.70	16.41±1.81	16.62±2.35	17.08±2.08	16.45±2.12	16.95±1.68	99.83±7.32
	1 çocuk	15.87±2.35	16.37±2.55	16.00±2.61	16.25±2.86	16.00±2.50	16.75±2.71	97.25±13.50
	2 çocuk	15.85±2.60	16.42±2.22	16.57±2.87	17.00±3.21	16.00±1.91	16.00±1.73	97.85±11.68
	3ve üzeri	16.80±2.16	17.60±2.07	15.60±2.30	17.00±1.22	16.80±2.28	17.40±2.70	101.20±8.31
	<i>P</i>	<i>0.898</i>	<i>0.686</i>	<i>0.812</i>	<i>0.858</i>	<i>0.883</i>	<i>0.644</i>	<i>0.848</i>
Sağlığa	Yok	16.23±2.00	16.70±2.03	16.41±2.40	17.02±2.32	16.11±2.11	17.00±1.98	99.50±9.64
Zararlı	Var	16.10±2.02	16.00±1.94	16.30±2.62	16.50±2.32	17.10±2.07	16.20±1.98	98.20±8.16
Alışkanlıklar	<i>P</i>	<i>0.852</i>	<i>0.336</i>	<i>0.900</i>	<i>0.531</i>	<i>0.202</i>	<i>0.269</i>	<i>0.701</i>

Tablo 3. Pediatri hemşirelerinin sosyodemografik özelliklerine göre Merhamet Ölçeği ve alt boyutları puanlarının karşılaştırılması

Değişken	Merhamet Ölçeği ve Alt Boyutları							Merhamet Ölçeği Toplam
	Sevecenlik	Umursamazlık	Paylaşımları n Bilincinde Olma	Bağılantısızlık	Bilinçli Farkındalık	İlişki Kesme		
	<i>Ort.±Ss</i>	<i>Ort.±Ss</i>	<i>Ort.±Ss</i>	<i>Ort.±Ss</i>	<i>Ort.±Ss</i>	<i>Ort.±Ss</i>		
Cinsiyet	Kadın	16.95±2.74	16.74±2.39	16.72±2.84	16.40±2.64	16.51±2.37	16.84±2.74	100.17±10.59
	Erkek	15.26±4.35	14.19±3.40	15.73±3.63	14.15±3.77	15.53±4.06	14.42±3.62	89.30±19.27
	<i>P</i>	<i>0.067</i>	<i>0.001*</i>	<i>0.194</i>	<i>0.007*</i>	<i>0.244</i>	<i>0.000*</i>	<i>0.009*</i>
Aile Tipi	Çekirdek aile	16.70±2.78	16.64±2.53	16.64±2.67	16.27±2.69	16.37±2.46	16.83±2.50	99.48±11.14
	Geniş aile	18.10±2.90	15.94±2.67	17.57±2.65	16.21±2.78	16.94±3.04	15.47±4.10	100.26±13.51
	Parçalanmış aile	13.37±5.75	12.12±2.64	13.00±5.90	11.87±4.70	14.87±5.13	12.25±4.80	77.50±21.46
	<i>P</i>	<i>0.001*</i>	<i>0.000*</i>	<i>0.001*</i>	<i>0.000*</i>	<i>0.190</i>	<i>0.000*</i>	<i>0.000*</i>
	<i>Fark</i>	<i>1-2>3**</i>	<i>1-2>3**</i>	<i>2>1**</i>	<i>1-2>3**</i>	<i>1-2>3**</i>	<i>1-2>3**</i>	<i>1-2>3**</i>
Çocuk Sayısı	Çocuk yok	16.93±2.60	16.19±2.59	16.98±2.71	16.11±2.83	16.66±2.32	16.27±3.17	99.16±11.22
	1 çocuk	16.00±4.97	17.08±3.11	15.25±4.24	15.95±3.49	15.79±3.83	17.12±2.73	97.20±18.81
	2 çocuk	16.65±2.31	16.65±2.28	16.41±2.44	16.41±2.39	16.24±2.09	16.82±2.26	99.20±9.84
	3veüzeri	15.00±5.29	15.20±5.16	14.40±2.60	13.60±4.92	12.80±4.91	16.20±3.89	87.20±23.92
	<i>P</i>	<i>0.330</i>	<i>0.337</i>	<i>0.020*</i>	<i>0.265</i>	<i>0.009*</i>	<i>0.563</i>	<i>0.208</i>
	<i>Fark</i>	-	-	<i>1>2**</i>	-	<i>1>2**</i>	-	-
Eğitim Durumu	Lise	16.97±3.03	15.40±3.12	16.94±3.37	14.77±3.11	16.97±2.81	14.74±4.06	95.80±13.01
	Ön Lisans	16.44±2.40	16.50±2.45	16.88±2.74	17.27±2.53	16.22±1.62	17.38±2.11	100.72±9.42
	Lisans	16.66±3.37	16.66±2.68	16.39±2.96	16.18±2.89	16.19±2.93	16.83±2.64	98.94±13.80
	LisansÜstü	16.64±1.69	16.35±1.83	16.64±2.57	16.70±2.49	16.35±1.57	16.94±2.07	99.64±7.69
	<i>P</i>	<i>0.939</i>	<i>0.126</i>	<i>0.774</i>	<i>0.012*</i>	<i>0.530</i>	<i>0.001*</i>	<i>0.504</i>
	<i>Fark</i>	-	-	-	<i>2>1**</i>	-	<i>2>1**</i>	-
Sağlığa Zararlı Alışkanlıklar	Yok	16.90±2.70	16.79±2.21	16.70±2.69	16.29±2.52	16.54±2.27	16.84±2.68	100.09±9.91
	Var	16.23±3.80	15.32±3.44	16.26±3.58	15.51±3.72	15.96±3.49	15.61±3.53	94.92±17.47
	<i>P</i>	<i>0.187</i>	<i>0.001*</i>	<i>0.373</i>	<i>0.109</i>	<i>0.195</i>	<i>0.013*</i>	<i>0.014*</i>

Tablo 4. Pediatri hekimlerinin mesleki özelliklerine göre Merhamet Ölçeği ve alt boyut puanlarının karşılaştırılması

Değişken		Merhamet Ölçeği ve Alt Boyutları						Merhamet Ölçeği Toplam
		Sevecenlik	Umursamazlık	Paylaşımların Bilincinde Olma	Bağılantısızlık	Bilinçli Farkındalık	İlişki Kesme	
Çocuk Servisinde Çalışma Süresi	0-1 yıl	16.66±1.92	16.66±2.18	16.50±2.61	17.50±2.06	16.83±2.16	16.66±1.49	100.83±8.74
	2-4 yıl	15.85±1.34	15.42±1.13	15.00±1.91	15.85±3.13	15.42±1.71	16.71±2.28	94.28±9.10
Çalışma Süresi	5-9 yıl	15.50±2.54	16.30±2.26	16.30±2.66	16.40±2.54	16.70±2.31	16.50±2.54	97.70±11.98
	10 yıl ve üzeri	16.46±1.88	17.13±1.95	17.00±2.26	17.26±1.86	16.13±2.16	17.20±1.93	101.20±7.39
	<i>P</i>	<i>0.510</i>	<i>0.314</i>	<i>0.358</i>	<i>0.390</i>	<i>0.514</i>	<i>0.837</i>	<i>0.355</i>
Çalışma Şekli	Mesai (8-16)	17.33±1.23	17.16±1.74	16.91±2.02	17.25±2.26	16.91±1.97	17.08±1.56	102.66±6.84
	Nöbet (16-08)	16.38±2.14	17.38±1.55	16.38±2.63	18.61±1.32	17.00±2.30	18.07±1.44	103.84±6.32
	Diğer (gece-gündüz)	15.36±1.94	15.57±2.11	16.05±2.57	15.52±2.06	15.52±1.89	15.78±2.07	93.84±9.76
	<i>P</i>	<i>0.021*</i>	<i>0.017*</i>	<i>0.637</i>	<i>0.000*</i>	<i>0.082</i>	<i>0.003*</i>	<i>0.002*</i>
	<i>Fark</i>	<i>1>3**</i>	<i>1>3**</i>	-	<i>1>3**</i>	-	<i>2>3**</i>	<i>2>3**,1>3**</i>
Haftalık Çalışma Saati	40 saat	17.00±1.41	17.40±1.71	17.40±2.06	17.70±1.76	17.60±2.17	17.00±1.24	104.10±6.27
	41-48 saat	15.71±2.62	16.28±2.36	16.85±3.07	16.00±2.44	15.14±3.07	16.00±3.10	96.00±13.29
	48 saat ve üzeri	16.03±1.97	16.29±2.01	15.88±2.30	16.85±2.42	16.18±1.61	16.96±1.89	98.22±8.61
	<i>P</i>	<i>0.336</i>	<i>0.320</i>	<i>0.329</i>	<i>0.329</i>	<i>0.059</i>	<i>0.505</i>	<i>0.139</i>
Mesleğini İsteyerek Seçme	Evet	16.16±2.22	17.03±1.94	16.58±2.40	16.93±2.24	16.64±2.28	16.93±2.09	100.29±9.44
	Hayır	16.30±1.31	15.38±1.75	15.92±2.49	16.84±2.54	15.61±1.50	16.53±1.76	96.61±8.57
	<i>P</i>	<i>0.481</i>	<i>0.358</i>	<i>0.764</i>	<i>0.919</i>	<i>0.420</i>	<i>0.679</i>	<i>0.880</i>
İşten Ayrılma Düşüncesi	Var	16.17±1.84	16.29±1.92	16.82±2.62	17.23±2.16	16.00±2.23	17.05±1.91	99.58±7.34
	Yok	16.22±2.10	16.70±2.09	16.11±2.29	16.70±2.41	16.55±2.06	16.66±2.05	98.96±10.40
	<i>P</i>	<i>0.942</i>	<i>0.518</i>	<i>0.348</i>	<i>0.464</i>	<i>0.404</i>	<i>0.531</i>	<i>0.830</i>

Tablo 5. Pediatri hemşirelerinin mesleki özelliklerine göre Merhamet Ölçeği ve alt boyutları puanlarının karşılaştırılması

Değişken	Merhamet Ölçeği ve Alt Boyutları							Merhamet Ölçeği Toplam
	Sevecenlik	Umursamazlık	Paylaşımların Bilincinde Olma	Bağılantısızlık	Bilinçli Farkındalık	İlişki Kesme		
	Ort.±Ss	Ort.±Ss	Ort.±Ss	Ort.±Ss	Ort.±Ss	Ort.±Ss		
Çocuk Servisinde Çalışma Süresi	0-1 yıl	17.21±2.61	16.37±2.52	17.15±2.76	16.36±2.81	16.92±2.19	16.85±2.46	100.89±11.33
	2-4 yıl	16.11±3.29	16.21±2.99	15.90±3.51	15.81±3.08	15.71±3.10	16.11±3.49	95.88±14.50
Çalışma Süresi	5-9 yıl	16.50±3.97	15.91±2.85	16.08±2.37	15.12±3.31	15.91±3.37	15.58±3.54	95.12±13.53
	10 yıl ve üzeri	16.91±2.60	17.17±2.30	17.13±2.28	16.82±2.28	16.86±1.57	17.26±2.17	102.17±9.22
P		0.230	0.414	0.065	0.163	0.046*	0.129	0.035*
Fark		-	-	-	-	4>2**	-	4>2**
Çalışma Şekli	Mesai (8-16)	16.38±2.69	16.80±2.07	16.48±2.98	16.61±2.09	16.51±1.82	17.29±1.95	100.09±8.88
	Nöbet (16-08)	16.66±2.89	16.42±2.69	16.47±2.77	16.05±2.89	16.23±2.68	16.32±3.06	98.18±12.31
	Diğer (gece-gündüz)	17.34±4.32	15.43±3.40	17.26±3.95	15.39±3.97	16.86±3.65	16.21±3.71	98.52±18.84
P		0.510	0.157	0.504	0.321	0.559	0.255	0.761
Haftalık Çalışma Saati	40 saat	16.46±3.23	16.26±2.84	16.28±3.09	15.83±3.07	16.12±2.82	16.28±3.24	97.25±13.38
	41-48 saat	17.80±2.31	16.83±1.89	17.70±2.29	16.90±2.18	17.63±2.00	17.36±1.51	104.23±8.70
Çalışma Saati	48 saat ve üzeri	16.66±2.17	16.33±3.08	17.33±2.29	16.88±2.52	15.88±1.26	16.55±2.50	99.66±10.29
	P		0.099	0.593	0.045*	0.136	0.017*	0.203
Fark		-	-	2>1**	-	2>1**	-	2>1**
Mesleği İsteyerek	Evet	16.63±3.22	16.31±2.70	16.41±3.15	15.89±2.90	16.39±2.88	16.31±3.06	97.96±13.17
	Hayır	16.90±2.60	16.52±2.76	17.06±2.32	16.59±3.01	16.29±2.07	17.00±2.76	100.38±11.49
P		0.612	0.655	0.210	0.174	0.835	0.188	0.277
İşten Ayrılma Düşüncesi	Var	16.49±2.95	15.98±3.16	16.41±2.87	15.80±3.50	15.73±2.67	16.33±3.16	96.76±13.78
	Yok	16.82±3.15	16.58±2.39	16.67±3.05	16.22±2.56	16.73±2.65	16.56±2.91	99.62±12.10
P		p=0.486	p=0.157	p=0.578	p=0.356	p=0.117	p=0.627	p=0.154

Tartışma

Bu çalışmada COVID-19 sürecinde pediatri servislerinde çalışan hekimlerin merhamet düzeylerinin hemşirelere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Merhamet ölçeği alt boyutlarından sevecenlik, paylaşımların bilincinde olma ve bilinçli farkındalık alt boyutlarında hemşirelerin; umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme alt boyutlarında ise hekimlerin alt boyut puanları daha yüksek bulunmuştur. Hekimlerin çalıştıkları zaman dilimlerinde hastalarla kurdukları iletişim süresinin hemşirelere oranla daha az olmasının bu sonucu doğurduğu düşünülmektedir. Tanrikulu ve Ceylan (2021), Kase ve arkadaşları (2018) ve Cingi ve Eroğlu (2019)'nun yaptıkları çalışmalarda bu sonucu desteklemektedir. Aynı zamanda Zhang ve arkadaşlarının 21 çalışmayı içeren meta analizinde hemşirelerin yarıdan fazlasının merhamet yorgunluğu yaşadığı belirtilmiştir. Fakat Ruiz-Fernandez ve arkadaşları COVID-19 döneminde hemşire ve hekimlerle yaptıkları çalışmada özellikle hekimlerin merhamet yorgunluğu yaşama düzeylerini daha yüksek bulmuştur (Tanrikulu, 2021; Kase, Waldman & Weintraub, 2018; Cingi ve Eroğlu 2019; Zhang ve ark., 2018; Ruiz-Fernandez ve ark., 2020). Bu farklılıkların COVID-19 süreci ve bireysel farklılıklar ile ilgili olabileceği düşünülmektedir.

Çalışmaya katılan kadın hekimler ve hemşirelerin merhamet düzeyinin erkek hekim ve hemşirelerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı şekilde Wu ve McGoogan'ın 178 cerrah ile yaptıkları çalışma sonucunda da kadın doktorların erkek doktorlara göre merhamet düzeyinin yüksek olduğunu saptamıştır (Wu & McGoogan, 2020). Çalışmamızda da kadın pediatri hemşirelerinin umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme alt boyutu puan ortalamasının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde cinsiyet ile merhamet düzeyi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmayan çalışmalar da vardır (Özdelikara ve Babur, 2020; Katran, Gür, Arpag, & Çavuşlu, 2021). Araştırma sonuçlarımız literatürdeki çalışma bulgularının çoğu ile paralellik göstermektedir (Polat ve Erdem, 2017; Çingöl, Çelebi, Zengin & Karakaş, 2018; Arkan, Yılmaz & Düzgün, 2020; Arlı ve Bakan, 2018). Bu sonuçlar kadınların yaratılışlarından gelen içgüdüleri gereği merhamet göstermeye yatkın oldukları, annelik rolünün profesyonel kimliklerini etkilemesi ve çalışmaya katılan profesyonellerin çoğunluğunun kadın olması ile açıklanabilir.

Çalışmamıza katılan çocuk sahibi olmayan hemşirelerin merhamet puanlarının yüksek olduğu saptanmıştır. Oktay (2018), çocuk sahibi olan hemşirelerin olmayanlara oranla merhamet yorgunluğunun daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Çalışmaya katılan 3 ve üzeri çocuğu olan hekimlerin merhamet puanlarının diğer hekimlere göre yüksek olduğubelirlenmiştir. Çocuğu olmayan hemşirelerin hastalara daha objektif yaklaşması, vakalar ile özdeşim kurmamalarını düşündürmektedir. Bireysel farklılıklar göz önüne alındığında bazı profesyonellerin çocuk sahibi olduktan sonra hasta ve ailesine yaklaşırken daha merhametli ve empatik yaklaştıkları; bazı katılımcıların ise evde yeteri kadar yorulduklarından enerjilerini hastanede daha fazla harcamak istemedikleri düşünülebilir. Etkili olan bir diğer faktör ise katılımcıların çalıştıkları birimlerdeki bakım ihtiyacı olan hasta ve tamamen bağımlı hasta sayısıdır.

Çalışmada önlisans ve lisans mezunu hemşirelerin paylaşımların bilincinde olma ve bilinçli farkındalık alt boyutu puan ortalamasının, lise mezunu olan hemşirelere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Koca (2018) ve Sacco ve ark. (2015) çalışmalarında lisans ve lisansüstü eğitim görmüş hemşirelerin merhamet yorgunluğu düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir.

Araştırmamızda yalnızca mesai ve nöbet şeklinde ve haftalık 40 saat çalışan hekimlerin merhamet düzeyinin, karma çalışan hekimlerden daha yüksek olduğu, yine yalnızca mesai ve nöbet şeklinde çalışan hekimlerin ilişki kesme, sevecenlik, umursamazlık ve bağlantısızlık alt boyutu puanlarının, karma çalışan hekimlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar belirsiz ve düzensiz çalışma şeklinin insan doğasına aykırı olduğunu ve bu durumun insanların tüm duyguları ile beraber merhamet ve empati yeteneklerini de etkilediğini düşündürmektedir. Yu ve arkadaşlarının 2016'da yaptığı çalışma sonucu da bizim çalışmamızı desteklemektedir (Yu, Jiang & Shen, 2016). Özgünay ve arkadaşları asistan doktorların

ve hemşirelerin merhamet yorgunluklarının uzman doktorlara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Özgünay ve ark., 2022). Uzun ve belirsiz çalışma saatlerine COVID-19 sürecinin eklenmesi bu sonucu ortaya çıkarmış olabilir.

Haftalık 41-48 saat arası çalışan hemşirelerin merhamet düzeyinin, haftalık 40 saat çalışan hemşirelerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Haftalık 41-48 saat arası çalışan hemşirelerin paylaşımların bilincinde olma ve bilinçli farkındalık alt boyutu puanlarının, haftalık 40 saat çalışan hemşirelere göre istatistiksel açıdan önemli fark olduğu belirlenmiştir. Literatürde haftalık çalışma süresi ile merhamet düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Haftalık çalışma süresi daha fazla olan hemşirelerin hastalarıyla geçirdikleri zamanın fazla olması ve onlarla daha yoğun duygusal bağ kurmaları sonucu merhamet düzeylerinin arttığı düşünülmektedir.

Çalışmamızda pediatri hekimleri ve hemşirelerinin çalıştığı servis değişkeni ile Merhamet Ölçeği toplam puan ortalaması ve alt boyutlarına ait puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Ancak Arıkan ve Esenay (2023) çalışmalarında COVID-19 çocuk acil servislerinde çalışan hemşirelerin orta düzeyde merhamet yorgunluğu yaşadıklarını bulmuşlardır (Arıkan & Esenay, 2023). Lluch ve arkadaşları 76 araştırma ile yaptıkları metaanalizde COVID-19 sürecinin hemşire ve hekimlerde merhamet yorgunluğu düzeyini artırdığı sonucuna ulaşmışlardır. (Lluch, Galiana, Doménech & Sansó, 2022). Buselli ve arkadaşları COVID-19 pandemisinde acil servislerde çalışan sağlık profesyonellerinin olumsuz olduğu kadar olumlu sonuçlar yaşadığını bulmuşlardır (Buselli ve ark., 2020). Magnavita ve arkadaşları da yaptıkları çalışmada yüksek düzey merhamet yorgunluğu olmadığı sonucuna ulaşmışlardır (Magnavita, Tripepi & Di Prinzio, 2020). Francis-Wenger (2024) çalışmasında COVID-19 sürecinde acil serviste çalışan hemşirelerin merhamet memnuniyeti düzeylerini ölçerek, orta ve yüksek düzeyde puanlara ulaşmıştır (Francis-Wenger, 2024). Vafaenia ve arkadaşları (2024) çalışmalarında COVID-19 sürecinde çalışan hemşirelerin %95,4'ünün merhamet yorgunluklarının düşük olduğunu bulmuşlardır (Vafeina ve ark., 2024).

Sonuç

Hekimlerin merhamet düzeylerinin iyi olduğu ve kadın hekimlerin merhamet düzeyinin, erkek hekimlerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Hekimlerin çalışma şekli ile Merhamet Ölçeği toplam puan ortalamalarının arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu, mesai ve nöbet şeklinde çalışan hekimlerin merhamet düzeylerinin karma çalışan hekimlerden daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Hemşirelerin merhamet düzeylerinin çok iyi düzeyde olduğu, kadın hemşirelerin merhamet düzeyinin erkek hemşirelerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çekirdek ve geniş ailede yaşayan, pediatri 10 yıl ve üzeri ve haftalık 41-48 saat çalışan kadın hemşirelerin merhamet düzeylerinin, parçalanmış ailede yaşayan, 2-4 yıl arası ve haftalık 40 saat çalışan erkek hemşirelere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

İnsan merkezli çalışan meslek profesyonelleri dikkatlerinin çoğunu doğrudan acı çeken ve yardıma ihtiyacı olan bireylere vermekte ve çoğunlukla kendi ihtiyaçlarına dikkat etmemektedirler. Hemşireler hekimlerden daha fazla hastalar ile zaman geçirdiklerinden bu durum kendi duygularını görmezden gelmelerine ve kendi tepkilerini örtbas etmelerine neden olmaktadır. Bu yoğun stres barındıran çalışma koşullarının devam etmesi durumunda da merhamet düzeylerinin düşme riski olabileceğinden hemşirelere yönelik duygu paylaşım etkinlikleri ve sosyal aktiviteler planlanması ve konuyla ilgili farklı faktörleri de dikkate alarak daha geniş örneklem gruplarıyla yeni çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Kaynaklar

- Adams, J. G., & Walls, R. M. (2020). Supporting the health care workforce during the COVID-19 global epidemic. *JAMA*, 323(15), 1439-1440. <https://doi.org/10.1001/jama.2020.3972>
- Adanır, A., & Özden, D. (2024). Onkoloji palyatif bakım kliniklerinde çalışan hemşirelerin merhamet yorgunluğu, merhamet memnuniyeti ve stresle başa çıkma tarzlarının değerlendirilmesi. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 7(2), 185-197. <https://doi.org/10.54189/hbd.1368470>
- Ahmed, Z., Ellahham, S., Soomro, M., Shams, S., & Latif, K. (2024). Exploring the impact of compassion and leadership on patient safety and quality in healthcare systems: A narrative review. *BMJ Open Quality*, 13(Suppl 2), e002651. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2023-002651>
- Akdeniz, S., & Deniz, M. (2016). Merhamet Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4(1), 50-61.
- Alan, H. (2018). Merhamet yorgunluğu ve yönetici hemşirenin rolü. *Journal of Health and Nursing Management*, 5(2), 141-146.
- Arikan, A., & Esenay, F. I. (2023). Compassion fatigue and burnout in Turkish pediatric emergency nurses during the COVID-19 pandemic. *Journal of Pediatric Nursing*, 71, 120-126. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2022.11.004>
- Arkan, B., Yılmaz, D., & Düzgün, F. (2020). Determination of compassion levels of nurses working at a university hospital. *Journal of Religion and Health*, 59, 29-39. <https://doi.org/10.1007/s10943-019-00786-x>
- Arli, S. K., & Bakan, A. B. (2018). An investigation of the relationship between intercultural sensitivity and compassion in nurses. *International Journal of Intercultural Relations*, 63, 38-42. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2017.12.001>
- Aslan, R. (2020). Tarihten günümüze epidemiler, pandemiler ve COVID-19. *Ayrıntı Dergisi*, 8(85), 35-41.
- Aslan, Z. T., & Mat, S. T. B. (2024). Hemşirelerde merhamet yorgunluğu ve bakım davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Kesitsel bir çalışma. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 11(2), 362-371. <https://doi.org/10.54304/SHYD.2024.16769>
- Berger, R. S., Wright, R. J., Faith, M. A., & Stapleton, S. (2022). Compassion fatigue in pediatric hematology, oncology, and bone marrow transplant healthcare providers: An integrative review. *Palliative & Supportive Care*, 20(6), 867-877. <https://doi.org/10.1017/S147895152100184X>
- Buselli, R., Corsi, M., Baldanzi, S., Chiumiento, M., Del Lupo, E., Dell'Oste, V. & Carmassi, C. (2020). Professional quality of life and mental health outcome among healthcare workers exposed to Sars-Cov-2 (Covid-19). *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(17), 6180. <https://doi.org/10.3390/ijerph17176180>
- Cingi, C., & Eroğlu, E. (2019). Sağlık çalışanlarında merhamet yorgunluğu. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 41(1), 58-71. <https://doi.org/10.20515/otd.449810>
- Çingöl, N., Çelebi, E., Zengin, S., & Karakaş, M. C. (2018). Bir sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerinin merhamet düzeylerinin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 21, 61-67. <https://doi.org/10.5505/kpd.2018.65487>
- De Silva, S. G., Hettiarachchi, N. M., & Liyanage, A. D. M. D. (2024). Physician well being, burnout and compassion fatigue. *Asian Journal of Internal Medicine*, 3(1), 5-9. <https://doi.org/10.4038/ajim.v3i1.141>
- Dikmen, A. U., Kına, M. H., Özkan, S., & İlhan, M. N. (2020). COVID-19 epidemiyolojisi: Pandemiden ne öğrendik. *Journal of Biotechnology and Strategic Health Research*, 4, 29-36. <https://doi.org/10.34084/bshr.715153>
- Figley, C. R. (2002). Compassion fatigue: Psychotherapists' chronic lack of self care. *Journal of Clinical Psychology*, 58(11), 1433-1441. <https://doi.org/10.1002/jclp.10090>
- Figley, C. R. (2013). *Compassion fatigue: Coping with secondary traumatic stress disorder in those who treat the traumatized*. U. K.: Routledge. <https://books.google.com.tr/books> (Özgün Eser 1995 Tarihlidir.)
- Francis-Wenger, H. (2024). Exploring compassion satisfaction and compassion fatigue in emergency nurses: A mixed-methods study. *Emergency Nurse*, 32(2), 19-26. <https://doi.org/10.7748/en.2023.e2164>
- Fukumori, T., Miyazaki, A., Takaba, C., Taniguchi, S., & Asai, M. (2020). Traumatic events among cancer patients that lead to compassion fatigue in nurses: A qualitative study. *Journal of Pain and Symptom Management*, 59(2), 254-260. <https://doi.org/10.1016/j.jpainsymman.2019.09.026>
- Gök, G. A. (2015). Merhamet etmenin dayanılmaz ağırlığı: Hemşirelerde merhamet yorgunluğu. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 299-313.
- Gustafsson, T., & Hemberg, J. (2022). Compassion fatigue as bruises in the soul: A qualitative study on nurses. *Nursing Ethics*, 29(1), 157-170. <https://doi.org/10.1177/09697330211003215>
- Hiçdurmaz, D., & İnci, F. A. (2015). Eşduyum yorgunluğu: Tanımı, nedenleri ve önlenmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(3), 295-303. <https://doi.org/10.5455/cap.20141128113430>
- Hooper, C., Craig, J., Janvrin, D. R., Wetsel, M. A., & Reimels, E. (2010). Compassion satisfaction, burnout, and compassion fatigue among emergency nurses compared with nurses in other selected inpatient specialties. *Journal of Emergency Nursing*, 36(5), 420-427. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jen.2009.11.027>
- Joinson, C. (1992). Coping with compassion fatigue. *Nursing*, 22(4), 116-118.

- Kase, S., Waldman, E., & Weintraub, A. (2018). A cross-sectional pilot study of Compassion Fatigue (CF), Burnout (BO), and Compassion Satisfaction (CS) in Pediatric Palliative Care (PPC) Providers (S704). *Journal of Pain and Symptom Management*, 55(2), 657-658. <https://doi.org/10.1017/s1478951517001237>
- Katran, H. B., Gür, S., Arpag, N., & Çavuşlu, M. (2021). COVID-19 pandemisinde yoğun bakım hemşirelerinde merhamet yorgunluğu. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*, 25(2), 42-50.
- Koca, F. (2018). Hemşirelerde merhamet yorgunluğu ve etkili faktörlerin incelenmesi. Maltepe Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Liu, Y., Wang, H., Chen, J., Zhang, X., Yue, X., Ke, J., ... & Peng, C. (2020). Emergency management of nursing human resources and supplies to respond to coronavirus disease 2019 epidemic. *International Journal of Nursing Sciences*, 7(2), 135-138. <https://doi.org/10.1016/j.ijnss.2020.03.011>
- Lluch, C., Galiana, L., Doménech, P., & Sansó, N. (2022, February). The impact of the COVID-19 pandemic on burnout, compassion fatigue, and compassion satisfaction in healthcare personnel: A systematic review of the literature published during the first year of the pandemic. In *Healthcare* (Vol. 10, No. 2, p. 364). <https://doi.org/10.3390/healthcare10020364>
- Magnavita, N., Tripepi, G., & Di Prinzio, R. R. (2020). Symptoms in health care workers during the COVID-19 epidemic. A cross-sectional survey. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(14), 5218. <https://doi.org/10.3390/ijerph17145218>
- Oktay, D. (2018). Hemşirelerde merhamet yorgunluğu, etkileyen etmenler ve baş etme stratejilerin saptanması. Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi. KKTC
- Özdelikara, A. & Babur, S. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin merhamet düzeyi ve empatik eğilim ilişkisi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (2), 342-349. <https://doi.org/10.31067/0.2020.271>
- Özgünay, Ş. E., Eminoğlu, Ş., Önen, S., Gürbüz, H., Kılıçarslan, N., Karasu, D., & Onur, T. (2022). COVID-19 Pandemisinde anestezi ve yoğun bakım ünitesi çalışanlarında merhamet ve kronik yorgunluk: Bir tanımlayıcı çalışma. *Türkiye Klinikleri J AnestReanim*, 20(3), 89-96. <https://doi.org/10.5336/anesthe.2022-88989>
- Pakpour, A. H., Griffiths, M. D., & Lin, C. Y. (2021). Assessing psychological response to the COVID-19: The fear of COVID-19 scale and the COVID stress scales. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 19, 2407-2410. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00334-9>
- Polat, F. N., & Erdem, R. (2017). Merhamet yorgunluğu düzeyinin çalışma yaşam kalitesi ile ilişkisi: Sağlık profesyonelleri örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(1), 291-312.
- Polat, G., & Kaya, K. Ç. (2025). Hemşirelerde Mesleki Bağlılık Duygusu ve Merhamet Yorgunluğu Arasındaki İlişki. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1-9. <https://doi.org/10.53493/avrasyasbd.1423677>
- Ramers, C. B., Scott, J. D., & Struminger, B. B. (2024). Burnout, compassion fatigue, and the long haul of caring for long COVID. In *Open Forum Infectious Diseases* (Vol. 11, No. 3, p. ofae080). US: Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/ofid/ofae080>
- Ruiz-Fernández, M. D., Ramos-Pichardo, J. D., Ibáñez-Masero, O., Cabrera-Troya, J., Carmona-Rega, M. I., & Ortega-Galán, Á. M. (2020). Compassion fatigue, burnout, compassion satisfaction and perceived stress in healthcare professionals during the COVID-19 health crisis in Spain. *Journal of Clinical Nursing*, 29(21-22), 4321-4330. <https://doi.org/10.1111/jocn.15469>
- Sacco, T. L., Ciurzynski, S. M., Harvey, M. E., & Ingersoll, G. L. (2015). Compassion satisfaction and compassion fatigue among critical care nurses. *Critical Care Nurse*, 35(4), 32-42. <http://dx.doi.org/10.4037/ccn2015392>
- Shanafelt, T., Ripp, J., & Trockel, M. (2020). Understanding and addressing sources of anxiety among health care professionals during the COVID-19 pandemic. *JAMA*, 323(21), 2133-2134. <https://doi.org/10.1001/jama.2020.5893>
- Slatten, L. A., Carson, K. D., & Carson, P. P. (2020). Compassion fatigue and burnout: What managers should know. *The Health Care Manager*, 39(4), 181-189. <https://doi.org/10.1097/hcm.0000000000000306>
- Tanrıkulu, G. & Ceylan, B. (2021). Çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelerde merhamet düzeyi ve merhamet yorgunluğu. *Sağlık Bilimleri Dergisi*, 30(1), 31-36. <https://doi.org/10.34108/eujhs.727445>
- Vafaenia, R., Baloochi Beydokhti, T., Moghadam Abbaspour, L., & Ajamzibad, H. (2024). Spiritual health, nursing stress, compassion fatigue and COVID-19: A descriptive correlational study. *Journal of Research and Health*, 14(1), 9-9. <http://dx.doi.org/10.32598/JRH.14.1.2360.1>
- Wu, Z., & McGoogan, J. M. (2020). Characteristics of and important lessons from the coronavirus disease 2019 (COVID-19) outbreak in China: Summary of a report of 72 314 cases from the Chinese Center for Disease Control and Prevention. *JAMA*, 323(13), 1239-1242. <https://doi.org/10.1001/jama.2020.2648>
- Yeşil, A., & Polat, Ş. (2023). Investigation of psychological factors related to compassion fatigue, burnout, and compassion satisfaction among nurses. *BMC Nursing*, 22(1), 12. <https://doi.org/10.1186/s12912-023-01174-3>
- Yıldırım, N., Coşkun, H., & Polat, Ş. (2021). The relationship between psychological capital and the occupational psycholog

- risks of nurses: The mediation role of compassion satisfaction. *Journal of Nursing Scholarship*, 53(1), 115-125. <https://doi.org/10.1111/jnu.12607>
- Yoder, E.A. (2010). Compassion fatigue in nurses. *Applied Nursing Research*, 23(4), 191-197. <https://doi.org/10.1016/j.apnr.2008.09.003>
- Yu, H., Jiang, A., & Shen, J. (2016). Prevalence and predictors of compassion fatigue, burnout and compassion satisfaction among oncology nurses: A cross-sectional survey. *International Journal of Nursing Studies*, 57, 28-38. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2016.01.012>
- Zhang, Y. Y., Han, W. L., Qin, W., Yin, H. X., Zhang, C. F., Kong, C., & Wang, Y. L. (2018). Extent of compassion satisfaction, compassion fatigue and burnout in nursing: A meta-analysis. *Journal of Nursing Management*, 26(7), 810-819. <https://doi.org/10.1111/jonm.12589>

Investigation of the relationship between e-health literacy in pregnant women and readiness for hygienic care of the newborn

Gebelerde e-sağlık okuryazarlığının yenidoğanın hijyenik bakımına hazır oluşu ile ilişkisinin incelenmesi

Necla Kasımoğlu^a, Sevinç Köse Tuncer^b, Papatya Karakurt^c

^aErzincan Binali Yıldırım University Faculty of Health Sciences, Department of Child Health and Diseases Nursing, Erzincan, Türkiye

^bErzincan Binali Yıldırım University Faculty of Health Sciences, Department of Obstetrics, Gynecology and Diseases Nursing, Erzincan, Türkiye

^cErzincan Binali Yıldırım University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing Fundamentals, Erzincan, Türkiye

ABSTRACT

Purpose: This study was conducted to investigate the relationship between e-health literacy in pregnant women and readiness for hygienic care of the newborn.

Method: The universe of this cross-sectional and descriptive study consisted of 311 pregnant women who were followed up in the Gynecology and Obstetrics Polyclinics and NST Polyclinic of a Training and Research Hospital in a province in the east of Turkey. The research data were collected using a form containing the socio-demographic and obstetric characteristics of pregnant women, E-Health Literacy Scale and Scale For Readiness of Pregnant Women To Hygienic Care of The Newborn.

Results: It was determined that the mean score of the pregnant women on the E-Health Literacy Scale was 28.60±5.81 and the mean score of the Scale For Readiness of Pregnant Women To Hygienic Care of The Newborn was 62.54±8.26. It was determined that there was no significant relationship between the E-Health Literacy Scale of the pregnant women included in the study and the Scale For Readiness of Pregnant Women To Hygienic Care of The Newborn ($r=0.015$; $p=0.793$).

Conclusion: It was determined that the e-health literacy and readiness levels of newborn hygienic care of pregnant women included in the study were high. In this study, it was determined that there was no significant relationship between the e-health literacy level of pregnant women and the readiness level of pregnant women for newborn hygienic care.

Anahtar Kelimeler: E-health literacy; hygienic care; newborn; nurse; pregnant

ÖZET

Amaç: Bu araştırma gebelerde e-sağlık okuryazarlığının yenidoğanın hijyenik bakımına hazır oluşu ile ilişkisinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Kesitsel ve tanımlayıcı türde olan bu araştırma Türkiye'nin doğusunda bir ilin Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Poliklinikleri ve NST Polikliniği'nde takip olan 311 gebe kadın ile yürütülmüştür. Araştırma verileri gebe kadınların, sosyo - demografik ve obstetrik özelliklerini içeren form, e-sağlık okuryazarlığı ve gebelerin yenidoğanın hijyenik bakımına hazır oluş ölçekleri kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Gebelerin E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği puan ortalamasının 28.60±5.81 ve Gebelerin Yenidoğanın Hijyenik Bakımına Hazır Oluş Ölçeği puan ortalamasının ise 62.54±8.26 olduğu belirlenmiştir. Araştırma kapsamına alınan gebelerin E-Sağlık Okuryazarlığı Ölçeği ve Gebelerin Yenidoğanın Hijyenik Bakımına Hazır Oluş Ölçeği arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır ($r=0.015$; $p=0.793$).

Sonuç: Çalışmada, hamile kadınlar arasında e-sağlık okuryazarlığı ve yenidoğan hijyenik bakımına hazır olma düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bağlamda, hamile kadınların e-sağlık okuryazarlığını değerlendirme ve geliştirme çabalarının anne ve çocuk sağlığını iyileştirmeye önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Keywords: E-sağlık okuryazarlığı; hijyenik bakım; yenidoğan; hemşire; gebe

Introduction

With the rapid development of Internet technology, more and more people are using networks to communicate and obtain information in their daily lives and work. Due to the abundance of health information sources available online and the ease of access to them, individuals are gradually shifting away from traditional

This study was presented as a oral presentation at The 10th International "Artemis" Scientific Research Congress on November 29-30, 2024 Türkiye

* Corresponding author.

E-mail address: necla_24celik@hotmail.com (N.K.)

Geliş Tarihi / Received: 06.01.2025 Kabul Tarihi/Accepted: 19.03.2025

sources of health information (such as newspapers, magazines, and doctors' offices) and turning to the internet (Wang, Wu & Qi, 2021). Electronic health literacy (e-health literacy) refers to an individual's ability to search for, locate, understand, evaluate, and use health information from electronic resources to address health-related issues (Shekofteh, Ghaedi, Valizadeh-Haghi & Baghestani, 2022; Uslu & Purtul, 2023; Wang et al., 2021).

Pregnancy is a dynamic and unique process in a woman's life, characterised by numerous anatomical, physiological, biochemical and psychological changes (Gangakhedkar & Kulkarni, 2021; Jain, Shagana, Dhanraj & Niroso, 2018). These physiological and psychological effects raise questions and create a need for information about pregnancy, childbirth, postpartum breastfeeding, and baby health and development (Ünlü & Cesur, 2023). Pregnant women often seek information to feel safer and better prepared, to make decisions during the perinatal period, and to prepare for the responsibilities of motherhood. Adequate information helps to reduce stress and anxiety, provides support, and increases self-esteem and internal control. On the other hand, failure to meet pregnant women's information needs can increase their anxiety and worry, create a risk of isolation, and be perceived as a sign of low self-confidence as a parent. It is therefore essential that pregnant women have access to the right information at the right time, tailored to their needs (Janmardi, Noroozi, Mostafavi & Ashrafi-Rizi, 2021; Vogels-Broeke, Daemers, Budé, de Vries & Nieuwenhuijze, 2022).

A newborn's skin undergoes significant developmental changes as it transitions from the aqueous intrauterine environment to the aerobic extrauterine environment (Gupta et al., 2023). The newborn's environment changes from a watery uterus to a dry, aerobic world. The newborn's skin must adapt and mature to provide protection against infection, toxins, ultraviolet (UV) radiation, temperature changes and transepidermal water loss (TEWL) (Johnson & Hunt, 2019). As effective skin barrier function is crucial for the neonate and the treatment of skin damage is limited due to the immaturity of the skin, it is essential to optimise skin care (Çaka & Çımar, 2020). Thus, during the neonatal period, it is crucial to properly meet the basic hygienic care needs of the baby in order to protect against infections and reduce neonatal mortality (Çaka & Çımar, 2020; Toksöz, 2023). Numerous studies in the literature have shown a lack of knowledge among mothers regarding the hygienic care of newborns during the postpartum period (Adigun, Olabisi, Ogbeye & Kehinde, 2018; Shamim, Sharmin, Zannatul & Shafi, 2019; Silva et al., 2023; Taşdemir, 2022; Toksöz, 2023). When the literature is examined, it has been seen that pregnant women obtain information about the hygiene and care of their newborn babies from sources such as family elders, health workers, books/brochures, social media, the internet and other written materials (Ertan & Yılmaz, 2021; Turgut et al., 2017). In a study conducted by Karatay in our country, it was determined that the level of readiness of pregnant women for hygienic care of their newborns was at a moderate level (Karatay, 2023). In another study, it was determined that there was a positive relationship between health literacy and the level of readiness for hygienic care of their newborns (Büyükalım, 2023). In the study conducted by Ertan and Yılmaz, it was determined that mothers with limited health literacy had lower mean scores for knowledge of home care of their newborns (Ertan & Yılmaz, 2021). Given the lack of awareness, confusion and fear among parents regarding the best skin care practices for newborns, postpartum caregivers play a crucial role (Kamali, Ahmadian, Khajouei & Bahaadinbeigy, 2018). Pregnant women need adequate knowledge, motivation and skills to access, understand, evaluate and use health information to make decisions about their own health and that of their unborn child. These skills are known as health literacy (Meldgaard et al., 2022). Nurses have an important role to play in promoting pregnancy-specific health literacy, which can affect both maternal and infant health (Şahin, Çatıker, Özdil & Bulucu Büyüksoy, 2023).

This study aims to examine the relationship between e-health literacy among pregnant women and their willingness to provide hygienic care to newborns.

The questions aimed to be answered in the research are as follows;

1. What are the levels of e-health literacy and hygienic care readiness of pregnant women?

2. What are the demographic characteristics of pregnant women that affect their levels of e-health literacy and hygienic care readiness?
3. Is there a relationship between the levels of e-health literacy and hygienic care readiness of pregnant women?

Method

Study Design and Setting

This is a cross-sectional and descriptive study. The study population consisted of all pregnant women who received care at the Obstetrics and NST Clinics of a teaching and research hospital in eastern Turkey between 15 May and 15 October 2024. No sample selection was made in the study; pregnant women who applied to the gynecology and obstetrics clinics during the study period and met the criteria for participation in the study were included in the study.

Inclusion criteria for the sample:

- 18 years of age and above,
- At least in the 14th week of pregnancy,
- Having a healthy fetus,
- Not having any psychiatric or chronic health problems before pregnancy,
- Not having received infertility treatment,
- Having a healthy pregnancy,
- Literate,
- No communication problems (hearing impairment, visual impairment),
- Having and using the internet,

A total of 311 pregnant women were included in the study group.

Data Collection

Data were collected by the researcher between 15 May and 15 October 2024 at the obstetrics and NST clinics of a teaching and research hospital in eastern Turkey. Pregnant women included in the study were informed about the research and verbal consent was obtained. In accordance with the principle of confidentiality, interviews were conducted face-to-face in the NST room and waiting areas of the clinic. After explaining the purpose of the study, participants were asked to mark the options on the questionnaire that best represented their responses. Data collection took approximately 10-15 minutes per participant.

Sociodemographic Information Form: A 17-item form developed based on a literature review to determine the socio-demographic and obstetric characteristics of pregnant women included in the study (Çaka & Çınar, 2020; Kamali et al., 2018; Silva et al., 2023; Taşdemir, 2022; Toksöz, 2023).

E-Health Literacy Scale: Developed by Norman and Skinner (2006) to assess individuals' perceived ability to use information technology for health purposes and to help determine the compatibility between e-health programmes and consumers (Norman & Skinner, 2006). The Turkish validity and reliability study of the scale was conducted by Tamer Gencer in 2017. The scale consists of 8 items measured on a 5-point Likert scale (1 = strongly disagree to 5 = strongly agree), and 2 items not included in the total score related to internet usage. The scale has no reverse-coded items or cut-off points due to the small number of factors. The total score ranges from 8 to 40, with higher scores indicating higher levels of e-health literacy. The Cronbach's alpha coefficient for the Turkish version was found to be 0.915 (Gencer, 2017). In this study, the alpha value was 0.934.

Scale For Readiness of Pregnant Women To Hygienic Care of The Newborn: Developed by Çaka and Çınar (2020) to assess pregnant women's readiness for hygienic care of newborns. This 7-point Likert scale includes 10 positive items scored from 1 (not at all ready) to 7 (completely ready). The content validity index of the scale is 0.97. In the explanatory factor analysis, the Kaiser Meyer Olkin value was found to be 0.917. The confirmatory factor analysis fit indices were found to be χ^2/df : 4.061, RMSEA: 0.136, GFI: 0.849, CFI: 0.910, SRMR: 0.0587. As a result of the reliability analysis; the Cronbach's Alpha value of the scale was found to be 0.93. The total score ranges from 10 to 70, with higher scores indicating greater readiness. The scale does not include reverse-coded items or sub-dimensions.

Interpretation of scores:

- 1-3: Not ready for neonatal hygiene care
- 4-5: Moderately prepared for neonatal hygiene care

6 and above: Fully prepared for the hygienic care of newborns (Çaka & Çınar, 2020) The Cronbach's alpha coefficient for this scale in this study was 0.917.

Ethical Considerations

Permission for the scales used in the research was obtained from the authors by email. Ethical approval was obtained from the Non-Interventional Research Ethics Committee of Erzincan Binali Yıldırım University on 1 March 2024 (approval number 02).

Data Analysis

Data coding, statistical analysis and evaluation were performed using IBM SPSS 25.0 (IBM SPSS Statistics for Windows, version 25.0, Armonk, NY: IBM Corp). Descriptive statistics such as frequency, mean, standard deviation and percentage calculations were used for data analysis. Normality of distribution was assessed using kurtosis and skewness coefficients. As the data were normally distributed, independent samples t-tests were used to compare two groups and one-way ANOVA tests were used for multiple groups. Pearson correlation was used to examine the relationship between scale scores and sub-dimensions. Reliability coefficients of the scales were calculated using Cronbach's alpha. A p-value of <0.05 was considered statistically significant.

Study Limitations

This study was conducted in a single centre and only included pregnant women who presented to the antenatal and NST clinics, so the results are only generalizable to these clinics. As the research was conducted in a specific region, cultural and social norms may have influenced the results, and replication in different populations is needed.

Bulgular

It was determined that 39.9% of the pregnant women included in the study were aged between 25–29 years, 41.2% were high school graduates, 83% were unemployed, and 73% reported income equal to their expenses. Among the participants, 43.4% were experiencing their first pregnancy, 70.4% had planned pregnancies, 62.7% were in their third trimester, and 41.5% had no living children. Additionally, 56.9% considered the internet useful, and 61.1% stated that access to online health resources was important (Table 1).

Table 1. Distribution of socio-demographic characteristics of pregnant women (n=311)

Descriptive Features		n	%
Age	18-19	6	1.9
	20-24	70	22.5
	25-29	124	39.9
	30-34	57	18.3
	35-39	44	14.2
	40 +	10	3.2
Educational Status	Primary School	72	23.1
	High School	128	41.2
	University	111	35.7
Employment Status	Yes	53	17.0
	No	258	83.0
Perceived Income Status	Income less than expenditure	62	19.9
	Income equals expenditure	227	73.0
	Income higher than expenditure	22	7.1
Number of Pregnancies	1	135	43.4
	2	95	30.5
	3	54	17.4
	4	14	4.5
	5	13	4.2
Planned Pregnancy Status	Yes	219	70.4
	No	92	29.6
Trimester Status	2. trimester	116	37.3
	3. trimester	195	62.7
Number of Living Children	None	129	41.5
	1	90	28.9
	2	58	18.6
	3	22	7.1
	4	9	2.9
	5	3	1.0
Perceived Usefulness of Internet	Not useful at all	20	6.4
	Not useful	34	10.9
	No opinion	68	21.9
	Useful	177	56.9
	Very useful	12	3.9
Importance of Being Able to Access Health Resources on the Internet	Not important at all	16	5.1
	Not important	33	10.6
	No opinion	47	15.1
	Important	190	61.1
	Very important	25	8.1

Table 2 shows that the mean score of the participants on the E-Health Literacy Scale was 28.60 ± 5.81 , while the mean score on the Scale For Readiness of Pregnant Women To Hygienic Care of The Newborn was 62.54 ± 8.26 (Table 2).

Table 2. Mean scores of pregnant women's e-health literacy and scale for readiness of pregnant women to hygienic care of the newborn (n=311)

Scales	Mean±SD	Min-Max
E-Health Literacy Scale	28.60±5.81	8-40
Scale For Readiness of Pregnant Women To Hygienic Care of The Newborn	62.54±8.26	10-70

No significant difference was observed in the mean scores of the E-Health Literacy Scale based on the participants' age ($p>0.05$). However, a statistically significant difference was found in the scores of the Scale For Readiness of Pregnant Women To Hygienic Care of The Newborn based on age. Pregnant women aged 35–39 had higher readiness levels compared to other age groups ($p<0.05$).

A significant difference was detected in the mean scores of the E-Health Literacy Scale based on education level, with university graduates scoring higher than primary and high school graduates ($p<0.05$). However, no significant difference was found in the mean scores of the Scale For Readiness of Pregnant Women To Hygienic Care of The Newborn based on education level ($p>0.05$).

Significant differences were identified in the mean scores of both scales based on participants' perceived income status and the number of pregnancies. Pregnant women with income higher than their expenses scored higher in E-Health Literacy, while those with income equal to their expenses scored higher in readiness for newborn hygienic care. Women experiencing their first pregnancy had higher E-Health Literacy scores, whereas those in their fourth pregnancy had higher readiness scores for newborn hygienic care ($p<0.05$).

A statistically significant difference was observed in the mean scores of both scales based on the trimester of pregnancy. Pregnant women in their second trimester had higher scores in both E-Health Literacy and readiness for newborn hygienic care ($p<0.05$).

A significant difference was found in the mean scores of the E-Health Literacy and Scale For Readiness of Pregnant Women To Hygienic Care of The Newborn based on the number of living children. Women with five living children scored the highest in E-Health Literacy, while those with four children scored the highest in readiness for newborn hygienic care ($p<0.05$).

A statistically significant difference was detected in the mean scores of the E-Health Literacy Scale based on perceptions of the usefulness of the internet and the importance of accessing health resources online ($p<0.05$). Pregnant women who found the internet very useful and those who considered accessing online health resources very important had higher E-Health Literacy levels than others. However, no significant difference was observed in readiness scores based on these perceptions ($p>0.05$).

No significant differences were identified in the mean scores of either scale based on participants' employment status or whether the pregnancy was planned ($p>0.05$) (Table 3).

Table 3. Comparison of e-health literacy and readiness of pregnant women to hygienic care of the newborn according to socio-demographic characteristics of pregnant women (n=311)

Descriptive Features	Category	e-HL	SRPWHCN
Age	18-19	30.33±0.09	62.83±5.67
	20-24	28.80±6.16	62.90±6.91
	25-29	29.28±5.29	60.60±8.90
	30-34	28.30±6.25	64.26±6.92
	35-39	26.84±5.73	66.00±4.64
	40 +	27.30±6.65	58.80±18.29
Test and p value	F, p	F=1.410 p=.220	F=4.032 p=.001
Educational Status	Primary School	25.44±6.46	63.61±8.94
	High School	29.09±5.41	63.00±6.85
	University	30.09±5.06	61.32±9.15
Test and p value	F,p	F=16.151 p=.000	F=2.040 p=.132
Employment Status	Yes	29.36±5.34	61.47±8.89
	No	28.45±5.90	62.76±8.12
Test and p value	t, p	t=1.037 p=.301	t=-1.035 p=.302
Perceived Income Status	Income less than expenditure	26.76±5.50	61.50±9.48
	Income equals expenditure	28.90±5.91	63.17±7.65
	Income higher than expenditure	30.77±4.34	59.00±9.71
Test and p value	F,p	F=5.077 p=.007	F=3.216 p=.041
Number of Pregnancies	1	29.78±4.98	60.65±8.79
	2	28.95±5.90	63.27±8.89
	3	26.91±6.18	64.17±5.39
	4	25.57±6.90	68.64±2.37
	5	24.23±6.48	63.46±6.51
	Test and p value	F, p	F=5.729 p=.000
Planned Pregnancy Status	Yes	28.88±5.87	62.17±8.77
	No	27.95±5.65	63.41±6.84
Test and p value	t,p	t=1.297 p=.196	t=-1.209 p=.227
Trimester Status	2. trimester	29.09±5.26	64.03±6.58
	3. trimester	28.31±6.12	61.66±9.01
Test and p value	t, p	t=4.010 p=.046	t=5.405 p=.021
Number of Living Children	None	28.63±6.31	60.54±8.54
	1	27.41±5.82	63.03±8.98
	2	25.14±5.22	64.05±6.82
	3	28.22±6.04	66.59±4.50
	4	24.00±5.36	66.67±4.03
	5	29.85±5.22	62.33±10.79
Test and p value	F, p	F=3.773 p=.002	F=3.620 p=.003
Perceived Usefulness of Internet	Not useful at all	22.30±8.63	62.40±9.05
	Not useful	26.21±5.94	60.74±10.87
	No opinion	25.57±6.07	63.62±9.42
	Useful	30.74±3.73	62.31±7.17
	Very useful	31.58±6.46	65.17±6.00
Test and p value	F, p	F=24.338 p=.000	F=1.036 p=.389
Importance of Being Able to Access Health Resources on The Internet	Not important at all	18.13±7.86	62.81±6.36
	Not important	26.42±6.98	64.12±6.02
	No opinion	24.60±5.00	64.89±9.82
	Important	30.32±3.80	61.52±8.12
	Very important	32.72±4.38	63.60±6.47
Test and p value	F, p	F=40.877 p=.000	F=2.119 p=.078

No significant correlation was found between the scores on the E-Health Literacy Scale and the Scale For Readiness of Pregnant Women To Hygienic Care of The Newborn ($r= 0.015$; $p=0.793$) (Table 4).

Table 4. The relationship between pregnant women's e-health literacy and scale for readiness of pregnant women to hygienic care of the newborn (n=311)

Scales	E-Health Literacy Scale	
	r	p
Scale For Readiness of Pregnant Women To Hygienic Care of The Newborn	0.015	0.793

Discussion

Health literacy is an important concept in enhancing health behaviors, self-confidence, and self-efficacy in pregnant women (Ünlü & Cesur, 2023). In this study, which examines the relationship between e-health literacy in pregnant women and their readiness for the hygienic care of newborns, it was determined that the e-health literacy levels of pregnant women were high. Similarly, numerous studies in the literature report high levels of e-health literacy among pregnant women (Baltacı, Kaya & Kılıçkaya, 2023; Çini, 2023; Demir, Dağ & Özpinar, 2024; Rahdar, Montazeri, Mirzaee & Ahmadian, 2023; Şahin et al., 2023). These findings align with the present study and can be attributed to the increased literacy and internet usage rates among women in Turkey.

In this study, it was found that pregnant women with a university education had higher e-health literacy levels. In a similar study by Keleş et al., pregnant women with at least a high school diploma or higher education demonstrated higher e-health literacy levels (Keles, Kaya, Yakşi, Kaya & Kumru, 2024). Similarly, Demir et al. observed higher levels among associate degree graduates (Demir et al., 2024), and Baltacı et al. found higher levels among secondary school graduates (Baltacı et al., 2023). However, Rahdar et al. reported no significant effect of education level on e-health literacy (Rahdar et al., 2023). Higher education levels likely encourage women to seek information, and access to technological tools becomes easier with higher education and employment opportunities.

Pregnant women with incomes exceeding their expenses demonstrated higher e-health literacy levels in this study. While some studies suggest no relationship between income and health literacy (Rahdar et al., 2023), others indicate that women with equal or higher income levels have higher health literacy scores (Baltacı et al., 2023; Keles et al., 2024). These findings are expected, as higher income levels facilitate access to desired technological tools, influencing health literacy positively.

Women experiencing their first pregnancy had higher e-health literacy levels compared to those with multiple pregnancies. Similarly, women with five living children had the highest e-health literacy levels. In previous studies, first-time pregnant women had higher average scores compared to other groups (Demir et al., 2024). However, Baltacı et al. found that the number of living children did not affect e-health literacy levels (Baltacı et al., 2023). The curiosity associated with a first pregnancy regarding the process, postpartum period, and newborn care may drive higher e-health literacy levels. First-time pregnant women may quickly access online resources for answers to their questions about their baby's and their own health.

Pregnant women in their second trimester exhibited higher e-health literacy levels. Supporting this finding, Demir et al. reported higher average e-health literacy scores among women in their second trimester compared to other groups (Demir et al., 2024). Similarly, Koroğlu found higher health literacy scores among women in their second trimester (Koroğlu, 2023). However, some studies indicate no significant effect of gestational age on health literacy levels (Elbarazi et al., 2024; Eser & Çelik, 2022; Kulakci Altintas, Kilci Erciyas & Cetin, 2023). The first trimester is often referred to as an adjustment period for both the mother and the baby, marked

by physiological and psychological changes due to hormonal shifts. The second trimester, on the other hand, is often considered a period of balance when symptoms subside, and curiosity about the pregnancy and postpartum process may enhance e-health literacy (Coşar, Demirci, Yeşilçiçek Çalık & Çil Akıncı, 2017)

Pregnant women who found the internet highly useful and considered accessing online health resources as very important had higher e-health literacy levels. Similar findings have been reported in the literature, where women who emphasize the usefulness of the internet and the importance of accessing health-related resources online score higher in health literacy (Baltacı et al., 2023; Keles et al., 2024).

The readiness levels of pregnant women for hygienic care of newborns were found to be high in this study. Similarly, Büyükalim reported high readiness levels among pregnant women for hygienic care of newborns (Büyükalim, 2023). In contrast, Karaaslan and Karatay identified moderate readiness levels in their study (Karaaslan & Akin, 2024; Karatay, 2023). This may be attributed to the high rates of prenatal care among women in Turkey.

Pregnant women aged 35–39 had higher readiness levels for hygienic care of newborns compared to other age groups. Studies by Karatay (2023) and Büyükalim (2023) also reported higher readiness levels among older women (Büyükalim, 2023; Karatay, 2023). Karaaslan and Akin identified significant differences in readiness levels for newborn hygienic care among women aged 36–40 (Karaaslan & Akin, 2024). Conversely, Çaka et al. found no relationship between age and readiness for hygienic care (Çaka, Uslu, Pekşen & Çınar, 2023). It is suggested that increased age enhances maternal confidence and experience in infant care.

Women with incomes equal to their expenses had higher readiness levels for hygienic care of newborns. In contrast, some studies report no significant relationship between income and readiness for newborn care (Başar, 2023; Büyükalim, 2023). Although findings differ, the lack of an income effect on readiness may reflect the nearly universal access to prenatal care among pregnant women.

Women experiencing their fourth pregnancy had higher readiness levels for hygienic care compared to other groups. Similarly, Karatay found higher readiness levels among women with 2, 3, or more pregnancies than those with their first pregnancy (Karatay, 2023). Başar also reported higher readiness levels among women with 2–3 or more pregnancies compared to those with a single pregnancy (Başar, 2023). The increased knowledge, skills, and experience in newborn care associated with higher parity likely contribute to this finding.

Women in their second trimester demonstrated higher readiness levels for newborn hygienic care. However, Karatay and Başar reported no significant relationship between gestational age and readiness for hygienic care (Başar, 2023; Karatay, 2023).

Pregnant women with four living children had higher readiness levels for newborn hygienic care than other groups. Similar findings were reported by Büyükalim, who found significantly higher readiness levels among women with children compared to those without (Büyükalim, 2023). Yıldız and Boyacı observed that mothers' knowledge scores about newborn care increased with the number of children (Yıldız & Boyacı, 2019). In Başar's study, women without children had lower readiness levels compared to other groups (Başar, 2023). The increasing experience in prenatal care and newborn management with higher parity likely explains these results.

Korkmaz et al. highlighted e-health literacy as a significant factor influencing healthy lifestyle behaviors in pregnant women (Korkmaz, Kılınç İşleyen, Kartal & Koştü, 2024). However, no significant relationship was found in this study between e-health literacy and readiness for hygienic care of newborns. Contrarily, Büyükalim identified a positive relationship between health literacy and readiness for newborn hygienic care (Büyükalim, 2023). In today's health system, pregnant women may have varying degrees of knowledge and skills regarding newborn care, which is directly related to their e-health literacy. It is thought that this result is

due to the fact that pregnant women can easily access prenatal care services and that training on newborn care is provided to all pregnant women in prenatal services.

Conclusion

The study determined that the e-health literacy levels and readiness for hygienic care of newborns among pregnant women included in the research were high. It was also found that certain variables related to pregnant women influenced their e-health literacy and readiness levels for newborn hygienic care. However, no significant relationship was identified between e-health literacy and readiness for hygienic care of newborns.

In this context, it is considered that evaluating and enhancing e-health literacy among pregnant women could significantly contribute to improving maternal and child health. Integrating e-health literacy training into prenatal education and promoting the effective use of digital tools can help improve maternal and newborn care during both the prenatal and postpartum periods.

Nurses can play a crucial role in addressing the e-health literacy needs of pregnant women, significantly improving health outcomes and enabling women to effectively manage their health throughout pregnancy. By doing so, nurses can empower women to make informed decisions about their own health and the care of their newborns.

References

- Adigun, A. S., Olabisi, A. P., Ogbeye, G. B., & Kehinde, A. (2018). New born care practices and knowledge of risk factors associated with neonatal mortality among post natal mothers in Ibadan. *International Journal of Caring Sciences*, 11(2), 1050–1058. <http://www.internationaljournalofcaringsciences.org/>
- Baltacı, N., Kaya, N., & Kılıçkaya, İ. (2023). Investigation of e-health literacy and healthy lifestyle behaviors of pregnant women. *STED*. <https://doi.org/10.17942/sted.1229364>
- Başar, F. (2023). *Gebelerin doğum öncesi bakım memnuniyetlerinin prenatal emzirme öz-yeterliliklerinin ve yenidoğan bakımına hazır olma durumlarının incelenmesi / Prenatal care satisfaction of pregnant prenatal breastfeeding examining self-efficacy and readiness for newborn care*. Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Hemşirelik Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya
- Büyükalım, B. Ü. (2023). *Gebelerin sağlık okuryazarlık düzeyi ve yenidoğanın hijyenik bakımı konusunda bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi / Evaluation of pregnancy's health literacy level and knowledge level of newborn hygienic care*. Sağlık Bilimleri Üniversitesi. Konya Şehir Hastanesi. Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı. Tıpta Uzmanlık Tezi. Konya
- Çaka, S. Y., & Çınar, N. (2020). Development of the Scale for Readiness of Pregnant Women to Hygienic Care of the Newborn, and its Validity and Reliability Study. *DEUHFED*, 13(1), 10–18. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfed>
- Çaka, S. Y., Uslu, H. Y., Pekşen, S., & Çınar, N. (2023). Relationship between loneliness, social support and readiness for hygienic care of the newborn in pregnant women. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 59–65. <https://doi.org/10.26453/otjhs.1133951> <https://doi.org/10.26453/otjhs.1133951>
- Çini, E. (2023). *Gebelerin e-sağlık okuryazarlığının cinselliğe karşı tutumları ile ilişkisi / The relationship between pregnant women's e-health literacy and their attitudes toward sexuality*. Necmettin Erbakan Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Hemşirelik Ana Bilim Dalı. Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Konya
- Coşar, F. Ç., Demirci, N., Yeşilçiçek Çalık, K., & Çil Akıncı, A. (2017). Common physical complaints during pregnancy. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 48(4), 135–141. <https://dx.doi.org/10.16948/zktipb.304443>
- Demir, Y., Dağ, E., & Özpınar, S. (2024). The Relationship of e-health literacy with cyberchondria: A cross-sectional study on pregnant women. *Journal of Health Literacy*, 9(1), 89–101. <https://doi.org/10.22038/JHL.2024.76171.1501>
- Elbarazi, I., Alam, Z., Ali, N., Loney, T., Al-Rifai, R. H., Al-Maskari, F., & Ahmed, L. A. (2024). Health literacy among pregnant women in the United Arab Emirates: The Mutaba'ah study. *Women's Health*, 20. <https://doi.org/10.1177/17455057231224179>
- Ertan, D., & Yılmaz, M. (2021). The Relationship between Health Literacy Levels of Mothers of Infants Treated in the Neonatal Intensive Care Unit with their Knowledge of Baby Care at Home. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 6(2), 31–38. <https://api.core.ac.uk/oai/oai:acikerisim.ikcu.edu.tr:11469/1986>
- Eser, N., & Çelik, N. (2022). Association between rational drug use and health literacy among pregnant women: a cross-sectional

- study. *Women & Health*, 62(7), 612–620. <https://doi.org/10.1080/03630242.2022.2100033>
- Gangakhedkar, G. R., & Kulkarni, A. P. (2021). Physiological changes in pregnancy. *Indian Journal of Critical Care Medicine*, 25(S3), 189–192. <https://doi.org/10.5005/jp-journals-10071-24039>
- Gencer, Z. T. (2017). Analysis of validity and reliability of norman and skinner's e- health scale literacy for cultural adaptation. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 131–146. <https://doi.org/10.17064/iuifd.333165>
- Gupta, P., Nagesh, K., Garg, P., Thomas, J., Suryawanshi, P., Sethuraman, G., Hazarika, R. D., Verma, R. J., Kumar, C. S., Kumari, S., Taneja, S., Chavhan, V., Thakor, P., & Pandita, A. (2023). Evidence-based consensus recommendations for skin care in healthy, full-term neonates in India. *Pediatric Health, Medicine and Therapeutics, Volume 14*, 249–265. <https://doi.org/10.2147/PHMT.S414091>
- Jain, A. R., Shagana, J. A., Dhanraj, M., & Niroso, T. (2018). Physiological changes in pregnancy. In *Drug Invention Today | (Vol. 10)*. <https://www.researchgate.net/publication/327048037>
- Javanmardi, M., Noroozi, M., Mostafavi, F., & Ashrafi-Rizi, H. (2021). Exploring Women's Health Information Needs During Pregnancy: A Qualitative Study. *Journal of Family & Reproductive Health*. <https://doi.org/10.18502/jfrh.v14i4.5209>
- Johnson, E., & Hunt, R. (2019). Infant skin care: updates and recommendations. *Current Opinion in Pediatrics*, 31(4), 476–481. <https://doi.org/10.1097/MOP.0000000000000791>
- Kamali, S., Ahmadian, L., Khajouei, R., & Bahaadinbeigy, K. (2018). Health information needs of pregnant women: Information sources, motives and barriers. *Health Information & Libraries Journal*, 35(1), 24–37. <https://doi.org/10.1111/hir.12200>
- Karaarslan, D., & Akin, H. Y. S. (2024). How Does the anxiety of primiparae affect their readiness for newborn care? Ethnic primiparous experiences. *Journal of Racial and Ethnic Health Disparities*. <https://doi.org/10.1007/s40615-024-02161-3>
- Karatay, H. G. (2023). Farklı sosyal değişkenlere göre gebelerin yenidoğanlarda hijyenik bakıma hazır oluş düzeylerinin belirlenmesi. Determination of pregnant level of readiness for hygienic care in newborns according to different social variables. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak.
- Keles, E., Kaya, L., Yakşi, N., Kaya, Z., & Kumru, P. (2024). Effects of eHealth literacy on maternal and neonatal outcomes. *Women & Health*, 64(10), 829–838. <https://doi.org/10.1080/03630242.2024.2420211>
- Korkmaz, G. A., Kılınc İşleyen, E., Kartal, A., & Koştı, N. (2024). The relation between eHealth literacy and healthy lifestyle behaviours in pregnant women. *Health Promotion International*, 39(2), daae022. <https://doi.org/10.1093/heapro/daae022>
- Kulakci Altintas, H., Kilci Erciyas, S., & Cetin, S. (2023). Factors affecting health literacy and pregnancy stress in pregnant women. *International Journal of Caring Sciences*, 16(2), 686–696. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=ccm&AN=172270397&lang=pt-pt&site=ehost-live>
- Meldgaard, M., Maimburg, R. D., Damm, M. F., Aaby, A., Peeters, A., & Maindal, H. T. (2022). The Health Literacy in Pregnancy (HeLP) Program Study Protocol: Development of an Antenatal Care Intervention Using the Ophelia Process. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(8), 4449. <https://doi.org/10.3390/ijerph19084449>
- Norman, C. D., & Skinner, H. A. (2006). eHealth literacy: Essential skills for consumer health in a networked world. *Journal of Medical Internet Research*, 8(2), 506. <https://doi.org/10.2196/jmir.8.2.e9>
- Rahdar, S., Montazeri, M., Mirzaee, M., & Ahmadian, L. (2023). The relationship between e-health literacy and information technology acceptance, and the willingness to share personal and health information among pregnant women. *International Journal of Medical Informatics*, 178, 105203. <https://doi.org/10.1016/j.ijmedinf.2023.105203>
- Şahin, E., Çatıker, A., Özdil, K., & Bulucu Büyüksoy, G. D. (2023). Predictors of eHealth literacy in pregnant women: A structural equation model analysis. *International Journal of Gynecology & Obstetrics*, 160(3), 783–789. <https://doi.org/10.1002/ijgo.14416>
- Shamim, A., Sharmin, M., Zannatul, N. M., & Shafi, U. B. (2019). Assessment of postnatal mothers' knowledge of newborn care practices: A cross-sectional study. *Journal of Community and Preventive Medicine*, 2(1), 1–6.
- Shekofteh, M., Ghaedi, R., Valizadeh-Haghi, S., & Baghestani, A. (2022). E-Health Literacy among Healthcare Students: The Effect of Demographic Variables. *Journal of Health Literacy*, 7(2), 37–45. <https://doi.org/10.22038/jhl.2022.62808.1257>
- Silva, M. P. C., Fonseca, L. M. M., Ruiz, M. T., Araújo, G. P. de, Rocha, J. B. do A., & Contim, D. (2023). Puerperal women's knowledge on newborn's body hygiene. *Revista Brasileira de Saúde Materno Infantil*, 23, 1–8. <https://doi.org/10.1590/1806-9304202300000187-en>
- Taşdemir, H. İ. (2022). Neonatal care needs of newborn mothers in the postpartum period: A phenomenological study. *Turkish Journal of Health Science and Life*, 5(3), 230–236. <https://doi.org/10.56150/tjhsl.1148867>
- Toksöz, F. (2023). Basic hygienic care needs of the healthy newborn after birth. *Hitit Medical Journal*, 5(2), 117–121. <https://doi.org/10.52827/hititmedj.1277925>
- Turgut, N., Güldür, A., Çakmakçı, H., Şerbetçi, G., Yıldırım, F., Ender Yumru, A., Bebek, A., & Gülova, S. S. (2017). A study

- about knowledge level of pregnant that educated in pregnancy school. *Journal of Academic Research in Nursing*, 3(1), 1–8. <https://doi.org/10.5222/jaren.2017.001>
- Ünlü, V., & Cesur, B. (2023). Gebelik döneminde dijital sağlık okuryazarlığı. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(Special Issue), 370-374. <https://doi.org/10.51754/cusbed.1345577>
- Uslu, F. Ş., & Purtul, S. (2023). Health anxiety and ehealth literacy as predictors of cyberchondria in women. *Acibadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 14(3), 454-461. <https://doi.org/10.31067/acusaglik.1285876>
- Vogels-Broeke, M., Daemers, D., Budé, L., de Vries, R., & Nieuwenhuijze, M. (2022). Sources of information used by women during pregnancy and the perceived quality. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 22(1), 109. <https://doi.org/10.1186/s12884-022-04422-7>
- Wang, C., Wu, X., & Qi, H. (2021). A comprehensive analysis of e-health literacy research focuses and trends. *Healthcare*, 10(1), 66. <https://doi.org/10.3390/healthcare10010066>
- Yıldız, H., & Boyacı, B. (2019). Knowledge, needs and related factors of newborn care among postnatal mothers before discharge. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(1), 1–10. <https://doi.org/10.26559/mersinsbd.396373>

Ergenlerin okula uyumları ile sosyal duygusal öğrenme düzeyleri arasındaki ilişki

The relationship between adolescents' adjustment to school and their social emotional learning levels

Nurcan Deniz Köroğlu^a, Tuğçenur Doğan^{a,*}

^a Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü, Erzurum, Türkiye

ÖZET

Amaç: Ergenlik dönemi, biyolojik ve psikolojik değişimlerin yaşandığı bir süreçtir ve bu dönemde uyum sorunları yaşanabilir. Ergenlerin bu uyum sürecinde sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sağlayacak beceri ve yeterliliklere sahip olmaları gereklidir. Sosyal açıdan, iş birliği yapabilme, sosyal becerilerde artış ve problem çözme becerilerinde gelişim gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, bu araştırma, ergenlerin okula uyumlarıyla sosyal duygusal öğrenme düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem: Araştırma, tanımlayıcı tiptedir. Araştırma verileri Mayıs 2024- Haziran 2024 arasında Türkiye'nin doğusunda bir il merkezinde öğrenim gören 544 lise öğrencisinden toplanmıştır. Veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Okula Uyum Ölçeği ve Sosyal ve Duygusal Öğrenme Ölçeği kullanılmıştır. Toplanan veriler, SPSS 25 programı ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Kız öğrencilerin sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin erkek öğrencilere göre anlamlı şekilde daha yüksek olduğu belirlenmişken, okula uyum düzeylerinde iki grup arasında herhangi bir anlamlı fark tespit edilmemiştir. Okul etkinliklerine katılan öğrencilerin, katılmayanlara kıyasla sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin önemli ölçüde farklılaştığı gözlemlenmiştir. Etkinliklere katılan öğrencilerin sosyal duygusal öğrenme ölçeği toplam puanları, özyönetim alt boyutu ve sorumlu karar verme alt boyutu puanlarında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bununla birlikte, ergenlerin sınıf seviyeleri ile sosyal duygusal öğrenme ve okula uyum düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya konulmuştur. Ayrıca ergenlerin sosyal duygusal öğrenme becerileri ile okula uyum düzeyleri arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Araştırmada ergenlerin okula uyumları ile sosyal duygusal öğrenmeleri arasında düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ergenlerin okuldaki sportif, sanatsal, bilimsel ve kültürel etkinliklere katıldıkça okula olan uyumlarının kolaylaştığı ve sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Bu bağlamda okullarda bu tür etkinliklere daha çok yer vererek ergenlerin katılımı desteklenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Ergen; okula uyum; ortaöğretim; sosyal duygusal öğrenme

ABSTRACT

Purpose: Adolescence is a period of biological and psychological changes, and adaptation problems may be experienced during this period. Adolescents need to have skills and competencies that will contribute to their social and emotional development during this adaptation process. In terms of social cooperation, an increase in social skills and development in problem-solving skills are observed. In this context, this research aims to examine the relationship between adolescents' adaptation to school and their social emotional learning levels.

Method: The research is descriptive. The research data were collected from 544 high school students studying in a provincial center in eastern Turkey between May 2024 and June 2024. Personal Information Form, School Adaptation Scale and Social and Emotional Learning Scale were used as data collection tools. The collected data were analyzed with the SPSS 25 program.

Findings: While it was determined that the social emotional learning levels of female students were significantly higher than male students, no significant difference was found between the two groups in terms of school adaptation levels. It was observed that the social emotional learning levels of students who participated in school activities differed significantly compared to those who did not participate. Significant differences were found in the total scores of the social emotional learning scale, self-management sub-dimension and responsible decision-making sub-dimension of the students who participated in the activities. However, it was revealed that there was no significant difference between the grade levels of the adolescents and their social emotional learning and school adaptation levels. In addition, it was determined that there was a positive and low-level relationship between the social emotional learning skills of the adolescents and their school adaptation levels.

Conclusion: In the study, it was determined that there was a low-level positive relationship between the school adaptation of the adolescents and their social emotional learning. It was observed that as the adolescents participated in the sports, artistic, scientific and cultural activities at school, their adaptation to the school became easier and their social emotional learning levels increased. In this context, the participation of adolescents should be supported by giving more space to such activities in schools.

Keywords: Adolescent; school adaptation; secondary education; social emotional learning

Bu çalışma TUBİTAK 2209A projesi olarak desteklenmiştir.

* Corresponding author.

E-mail address: yilmazt@atauni.edu.tr (T.D)

Geliş Tarihi / Received: 04.01.2025 Kabul Tarihi/Accepted: 21.03.2025

Giriş

Ergenlik dönemi, çocukların gelişim özelliklerini, büyüme süreçlerini ve davranışlarını anlamak açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu dönemde çocuklar, ergenlik yıllarına zemin hazırlayan önemli fiziksel, bilişsel ve sosyal değişimler yaşarlar. Bu nedenle, ön ergenlik çağındaki çocuklar ve aileleri için, ergenlikle bağlantılı gelişimsel geçişleri yönetme konusunda rehberlik sağlamak kritik bir süreçtir (Wade, Almendingen & Robinson, 2022). Ergenler, yetişkinliğe geçiş sürecinde biyolojik ve psikolojik farklılıklar yaşarken bazı uyum problemleri de beraberinde gelebilmektedir. Uyum sürecinde bireyin sosyal ve duygusal gelişimi için yeterli düzeyde beceri ve yetkinliklere sahip olması gerekmektedir. Sosyal duygusal öğrenmenin ergenin kendi yaşantısı ve toplum üzerinde oldukça geniş bir etkisi vardır. Sosyal duygusal öğrenme düzeyleri yüksek olan ergenlerin akademik başarılarının daha yüksek olduğu, okula ilgilerinin arttığı, okuldan iyi bir dereceyle mezun olup iş bulma olasılıklarının arttığı bilinmektedir. Toplumsal yönden ise iş birliği yapabildiği, sosyal becerilerinde ve problem çözme becerilerinde artış olduğu görülmüştür. (Bencivenga & Elias, 2003).

Okula uyum süreci, akademik, sosyal ve duygusal olmak üzere üç temel boyutta ele alınmaktadır (Ratelle, Duchesne & Guay, 2017). Akademik boyut, öğrencilerin derslerdeki başarı düzeylerini, verilen ödevleri ve sınıf içi etkinlikleri tamamlama biçimlerini kapsamaktadır. Sosyal boyut, öğrencilerin sınıf arkadaşları ve öğretmenleriyle uyumlu ilişkiler kurmasını, iş birliği yapmasını ve sosyal etkinliklere katılımını içermektedir. Duygusal boyut ise, öğrencilerin stres ve baskı gibi durumlarla başa çıkma yöntemleriyle ilgilidir. İnsan doğası gereği sosyal ve duygusal bir varlık olduğundan, bu yönlerini geliştiren bireyler sosyal problemleri çözmeye ve insan ilişkilerinde daha başarılı olurlar. Sosyal duygusal öğrenme, bireylerin olumlu gelişimini desteklerken, okul başarısını ve uyumunu da artırmaktadır (Oberle, Schonert-Reichl, Hertzman & Zumbo, 2014).

Uyum sürecinde, ergenlerin sosyal ve duygusal gelişim açısından yeterli beceri ve yeterliliklere sahip olması önemlidir. Bu becerilere sahip öğrencilerin daha yüksek okul başarısı ve uyum sergilediği söylenebilir. Okula uyumu yüksek olan öğrenciler, okulun kurallarına bağlı kalır, derslere aktif katılım gösterir ve kişilerarası ilişkilerde başarılı olurken (Demirci, 2019), uyum sağlayamayan öğrenciler olumsuz duygusal durumlar yaşayabilir ve antisosyal davranışlar gösterebilir (Arslan & Balkıs, 2014).

Okula uyum sürecini başarıyla tamamlayan öğrencilerin daha yüksek akademik başarı elde ettiği ve çevresiyle daha sağlıklı ilişkiler kurduğu düşünülmektedir. Ancak bu süreçte sorun yaşayan öğrenciler, sosyal yaşamlarında da zorluklarla karşılaşırken, uyum sürecini başarılı bir şekilde tamamlayan öğrenciler sosyal problemlere daha az maruz kalmaktadır (Schwarz ve ark., 2001). Öğrencilerin ailelerinden sonra en fazla zaman geçirdikleri sosyal ortam olan okul, onların iletişim becerilerini geliştirmelerine ve sosyal hayata uyum sağlamalarına da katkı sunmaktadır (Yalçın, 2023).

Özellikle çocukluk ve ergenlik döneminde, sosyal-duygusal davranışların desteklenmesi; sağlıklı ilişkiler kurma, iş birliği içinde çalışma, başkalarının haklarına ve duygularına saygı gösterme, olumsuz talepleri reddetme, gerektiğinde yardım isteme, empati yapabilme ve arkadaş çevresince kabul görme gibi önemli becerileri kazandırmaktadır (Durualp, 2024). Bu çalışmada, dokuzuncu, onuncu ve on birinci sınıfta öğrenim gören ergenlerin öz farkındalık, öz yönetim, sosyal farkındalık, ilişki becerileri ve sorumlu karar verme gibi sosyal duygusal öğrenme becerileri ile okula uyum düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Ergenlerin cinsiyetleri ile okula uyum düzeyleri ve sosyal duygusal öğrenme düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Ergenlerin sınıf düzeyi ile okula uyum düzeyleri ve sosyal duygusal öğrenme düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Ergenlerin akademik başarısı ile okula uyum düzeyleri ve sosyal duygusal öğrenme düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Ergenlerin okuldaki etkinliklere katılımı ile okula uyum düzeyleri ve sosyal duygusal öğrenme düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Ergenlerin okula uyum düzeyleri ve sosyal duygusal öğrenme düzeyleri nedir?
6. Ergenlerin okula uyum düzeyleri ile sosyal duygusal öğrenme düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma Tipi

Araştırma, tanımlayıcı tiptedir.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, Mayıs 2024- Haziran 2024 tarihleri arasında Türkiye'nin doğusundaki bir ilde üç farklı ortaöğretim kurumunda yürütüldü.

Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin doğusundaki bir il merkezinde ortaöğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan 31150 ergen oluşturmaktadır. Okullar basit rastgele örneklem seçim yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 266 kız 276 erkek olmak üzere 542 ergen oluşturmaktadır. Örneklem sayısı ise G-Power analizi sonucu, %95 güven aralığında 516 öğrenci olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya dahil edilme kriterleri;

- Ergenlerin velilerinden onam alınması,
- Ergenlerin araştırmaya katılmaya gönüllü olması

Veri Toplama Araçları ve Özellikleri

Kişisel Bilgi Formu

Ergenlere ait tanımlayıcı özellikleri içeren 10 sorudan oluşan bir bilgi formudur. Form, öğrencilerin cinsiyeti, sınıfı, akademik ortalaması, okul faaliyetlerine katılım durumları gibi sorulardan oluşmaktadır.

Okula Uyum Ölçeği: Durnalı, Filiz ve Aydın (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan Okula Uyum Ölçeği, toplamda 10 maddeden oluşmaktadır. 4 dereceli Likert tipi bir yapı ile oluşturulmuş olan ölçek, şu şekilde değerlendirilir: Ölçekte ters puanlama yoktur. Yüksek puanlar öğrencinin okula uyum seviyesinin yüksek olduğunu, düşük puanlar ise uyum düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin tek boyutlu olduğu, öz değeri 3.879 ve toplam varyansın %48.493 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, ölçeğin faktör yüklerinin 0.40 ile 0.81 arasında değiştiği saptanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik analizlerinde Cronbach Alpha değeri 0.84, test-tekrar test güvenilirliği ise 0.68 olarak hesaplanmıştır (Durnalı, Filiz & Aydın, 2018). Bu çalışmadaki Cronbach Alpha değeri ise ,826 olarak hesaplanmıştır.

Sosyal Duygusal Öğrenme Ölçeği: Totan (2018) tarafından geliştirilmiş olan Sosyal Duygusal Öğrenme Ölçeği, bireylerin sosyal ve duygusal öğrenme becerilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu ölçek, öz farkındalık, sosyal farkındalık, öz yönetim, ilişki kurma becerileri ve sorumlu karar verme becerileri olmak üzere beş ana boyut içerir. Araştırmada, 23 maddeden oluşan uzun form kullanılmış olup, maddeler ters puanlanmamıştır. Toplam puan 23 ile 115 arasında değişmektedir ve yüksek puanlar, bireyin bu

becerilerdeki yüksek seviyesini ifade etmektedir. Güvenilirlik analizlerinde, ölçeğin her bir alt boyutuna ait Cronbach Alpha katsayıları şu şekilde bulunmuştur: Öz farkındalık için $\alpha=0.76$, Sosyal farkındalık için $\alpha=0.70$, Öz yönetim için $\alpha=0.73$, İlişki kurma becerileri için $\alpha=0.74$, Sorumlu karar verme için $\alpha=0.74$ ve genel ölçek için $\alpha=0.92$ (Totan, 2018). Bu çalışmadaki Cronbach Alpha değeri ise ,583 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Bu araştırma, Türkiye'nin doğusunda bir ilde basit rastgele yöntemle seçilen üç lisede öğrenim gören ergenlerle gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı nitelikte olan bu çalışmada, ergenlerden yüz yüze anket yoluyla veri toplanmıştır. İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan araştırma izni ile okullar ziyaret edilerek önceden öğrenciler aracılığıyla velilere onam formları iletilmiş, onam formlarını imzalayan velilerin çocukları araştırmaya dahil edilmiştir. Sırasıyla sınıflara girilerek ölçekler öğrencilere dağıtılıp, ölçekteki soruların doğru ya da yanlış cevaplarının olmadığı içlerinden geldiği gibi birbirlerine bakmadan doldurmaları gerektiği açıklanarak veriler toplanmıştır. Veri toplama süreci yaklaşık 20- 25 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizi, Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) 25 programı ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov-Smirnov testiyle incelenmiş ve dağılımın normal olmadığı belirlenmiştir. Sosyo-demografik özelliklerle ölçek puanları arasındaki karşılaştırmalar için Kruskal-Wallis ve Mann-Whitney U testleri kullanılmıştır. Ayrıca, sosyo-demografik özelliklerin okula uyum ve sosyal-duygusal öğrenme düzeyleriyle ilişkisi Kikare testiyle değerlendirilmiştir. Ölçek puanları arasındaki ilişki ise Spearman korelasyon analiziyle analiz edilmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Etik Onay

Araştırma, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Etik Kurulu'ndan 29/03/2024 tarihli ve 2024/03/14 sayılı etik izin alınarak yürütülmüştür. Katılımcılara kimlik bilgilerinin toplanmayacağı, diledikleri zaman çalışmadan çekilebilecekleri açıklanmış ve Helsinki Deklarasyonu ilkelerine uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmada kullanılacak olan ölçeklerin geçerlik güvenirlik çalışmalarını yapan yazarlardan alınmıştır. Etik kurul onayı alındıktan sonra ise araştırmanın yürütüleceği ilin İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan E-36648235-605.01-102527174 sayılı izin ile veri toplama süreci başlamıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Mayıs 2024-Haziran 2024 tarihleri arasında Türkiye'nin doğusunda bulunan bir ilde üç farklı ortaöğretim kurumuna giden ve araştırmaya gönüllü olarak katılan öğrenciler ile sınırlıdır. Araştırma sonuçları bu gruba genellenebilir.

Bulgular

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan ergenlerin %49.4'ünün erkek ve %39.4'ü onuncu sınıf öğrencisi olduğu, %56.9'unun akademik başarısının sınıf seviyesinde olduğu ve %69.4'ünün bilimsel, sportif, sanatsal etkinliklere katıldığı belirlenmiştir.

Tablo 1. Demografik özelliklere göre dağılım (n=542)

	Sayı (n)	Yüzde(%)
Cinsiyet		
Kız	266	48.6
Erkek	276	51.4
Sınıf		
9	187	33.5
10	127	39.4
11	220	22.7
12	8	4.4
Akademik başarı		
Sınıf seviyesi	318	56.9
Sınıf seviyesinin altında	47	11.1
Sınıf seviyesinin üstünde	179	32.0
Okul etkinliğine katılım durumu		
Katıldım	338	69.4
Katılmadım	155	30.6
Toplam	544	100

Araştırmaya katılan ergenlerin Okula Uyum Ölçeği'nden aldıkları puan ortalamaları Tablo 2'de verilmiştir. Puan ortalamaları incelendiğinde; ergenlerin OUÖ puan ortalamasının 5.57 ± 0.86 olduğu saptanmıştır.

Tablo 2. Ergenlerin Okula Uyum Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Ölçek	Alabilecekleri Minimum Maksimum Puan	Aldıkları Minimum ve Maksimum Puan	Alınan Puan Ortalaması $X \pm SS$
OUÖ	1-10	1-5.70	1.00 ± 4.00

Tablo 3 incelendiğinde ergenlerin Sosyal Duygusal Öğrenme Ölçeği'nden ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları görülmektedir. Puan ortalamaları incelendiğinde; ergenlerin SDÖÖ puan ortalamasının 1.43 ± 5.17 olduğu saptanmıştır

Tablo 3. Ergenlerin Sosyal Duygusal Öğrenme Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı

Ölçek Alt Boyutları	Minimum ve Maksimum	Ortalama ($X \pm SS$)
Öz farkındalık	6-28	1.00 ± 5.00
Sosyal farkındalık	4-20	1.00 ± 16.75
Öz yönetim	4-20	1.00 ± 13.50
İlişki kurma becerileri	5-25	1.00 ± 5.00
Sorumlu karar verme	6-20	1.00 ± 11.25
SDÖÖ Toplam Puanı	23-115	$1,43 \pm 5,17$

Tablo 4 incelendiğinde kızların sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin, sosyal farkındalık alt boyut puanı ve öz farkındalık alt boyut puanının erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülürken, okula uyum düzeylerinde her iki grup arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p < .05$).

Tablo 4. Ergenlerde Sosyal Duygusal Öğrenme Ölçeği ve Okula Uyum Ölçeği puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına yönelik bulgular (n=542)

Alt Boyutlar	Grup	n	Sıra Ortalaması	p	r
*Sosyal Farkındalık	Kız	266	293.08	.002	-1.24**
	Erkek	276	250.70		
*Öz farkındalık	Kız	266	298.42	.000	-1.59**
	Erkek	276	245.56		
*Özyönetim	Kız	266	273.78	.738	-0.05
	Erkek	276	269.31		
*İlişki kurma becerisi	Kız	266	290.10	.006	-1.06**
	Erkek	276	253.58		
*Sorumlu bir şekilde karar verme	Kız	266	289.50	.008	-1.04**
	Erkek	276	254.15		
Toplam	Kız	266	297.45	.000	-1.51**
	Erkek	276	246.49		
Okula uyum toplam	Kız	266	261.41	.755	-0.05
	Erkek	276	265.53		

*Ergenlerde Sosyal Duygusal Öğrenme Ölçeği alt boyutları

** Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 5 incelendiğinde, ergenlerin sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre bir fark oluşturmadığı ($p > .05$), ancak on birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumlarının dokuzuncu ve onuncu sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeylerine göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür ($p < .05$).

Tablo 5. Ergenlerde Sosyal Duygusal Öğrenme Ölçeği ve Okula Uyum Ölçeği puanlarının sınıfa göre karşılaştırılmasına yönelik bulgular (n= 542)

Alt Boyutlar	Grup	n	Sıra Ortalaması	p	r
*Sosyal Farkındalık	9	187	272.50	.644	-.011
	10	220	260.06		
	11	127	273.02		
*Öz farkındalık	9	187	272.36	.617	-0.42
	10	220	270.05		
	11	127	255.93		
*Özyönetim	9	187	287.65	.082	-.080
	10	220	255.63		
	11	127	258.40		
*İlişki kurma becerisi	9	187	283.92	.110	-.053
	10	220	251.99		
	11	127	258.15		
*Sorumlu bir şekilde karar verme	9	187	282.76	.239	-.059
	10	220	259.92		
	11	127	258.15		
Toplam	9	187	279.98	.388	-.058**
	10	220	261.39		
	11	127	259.72		
Okula uyum toplam	9	187	271.00	.004	.053
	10	220	236.51		
	11	127	289.64		

*Ergenlerde Sosyal Duygusal Öğrenme Ölçeği alt boyutları

**Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 6. Ergenlerde Sosyal Duygusal Öğrenme Ölçeği ve Okula Uyum Ölçeği puanlarının akademik başarıya göre karşılaştırılmasına yönelik bulgular (n=542)

Alt Boyutlar	Grup	n	Sıra Ortalaması	p	r
*Sosyal Farkındalık	Sınıf seviyesi	318	278.37	.033	-.021
	Sınıf seviyesinin altında	47	215.68		
	Sınıf seviyesini üstünde	179	277.00		
*Öz farkındalık	Sınıf seviyesi	318	281.87	.006	-.044
	Sınıf seviyesinin altında	47	203.39		
	Sınıf seviyesini üstünde	179	273.99		
*Özyönetim	Sınıf seviyesi	318	276.46	.012	-.003
	Sınıf seviyesinin altında	47	208.04		
	Sınıf seviyesini üstünde	179	282.39		
*İlişki kurma becerisi	Sınıf seviyesi	318	283.31	.005	-.056
	Sınıf seviyesinin altında	47	203.81		
	Sınıf seviyesini üstünde	179	271.34		
*Sorumlu bir şekilde karar verme	Sınıf seviyesi	318	275.98	.053	-.004
	Sınıf seviyesinin altında	47	220.09		
	Sınıf seviyesini üstünde	179	280.08		
Toplam	Sınıf seviyesi	318	280.81	.002	-.032
	Sınıf seviyesinin altında	47	196.70		
	Sınıf seviyesini üstünde	179	277.63		
Okula uyum toplam	Sınıf seviyesi	318	268.33	.547	-.030
	Sınıf seviyesinin altında	47	275.90		
	Sınıf seviyesini üstünde	179	254.39		

*Ergenlerde Sosyal Duygusal Öğrenme Ölçeği alt boyutları

Tablo 6 incelendiğinde, ergenlerin sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin akademik başarılarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür ($p<.05$). Akademik başarısı sınıf seviyesinde olan ergenlerin ilişki kurma becerisinin ve sosyal duygusal öğrenme becerisi toplam puanının akademik başarısı sınıf seviyesinin altında ve sınıf seviyesinin üstünde olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin okula uyum düzeyleri ise akademik başarılarına göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır ($p>.05$).

Tablo 7. Ergenlerde Sosyal Duygusal Öğrenme Ölçeği ve Okula Uyum Ölçeği puanlarının okul etkinliğe katılım durumuna göre karşılaştırılmasına yönelik bulgular (n=542)

Alt Boyutlar	Grup	n	Sıra Ortalaması	p	r
*Sosyal Farkındalık	Katıldım	388	282.43	.014	-.104**
	Katılmadım	155	245.90		
*Öz farkındalık	Katıldım	388	284.09	.004	-.123**
	Katılmadım	155	241.74		
*Özyönetim	Katıldım	388	287.51	.000	-.161**
	Katılmadım	155	233.06		
*İlişki kurma becerisi	Katıldım	388	280.81	.038	-.089**
	Katılmadım	155	249.94		
*Sorumlu bir şekilde karar verme	Katıldım	388	287.51	.000	-.160**
	Katılmadım	155	233.16		
Toplam	Katıldım	388	289.07	.000	-.173**
	Katılmadım	155	229.27		
Okula uyum toplam	Katıldım	388	276.09	.003	-.109**
	Katılmadım	155	233.05		

*Ergenlerde Sosyal Duygusal Öğrenme Ölçeği alt boyutları

**Korelasyon 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 7 incelendiğinde, ergenlerin sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin okuldaki bilimsel, sosyal, kültürel etkinliklere katılma durumlarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür ($p<.05$). Bulgulara göre, okuldaki bu tür etkinliklere katılan öğrencilerin öz farkındalık alt boyut puanı, özyönetim alt boyut puanı, sorumlu bir şekilde karar verme alt boyut puanı ve sosyal duygusal öğrenme ölçeği toplam puanının etkinliklere katılmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ergenlerin okula uyumlarının okuldaki bilimsel, sosyal, kültürel etkinliklere katılma durumlarına göre anlamlı olarak farklılaştığı görülmüştür ($p<.05$). Bulgulara göre, okuldaki bu tür etkinliklere katılan öğrencilerin katılmayan öğrencilere göre okula uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8 incelendiğinde, ölçek ve ölçek alt boyutlarına ilişkin korelasyon tablosu görülmektedir. Bulgulara göre; ergenlerin okula uyumları ile sosyal duygusal öğrenmeleri arasında düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Ergenlerin okuldaki sportif, sanatsal, bilimsel ve kültürel etkinliklere katıldıkça okula olan uyumlarının kolaylaştığı ve sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin de arttığı görülmüştür.

Tablo 8. Ölçekler ve alt boyutlara ilişkin korelasyon tablosu (n=542)

Ölçek ve Alt Boyutlar	SDÖÖ toplam puanı	OUÖ toplam puanı	*Öz farkındalık	*Sosyal farkındalık	*Özyönetim	*İlişki kurma becerisi	*Sorumlu bir şekilde karar verme
SDÖÖ toplam puanı	1.000	.410**	.858**	.743**	.694**	.754**	.814**
OUÖ toplam puanı		1.000	.302**	.312**	.309**	.355**	.377**
*Öz farkındalık			1.000	.310**	.470**	.546**	.673**
*Sosyal farkındalık				1.000	.400**	.514**	.511**
*Özyönetim					1.000	.432**	.595**
*İlişki kurma becerisi						1.000	.529**
*Sorumlu bir şekilde karar verme							1.000

*Ergenlerde Sosyal Duygusal Öğrenme Ölçeği alt boyutları

**Korelasyon 0.01 düzeyinde (2-kuyruklu) anlamlıdır.

Tartışma

Ergenlerin sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ortaya konmuştur. Sosyal Duygusal Öğrenme Ölçeği'nin sosyal farkındalık ve öz farkındalık alt boyutları ile toplam puanları incelendiğinde, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Benzer şekilde, Kılıcıgil ve diğerlerinin (2009) çalışmasında, kız öğrencilerin erkeklere kıyasla daha gelişmiş iletişim becerilerine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Akcalan'ın (2016) araştırmasında ise kız öğrencilerde sosyal duygusal öğrenme becerilerinin erkeklere oranla daha yaygın olduğu saptanmıştır. Aynı şekilde, Brown ve Alber'in (2011) çalışması, kız öğrencilerin sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu durumun, toplumsal beklentiler ve yetiştirme biçimleri gibi faktörlerle ilişkili olabileceği ilgili literatürde belirtilmiştir (Kabakçı & Korkut, 2008; Akçaalan 2016; Elcik, 2015; Durualp, 2024). Toplumumuzda kızların erkeklere göre iletişim becerilerinin, duygularının daha fazla desteklendiği, erkekler ise "erkek adam ağlamaz" denilerek duygularını yansıtmaya becerilerinin bastırıldığı düşünüldüğünde elde edilen sonuç oldukça tutarlıdır.

Öğrencilerin okula uyum düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Ancak erkek öğrencilerin, kız öğrencilere göre daha yüksek bir uyum düzeyine sahip olduğu ortaya konulmuştur. Bu bulgular, toplumsal normlar ve cinsiyet rolleriyle ilgili beklentilerin, erkek ve kız öğrencilerin okul ortamını algılama ve yönlendirme biçimlerini etkileyebileceğini göstermektedir (Öktem,

2023). Literatürde bu görüşü destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Örneğin, Makas ve Düşünceli'nin (2021) çalışmasında ergenlerin gelecek beklentileri ve okula uyumları arasında benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Ensar ve Keskin'in (2014) ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal-duygusal uyumunu inceledikleri araştırmada, cinsiyetin sosyal duygusal uyum üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Yoleri'nin (2014) araştırması da cinsiyetin okula uyum için anlamlı bir yordayıcı olmadığını ortaya koymuştur. Literatür incelendiğinde, cinsiyete göre okul uyumunu ele alan araştırmalarda farklı bulgulara ulaşıldığı görülmektedir. Bu çalışmanın sonucuna göre, cinsiyetin okul uyumunda belirleyici bir faktör olmadığı ve kız ile erkek öğrencilerin benzer uyum sorunları yaşadığı ifade edilebilir.

Ergenlerin sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak dokuzuncu sınıf öğrencilerinin, onuncu ve on birinci sınıf öğrencilerine kıyasla daha yüksek düzeyde okula uyum sağladıkları görülmüştür. Başka bir çalışmada benzer şekilde, ilköğretim birinci kademedeki öğrencilerin sosyal beceriler konusunda ikinci kademeye göre daha fazla bilgiye sahip oldukları ve bu becerileri daha çok kullandıkları belirtilmiştir. İkinci kademe düzeyinde bu becerilerin daha az desteklendiği ve tutarsız bir şekilde ele alındığı görülmüştür (Nolan, 2023). Dolayısıyla dokuzuncu sınıf öğrencilerinin sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin daha düşük olması, bu becerilerin üst sınıflarda daha az işlenmesinden kaynaklanıyor olabilir.

Öğrencilerin okula uyum düzeylerinin sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. On birinci sınıf öğrencilerinin, dokuzuncu ve onuncu sınıflara göre okula uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durum, öğrencilerin lisenin son yıllarına geldiklerinde gelecekteki hedeflerine daha fazla odaklanmaları ve bunun okul uyumlarını olumlu etkilemesiyle açıklanabilir (Öktem, 2023). Öte yandan, bazı araştırmalar dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeylerinin daha yüksek olduğunu, on ikinci sınıf öğrencilerinin ise en düşük uyum düzeyine sahip olduğunu ortaya koymuştur (Yalçın, 2023). Literatürde, bu konuda farklı sonuçlara rastlanmaktadır. Örneğin, Aysan ve Uz Baş'ın (2004) çalışması, dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir. Öğrencilerin sınıf seviyelerinin değişmesi, okula aidiyet duygularını geliştirebilir, okul hakkında daha fazla bilgi edinmelerine katkı sağlayabilir, akranlarıyla ilişkilerini güçlendirebilir ve öğretmenleriyle daha fazla etkileşim kurmalarına olanak tanıyabilir. Bu durumun, öğrencilerin okula uyum sürecini olumlu yönde etkileyebileceği söylenebilir.

Sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin akademik başarıya göre anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir. Öz-düzenleme becerisinin, bireyin akademik becerilerini geliştirmek için zihinsel yeteneklerini yönlendirme kapasitesi olduğu belirtilmiştir (Zimmerman, 2002). Akademik başarısı yüksek olan ergenlerin ilişki kurma becerisi alt boyutunda ve sosyal duygusal öğrenme ölçeği toplam puanında daha yüksek sonuçlar aldığı görülmüştür. Literatür incelendiğinde, akademik başarının sosyal duygusal öğrenme düzeyleri üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Mahoney, Durlak & Weissberg, 2018; Panayiotou, Humphrey & Wigelsworth, 2019). Beklediğimiz gibi ergenlerin sosyal duygusal öğrenme becerileri arttıkça akademik başarıları da anlamlı olarak farklılık göstermiştir. Dolayısıyla ergenlerin sosyal duygusal öğrenme becerileri desteklendikçe ve geliştikçe de akademik başarıları artacaktır.

Akademik başarı ile okula uyum arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Ancak akademik başarısı daha düşük olan öğrencilerin, okula uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, bazı araştırmalarda akademik başarının öğrencilerin okula aidiyet hissiyle ilişkili olmadığını sonucunu desteklemektedir (Capps, 2003; Kılıçoğlu, 2014). Ancak diğer çalışmalar, yüksek akademik başarının daha yüksek okula uyum ile ilişkili olduğunu göstermiştir (Aysan & Uz Baş, 2003; Dağ, 2018; Bellici, 2015). Literatürdeki bu farklı sonuçların okul türlerinin çeşitlilik gösterdiğinden olduğu düşünülmektedir.

Okuldaki bilimsel, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere katılan öğrencilerin, sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin katılmayanlara göre anlamlı derecede farklı olduğu belirlenmiştir. Etkinliklere katılım,

özyönetim ve sorumlu karar verme alt boyutlarında, ayrıca sosyal duygusal öğrenme ölçeği toplam puanında anlamlı bir artışla ilişkilendirilmiştir. Bu bulgu, etkinliklerin sosyal duygusal beceriler üzerindeki olumlu etkilerini destekleyen önceki araştırmalarla uyumludur (Garner, Gabitova, Gupta & Wood, 2018; Kırtak-Ad, 2016; Peterson, Gaskill & Cordova, 2018). Grup çalışmaları, paylaşım ve iş birliği gibi unsurların sosyal duygusal öğrenme becerilerini geliştirebileceği düşünülmektedir (Ağırkan, 2021). Sosyal duygusal öğrenme becerilerinin alt boyutları olan öz farkındalık, sosyal farkındalık, öz yönetim, ilişki kurma becerisi, sorumlu bir şekilde karar verme becerilerinin ergenin bilimsel, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere katılım sağladıkça destekleneceği düşünülmektedir. Elde ettiğimiz sonuca göre, bu tür etkinliklere katılan ergenler grupla beraber çalışma, iş birliği yapma, karar verme, problem çözme gibi becerilerinin de desteklenerek sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin artacağı ortadadır.

Öğrencilerin okula uyum düzeylerinin bilimsel, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere katılım durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Etkinliklere katılan öğrencilerin okula uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sosyal becerileri gelişmiş öğrencilerin okula uyumlarının daha kolay olduğu belirtilmiştir (Tunçeli & Akman, 2014; Gülay Ogelman, Önder, Seçer & Erten, 2013). Okulda düzenlenen etkinliklere katılan ergenlerin okula daha kolay uyum sağlamaları, okul ve sınıf kurallarını benimsemelerinin daha da kolaylaşacağı düşünülmektedir. Ergen bu tür etkinliklere katılım sağladıkça okula uyumu da artacaktır.

Son olarak, ergenlerin sosyal duygusal öğrenme becerileri ile okula uyum düzeyleri arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Sosyal duygusal becerilerin yüksek olduğu durumlarda, öğrencilerin okula uyumlarının daha kolay olduğu görülmektedir. Özellikle karar verme ve öz-yönetim becerileri, günlük yaşamda doğru tercihler yapma ve sorunlarla başa çıkma konusunda öğrencilere yardımcı olabilir (Mettas, 2011; UNICEF, 2020; TÜSİAD, 2019). Akran ilişkilerini destekleyen sosyal beceriler, ergenlerin okul ortamına daha kolay adapte olmalarını sağlayabilir (Gogue, Hiester & Nordstrom, 2010). Sonuç olarak, sosyal ve duygusal beceriler, çocukluk ve ergenlik dönemlerinde kritik bir gelişimsel görev olarak önem taşımaktadır. Bu beceriler, ergenlerin hem bireysel hem de sosyal yaşamlarını olumlu etkileyerek, okula uyum süreçlerini kolaylaştırabilir.

Sonuç

Yapılan çalışmada ergenlerin sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Sosyal Duygusal Öğrenme Ölçeği'nin sosyal farkındalık ve öz farkındalık alt boyutları ile toplam puanında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Ancak ergenlerin okula uyum düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Ergenlerin sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunurken okula uyum düzeylerinin sınıf seviyesine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. On birinci sınıf öğrencilerinin, dokuzuncu ve onuncu sınıflara göre okula uyum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ergenlerin akademik başarı ile okula uyum arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken sosyal duygusal öğrenme düzeylerinin akademik başarıya göre anlamlı bir farklılık gösterdiği gözlemlenmiştir. Son olarak, ergenlerin bilimsel ve sosyal etkinliklere katılmaları hem sosyal duygusal öğrenmelerini arttırdığı hem de okula uyum düzeylerini pozitif yönde etkilediği görülmüştür.

Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin eksikliği, yaşamın çeşitli dönemlerinde farklı sorunlara yol açabilmektedir. Bu nedenle, ailelerin çocuklarını yetiştirirken bu becerilerin kazandırılmasına özel bir önem göstermesi gerekmektedir. Ailelerin, sosyal-duygusal becerilerin nasıl geliştirileceği ve destekleneceği konusunda bilinçlendirilmesi büyük önem taşır. Bu bağlamda, ailelere bu becerilerin kazandırılmasına yönelik eğitimler ve seminerler düzenlenebilir. Ayrıca, okullarda önleyici rehberlik çalışmaları kapsamında öğrenciler için sosyal-duygusal beceri eğitim programları hazırlanmasının yanı sıra, bu programlara

ebeveynlerin de aktif katılımı sağlanmalıdır. Araştırmacılar ise çalışmalarını daha geniş bir örneklem üzerinde yürütmeli ve farklı okul türleri ile eğitim kademelerinde uygulamalar yapmalıdır.

Bu çalışma sonucunda ergenlerin sosyal duygusal öğrenme becerileri ile okula uyum düzeyleri arasında pozitif ve düşük düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Yeni çalışmalarda bu ilişkinin okula uyum üzerindeki aracılık ve etkileşim etkilerini ortaya koymaya yönelik farklı modeller tasarlanabilir. Çalışmada, okula uyum ve sosyal duygusal öğrenme üzerinde etkili olabilecek cinsiyet, sınıf düzeyi ve ailenin sosyoekonomik durumu gibi değişkenlerin yanı sıra, okulun fiziksel büyüklüğü, sunulan imkanların çeşitliliği, sınıf düzeni, öğrenci sayısının fazlalığı gibi faktörler arasındaki ilişkiler de incelenebilir. Bu sayede, okula uyumu etkileyen farklı unsurların belirlenmesi mümkün olabilir.

Kaynaklar

- Ağırkan, M.(2021). Ergenlerde sosyal ve duygusal öğrenmenin incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Doktora Programı. Doktora Tezi. Ankara.
- Akcaalan, M.(2016). Yaşam boyu öğrenme ile sosyal duygusal öğrenme arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Sakarya Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya
- Aysan, F & Uz Baş, A.(2004). İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda okuyan öğrencilerin sosyal becerileri ve okul uyumu ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 91- 107.
- Arslan, G. & Balkıs, M. (2014). Ergenlikte görülen problem davranışlar ve aile sorunları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *SDU International Journal of Educational Studies*, 1(1), 11-23.
- Bellici, N.(2015). Ortaokul öğrencilerinde okula bağlanmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 48-65. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2015.15.1-5000128594>
- Bencivenga, A.S. & Elias, M.J.(2003). Leading schools of excellence in academics, character, and social-emotional development. *Nassp Bulletin*, 87(637), 60-72. <https://doi.org/10.1177/019263650308763706>
- Capps.(2003). Characteristics of A Sense of belonging and its relationship to academic achievement of students in selected middle schools in region iv and vi educational service centers. Texas A&M University. Doktor of Philosophy
- Dağ, A.(2018). Mesleki ve teknik anadolu lisesi öğrencilerinin okula uyum süreçleri hakkında nitel bir araştırma. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(3), 1995-2012.
- Demirci, E. (2019). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerileri ve okula uyum durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Selçuk Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Ana Bilim Dalı.Yüksek Lisans Tezi. Konya.
- Durnalı, M., Filiz, B. & Aydın, E.(2018). Okula uyum ölçeği'nin Türk kültürüne uyarlanması. *Sakarya University Journal of Education*, 8(3), 115-127. <https://doi.org/10.19126/suje.357548>
- Durualp, E.(2024). Ergenlerin sosyal duygusal öğrenme becerilerinin cinsiyet ve sınıfa göre incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 8(26), 13-25. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2326>
- Elcik, F.(2015). Üstün yetenekli öğrencilerin çevresinden algıladıkları sosyal destek düzeyi ile sosyal duygusal becerileri arasındaki ilişki. Dumlupınar Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İlköğretim Ana Bilim Dalı. Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı Doktora Tezi. Kütahya
- Ensar, F. & Keskin, U.(2014). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumları üzerine bir inceleme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 10(2): 459-477.
- Garner, P.W., Gabitova, N., Gupta, A. & Wood, T.(2018). Innovations in science education: infusing social emotional principles into early STEM learning. *Cultural Studies of Science Education*, 13(4): 889-903. <https://doi.org/10.1007/s11422-017-9826-0>
- Gogue, L.M.S, Hiester, M.A. & Nordstrom, A.H.(2010). Associations among peer relationships, academic achievement, and persistence in college. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 12(3): 319-337. <https://doi.org/10.2190/CS.12.3.d>
- Gülay Ogelman, H., Önder, A., Seçer, Z. & Erten, H.(2013). Anne tutumlarının 5-6 yaş çocuklarının sosyal becerilerini ve okula uyumlarını yordayıcı etkisi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 29, 143-152. <https://hdl.handle.net/11499/42458>
- Kabakçı, Ö. & Korkut, F.(2008). 6-8. Sınıftaki öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 33(148): 77-86.

- Kılıçgil, E., Bilir, P., Özdiñç, Ö., Eroğlu, K. & Eroğlu, B.(2009). İki farklı üniversitenin beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1): 19-28. https://doi.org/10.1501/Sporm_0000000145
- Kılıçoğlu, G.(2014). İngiltere'deki Öğretmenlerin Çokkültürlü Öğretim Yeterlikleri ile Türk Öğrencilerin Kültürleşme Tercihlerinin Okula Aidiyet Duygusu ve Akademik Başarıyla İlişkisi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Doktora Tezi. Eskişehir.
- Kırtak Ad, V.N.(2016). Tam stüdyo modelinin fen bilgisi öğretmen adaylarının kavramsal anlamaları ile sosyal duygusal öğrenme, sorgulama ve bilimsel süreç becerilerine etkisi: akışkanlar mekaniği örneği. Balıkesir Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Ortaöğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Ana Bilim Dalı. Doktora Tezi. Balıkesir.
- Mahoney, J.L., Durlak, J.A. & Weissberg, R.P.(2018). An update on social and emotional learning outcome research. *Phi Delta Kappan*, 100(4): 18-23. <https://doi.org/10.1177/0031721718815668>
- Makas, A. & Düşünceli, B.(2021). Ergenlerde gelecek beklentileri ve okula uyum ilişkisi. *Yaşadıkça Eğitim*, 35(1): 221-234. <https://doi.org/10.33308/26674874.2021351264>
- Mettas, A.(2011). The development of decision-making skills. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 7(1): 63-73. <https://doi.org/10.12973/ejmste/75180>
- Nolan, A.(2003). The reinforcement and impact of social skills education in secondary school and elementary school students. Doktora Programı, Pacific Lutheran University, Tacoma Washington.
- Oberle, E., Schonert-Reichl, K.A., Hertzman, C. & Zumbo, B.D.(2014). Social-emotional competencies make the grade: Predicting academic success in early adolescence. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 35(3): 138-147. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2014.02.004>
- Öktem, D.(2023). Anne babaların evlilik çatışmaları ile ergen çocuklarının akran ilişkileri ve okula uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi.İstanbul
- Panayiotou, M., Humphrey, N. & Wigelsworth, M.(2019). An empirical basis for linking social and emotional learning to academic performance. *Contemporary Educational Psychology*, 56: 193-204. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2019.01.009>
- Peterson, A., Gaskill, M., & Cordova, J.(2018). Connecting STEM with social emotional learning (SEL) curriculum in elementary education. In Society for Information Technology & Teacher Education International Conference (pp. 1212-1219). Association for the Advancement of Computing in Education (AACE) 2018. <https://www.learntechlib.org/primary/p/182681/>
- Ratelle, C.F., Duchesne, S., & Guay, F.(2017). Predicting School adjustment from multiple perspectives on parental behaviors. *Journal of Adolescence*, 54: 60-72. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2016.11.008>
- Schwarzs, D., Mcfadyen-Ketchum, S., Dodge, K.A., Pettit, G.S. & Bates, J.F.(2001). Early behavior problems as a predictor of later peer group victimization: Moderators and mediators in the pathways of social risk. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 27: 191-201. <https://doi.org/10.1023/a:1021948206165>
- Totan, T.(2018). Ergenlerde sosyal ve duygusal öğrenme ölçeğinin geliştirilmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 48(48), 41- 58. <https://doi.org/10.15285/maruaeab.393209>
- Tunçeli, H.İ. & Akman, B.(2014). Anaokullarına devam eden 6 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin okul olgunluklarına etkilerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 333- 341.
- Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneđi (TÜSİAD). Sosyal ve duygusal öğrenme becerileri: Yeni sanayi devriminin eşiğinde iş ve yaşam yetkinliklerinin anahtarı raporu. Ankara: Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneđi. 2019. <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/10450-sosyal-ve-duygusal-ogrenme-becerileri>
- United Nations Children's Fund (UNICEF). Leaving no child behind during the pandemic: Children with disabilities and COVID-19. United Nations Children's Fund. <https://www.unicef.org/reports/unicef-annual-report-2020>
- Wade, C., Almendingen, A. & Robinson, E. (2022). How parenting pre-teens compares to other child stages: Identifying opportunities to enhance adolescent mental health and wellbeing. *Children and Society*, 36(6), 12961318. <https://doi.org/10.1111/chso.12577>
- Yalçın, Ş.B.(2023). Ortaöğretim öğrencilerinin duygusal zekâ ve okula uyumlarının öz düzenleme becerilerine etkisi. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak
- Yoleri, S.(2014). The effects of age, gender, and temperament traits on school adjustment for preschool children. *E-International Journal of Educational Research*, 5(2), 54-66. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.55208>
- Zimmerman, B.J. (2002). Becoming a self-regulated learner: An overview. *Theory into Practice*, 41(2), 64-70. https://doi.org/10.1207/s15430421tip4102_2

Examining the relationship between digital addiction and daytime sleepiness in secondary school-age children

Ortaokul öğrencilerinde dijital bağımlılık ve gündüz uykululuk ilişkisinin incelenmesi

İlknur Bektaş^{a,*}, Cansu Yüksel^b

^a University of Izmir Bakircay, Faculty of Healthy Science, Department of Nursing, Pediatric Nursing, Izmir, Türkiye

^b University of Izmir Bakircay, Institute of Postgraduate Education, Izmir, Türkiye

ABSTRACT

Aim: This study was conducted to determine the relationship between digital addiction and daytime sleepiness and the level of prediction of daytime sleepiness of digital addiction in secondary school-age children.

Method: Our study is descriptive, cross-sectional and comparative. The sample consisted of 422 children studying in 5th, 6th, 7th, 8th, grades. Data were collected using Child Information Form, Digital Addiction Scale for Teenagers, Pediatric Daytime Sleepiness Scale. The data were obtained by the researchers in the classroom environment via face-to-face data collection method. The relationship between digital addiction and daytime sleepiness was evaluated with Pearson correlation analysis. The predictive level of digital addiction on daytime sleepiness was examined with linear regression analysis

Result: The average age of the participants was 12.25±1.19, 54.7% were girl (n=231), 31.3% (n=132) were in the 8th grade, 34.7% of the mothers were high school graduates and 36.7% of the fathers were high school graduates. 89.8% of children have their own mobile phones. 94.5% reported having an internet connection at home. 41.5% of children use their mobile phones most frequently for social media and internet usage 3.70±2.73 hours daily.

Conclusion: A strong, positive and significant relationship was found between children's digital addiction average scores and daytime sleepiness scores.

Keywords: Internet addiction; daytime sleepiness; school-age child; technology addiction

ÖZET

Amaç: Bu çalışma, ortaokul çağındaki çocuklarda dijital bağımlılık ile gündüz uykululuğu arasındaki ilişkiyi ve dijital bağımlılığın gündüz uykululuğunu tahmin etme düzeyini belirlemek amacıyla yürütülmüştür.

Yöntem: Çalışmamız tanımlayıcı, kesitsel ve karşılaştırmalı bir çalışmadır. Örneklem, 5., 6., 7., 8. sınıflarda öğrenim gören 422 çocuktan oluşmuştur. Veriler Çocuk Bilgi Formu, Ergenler İçin Dijital Bağımlılık Ölçeği, Pediatrik Gündüz Uykululuğu Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından sınıf ortamında yüz yüze veri toplama yöntemi ile elde edilmiştir. Dijital bağımlılık ile gündüz uykululuğu arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile değerlendirilmiştir. Dijital bağımlılığın gündüz uykululuğu üzerindeki öngörü düzeyi doğrusal regresyon analizi ile incelendi

Bulgular: Çocukların yaş ortalaması 12,25±1,19, %54,7'si kız (n=231), %31,3'ü (n=132) 8. sınıf, annelerin %34,7'si lise mezunu ve babaların %36,7'si lise mezunuydu. Çocukların %89,8'inin kendisine ait cep telefonu bulunmaktadır. %94,5'i evde internet bağlantısı olduğunu bildirmiştir. Çocukların %41,5'i cep telefonlarıyla en sık sosyal medya ve internete girmek için günde ortalama 3,70±2,73 saat vakit geçirdiğini bildirmiştir.

Sonuç: Çocukların dijital bağımlılık puan ortalamaları ile gündüz uykululuk puanları arasında güçlü, pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İnternet bağımlılığı; gündüz uykululuk; okul çağı çocuğu; teknoloji bağımlılığı

Introduction

Digital devices are widely used by children and adolescents for education, social communication, and entertainment. The COVID-19 pandemic led to school closures and reduced social interactions, increasing children's screen time as they spent more time at home (Sülün, Yayan & Düken, 2021). As a result, children's overall screen time significantly increased (Eyimaya & Irmak, 2021). Children's frequent use of

* Corresponding author.

E-mail address: ilknur.bektas@bakircay.edu.tr (İ.B.)

Geliş Tarihi / Received: 04.02.2025 Kabul Tarihi/Accepted: 06.04.2025

digital technology has paved the way for them to own digital devices such as mobile phones, tablets, computers and game consoles (Elkin & Soydan, 2024).

School-aged children and young people; by creating an account on Instagram, Facebook, Twitter/X and Tiktok, people can easily access posts in the digital environment, share from their accounts and increase their interactions with other people (Lozano-Blasco, Mira-Aladrén & Gil-Lamata, 2023). Being present in the digital environment, receiving likes and comments on content, sharing instant statuses, and constantly using messaging applications are part of children and adolescents' daily routines (Jeri-Yabar, Sanchez-Carbonel, Tito, Ramirez-delCastillo, Torres-Alcantara, Denegri & Carreazo, 2019). Digital addiction is characterised not only by the excessive use of technological devices such as phones, tablets, computers or game consoles, but also by the negative situations that arise from the unconscious and uncontrolled use of digital devices (Ciminli, 2024; Ektiricioğlu, Arslantaş & Yüksel, 2020). The World Health Organisation defines digital addiction as intense online presence, inability to manage.

Digital devices are defined as the area where children and adolescents spend the longest time outside of school, with their immersive effect, screen brightness and tactile, auditory and visual stimulation effects (Schulz van Endert, 2021). Digital addiction, which occurs with excessive use of digital devices, affects children's physiological sleep time with changes in daily routines and disrupts sleep quality (Chen, & Gau, 2016). For school-aged children, whose growth and development process is still ongoing, a healthy sleep period is an important area for maintaining physical and psychosocial health (Mustafaoğlu, Zirek, Yasacı & Özdinçler, 2018).

Extending the use of digital devices until late at night disrupts children's sleep-wake cycle and daytime sleepiness. Sleep problems in children are associated with physical, behavioural, psychosocial, somatic and medical problems (Sawa et al., 2021; Simola, Liukkonen, Pitkaranta, Pirinen & Aronen, 2014). Mobile phones, tablets, computers and game consoles increase the child's interaction with and time spent on the programmes used via digital devices. Smartphone use before and during sleep increases social media use (Lemola, Perkinson-Gloor, Brand, Dewald-Kaufmann & Grob, 2015). Sharing digital content via social media increases the expectation of receiving comments and likes from people associated with those shares, which increases the time that adolescents spend online. Similarly, internet/digital game addicted adolescents are unable to control their digital device use time by forming close friend groups and interacting with other internet/digital game addicted friends (Günüç, 2017).

Excessive screen exposure, difficulty disengaging from digital activities, and the stimulating effects of screen light and sound contribute to sleep difficulties in children (Cajochen et al., 2011). After waking up from sleep, the child is expected to be happy, rested, and active. However, using digital devices for a long time before going to bed is among the causes of insufficient sleep amount, poor sleep quality and excessive daytime sleepiness (Bener et al., 2019; Carter, Rees, Hale, Bhattacharjee & Paradkar, 2016). A cross-national comparative study found that mobile device use was associated with delayed bedtimes and reduced sleep duration in children and adolescents (Bartel et al., 2016). Children at school and during the day; The ability to achieve desired academic, social and cognitive performance and to continue the normal physiological process of growth and development is closely related to sleep quality (Acikgoz, Acikgoz & Acikgoz, 2022). One of the factors affecting sleep that can be controlled is the use of digital devices for longer than usual, which can affect sleep at night. This study aims to examine the relationship between digital addiction and daytime sleepiness in secondary school children and to assess how well digital addiction predicts daytime sleepiness.

Research Questions

Is there a relationship between digital addiction and daytime sleepiness in secondary school-aged children?

What is the predictive value of digital dependence scores for daytime sleepiness scores in secondary school-aged children?

To what extent do characteristics of secondary school-aged children predict daytime sleepiness scores?

Methods

Study design and Sample

Our study is descriptive, cross-sectional and comparative. The data of the study were collected from secondary school-aged children studying in a city centre in the western region of Turkey. All public schools in Turkey receive equal financial support from the state. The children participating in the study represent a socio-economically homogeneous region in a province in the western region of Turkey. Five secondary schools located in the city centre were included in the sample. The schools included in the sample were determined by the provincial national directorate and sent to us. In this regard, random selected five secondary schools located in the city center were included in the sample. A total of 600 students were invited to participate in the study, and 422 students who had parental consent and agreed to participate in the study were included in the study. The sampling access rate was 70.3%.

Data Collection Tools

Child Information Form: This form was developed by researchers in line with the literature (Kaynak). This form consists of questions about the age, gender, grade level of the children participating in the study, number of siblings, parents' education level, mobile phone ownership, Internet access and purpose of use, and duration of daily Internet use. These questions were drawn from studies investigating the digital addiction status of children and adolescents.

Digital Addiction Scale for Teenagers: The Digital Addiction Scale for Teenagers was developed by Seema, Heidmets, Konstabel and Varik-Maasik (2022). The scale has a 5-point Likert type (never-always) scoring. This measurement tool is a valid and reliable measurement tool to determine the digital addiction levels of young people aged 11-19 or in secondary and high school. Cronbach's alpha value was calculated as 0.85 for its application during the pandemic and 0.83 after the pandemic. Turkish validity and reliability study by Çelik, Tunç, et al. Made by (2023). As a result of the CFA analysis, the scale had model fit ($\chi^2/Sd=128.614/28=4.59$; $p<.05$, CFI=.96; TLI=.95; GFI=.95; SRMR=.036; RMSEA=.079). has been seen. It was concluded that factor load values varied between .56 and .79, and item-total test correlations varied between .62 and .79. Cronbach's alpha reliability coefficient was calculated as .90.(Çelik, Tunç, Candemir, Kapkın & Açar, 2023) The Cronbach alpha value of this study is 0.82.

Pediatric Daytime Sleepiness Scale: The Pediatric Daytime Sleepiness Scale was developed by Drake et al. (2003) and is a special scale that enables the evaluation of daytime sleepiness in children and adolescents between the ages of 12-18. The scale consists of eight items describing sleep-related behaviors. Total Cronbach's alpha was found to be .80 (Drake, Nickel, Burduvali, Roth, Jefferson & Badia 2003). In the In the scale prepared according to the five-point Likert system, the answers are 0 = never, 4 = always. In scoring the scale, the lowest score is "0" and the highest score is "32". As the score obtained from the scale increases, daytime sleepiness increases. Turkish version, the validity and reliability of which was determined by Bektaş et al. (2016), Cronbach's alpha coefficient; .79, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) value is .78, and item-total correlation varies between .53 and .73. (Bektaş, Bektaş, Ayar, Selekoglu, Ayar, Kudubes, Sal, & Armstrong, 2016).The Cronbach alpha value of this study is 0.76.

Data Collection

After obtaining the necessary permissions during the data collection process of the study, planning was done with the school administrators of the sampled schools. In the schools where the research data were collected, appropriate teaching hours were determined so as not to disrupt education and training. In the first stage, the children's parents were sent a detailed parental consent form about the purpose of the research and the research data collection forms. Parents were informed and written permission was obtained through school administrators. In the second stage, children with parental consent were identified. Children with parental consent were included in the study if they agreed to participate in the research. Data were collected using a face-to-face data collection method in the classroom. The children were informed that they could withdraw from the study at any time and that the study data would only be used for scientific purposes. Data collection took about 15 minutes.

Data Analysis

Numbers, percentages and means were used in the analysis of descriptive data. The normal distribution of continuous data was assessed using skewness and kurtosis and it was found that all data were normally distributed between $+2$. In the evaluation of normality, in addition to skewness and kurtosis, the Kolmogrow Smirnow test was also used because the sample size was greater than 50. The P value was found to be greater than 0.05 and it was determined that the data were normally distributed. The relationship between digital addiction and daytime sleepiness was assessed using Pearson correlation analysis. The predictive value of digital addiction for daytime sleepiness was assessed using linear regression analysis. For regression, multicollinearity was examined using VIF and tolerance values, and it was determined that VIF values were less than 10 and tolerance values were greater than 0.2 and that there was no multicollinearity. The significance level was set at 0.05.

Ethical Consideration

Prior to starting the data collection process, the researchers obtained ethical approval from the University's Non-Interventional Ethics Committee with IRB No: 1368 dated 20.12.2023. Permission was obtained from the Provincial Directorate of National Education to collect data in the schools included in the research. Informed consent was obtained from the parents of the children participating in the study and permission was given for their children to participate in the study. In addition, the authors of the measurement tools used in the research were contacted and asked for their permission to use the measurement tools.

Limitation

This study has several limitations. First, our study used a convenience sampling method. The second limitation of our study is that the data were collected based on children's self-reports.

Results

This section includes the study findings.

Table 1. Participants' descriptive characteristics

Descriptive characteristics	M±SD	
Age	12.25±1.19	
Internet Usage (hours)	3.70±2.73	
	n	%
Gender		
Girl	231	54.7
Boy	191	45.3
Grade level		
5. th	112	26.5
6. th	62	14.7
7. th	132	31.3
8. th	116	27.5
Number of siblings		
None	76	18.1
One	219	51.9
Two	85	20.1
Three	25	5.8
Four and up	17	4.1
Mother Education		
Primary school	63	14.9
Middle school	80	19.1
High school	147	34.7
University and above	132	31.3
Father Education		
Primary school	52	12.3
Middle school	80	19.0
High school	155	36.7
University and above	135	32.0
Mobile phone		
Have	378	89.8
None	44	10.2
Internet at home		
There is	399	94.5
None	23	5.5
Purpose of mobile phone use		
Homework-Lesson	95	22.5
Social media	175	41.5
Game	152	36.0

M= Mean, SD: Standart Deviation

The average age of the participants was 12.25±1.19, 54.7% were girl (n=231), %45.3 were boy (n=191). 26.5% (n=112) of the children were in the 5th grade, 14.7% (n=62) were in the 6th grade, 31.3% (n=132) were in the 7th grade, and 31.3% (n=132) were in the 8th grade. 51.9% had only one sibling, 34.7% of the mothers were high school graduates, 36.7% of the fathers were 89.8% of high school graduates have a mobile phone, 94.5% have an internet connection at home and 41.5% of the participants use their mobile phones for social media. Children's daily internet use was 3.70+2.73 hours on average.

Table 2. Relationship between children's digital addiction scores and daytime sleepiness scores

Digital Addiction Scores	Daytime Sleepiness Scores	
	r	p
	0.540	<0.01

A strong, positive and significant relationship was found between children's digital addiction average scores and daytime sleepiness scores ($p < 0.01$).

Table 3. The predictive level of children's digital addiction scores on daytime sleepiness scores

Variables	Daytime Sleepiness						
	B	SE	β	t	Sig.	95 %CI	
Constant	5.210	.726		7.176	.000*	3.783	6.637
Digital Addiction	.387	.029	.540	13.144	.000*	.329	.445
R	0.540						
R ²	0.292						
F	172.763						
p	<0.001						
DW (1.5-2.5)	1.855						

* Significant at 0.01 level, β = Standardized Beta

It was determined that addiction levels of adolescents significantly explained 29.2% of daytime sleepiness.

Table 4. The predictive level of children's characteristics on daytime sleepiness scores

Variables	Daytime Sleepiness						
	B	SE	β	t	Sig.	95 %CI	
Constant	5.901	3.354		1.760	.079	-.691	12.493
Age	.182	.413	.039	.440	.660	-.630	.993
Gender	-.897	.526	-.079	-1.706	.089	-1.931	.137
Grade Level	.542	.415	.114	1.307	.192	-.273	1.358
Number of Siblings	.136	.268	.026	.506	.613	-.392	.663
Mother Education	-.108	.313	-.020	-.344	.731	-.722	.507
Father Education	.202	.322	.036	.626	.531	-.432	.836
Having Mobile Phone	.341	1.023	.018	.333	.739	-1.670	2.352
Internet at Home	-.093	1.304	-.004	-.071	.943	-2.656	2.471
Internet Usage Time	.643	.099	.313	6.475	.000	.448	.838
R	0.373						
R ²	0.139						
F	7.348						
p	<0.001						
DW (1.5-2.5)	1.894						

* Significant at 0.01 level, β = Standardized Beta

It was determined that the characteristics of adolescents significantly explained 13.9% of daytime sleepiness ($p < 0.05$). When the variables were examined one by one, it was determined that only the duration of internet use significantly affected the level of daytime sleepiness.

Discussion

Increasing digital addiction in children affects the physiological sleep period and increases daytime sleepiness. Daytime sleepiness negatively affects school-aged children and adolescents in terms of healthy growth development, expected school performances, and peer relationships. Our study reveals the relationship between secondary school-age children's daytime sleepiness and digital addiction and other child variables. The average age of the children in our study is 12.25 ± 1.19 , most of them have their own mobile phone and internet connection at home, and their daily internet usage time is 3.70 ± 2.73 hours. In addition, children use their mobile phones most frequently for social media use and games. It is not possible for children to stay away from digital devices in the digital age. Children are introduced to social media and

digital games at an early age, which increases their use of digital devices and screen time (Üstündağ, 2022). Increasing screen time, with the immersive effect of digital devices, causes the child to not be able to control the use of digital devices and to spend a large part of the day with digital devices. One of the most common negative consequences of this condition is sleep problems. Studies have shown that children's excessive use of digital devices and their addiction level negatively affect the sleep period (Bener, et al., 2019; Carter, et al., 2016; Sülün, et al., 2021). Children can easily access videos, TV series and movies on the internet through digital devices. Most of this content contains violence, fear and age-inappropriate figures, and children's prolonged screen time makes it difficult for them to fall asleep. In addition, blue light emitted from the screen prevents the release of melatonin, causing children to sleep less (Chassiakos, Radesky, Christakis, Moreno, & Cross, 2016). Prolonged use of digital devices during the day shortens sleep duration and delays falling asleep (Sümen, & Evgin, 2021). Hysing et al. found in their study that there is a dose-response relationship between digital device use and sleep duration (2015). As a child's exposure to digital devices increases, sleep duration decreases. Mobile phones are one of the most accessible digital devices for children.

Our study found a strong, positive and significant relationship between children's average digital dependency scores and daytime sleepiness scores. In our country, children attend school for an average of 6-7 hours during secondary school. The fact that classes and school activities start early in the morning requires children to wake up early. A child's prolonged screen time on digital devices is strongly correlated with sleep duration, sleep quality and daytime sleepiness (Sakamoto, Kabaya, & Nakayama; 2022, Touitou, Touitou, & Reinberg, 2016). Daytime sleepiness is related to the child's nighttime sleep duration and sleep quality. After the sleep period, the child should be able to wake up with a simple stimulus and start his or her daily routine. Sleep and wakefulness follow each other regularly. Disruption of the nighttime sleep period also causes sleep to shift to daytime hours, resulting in the child spending sleepy hours during school hours when they should be active and performing academically (Ludwig, Smith, & Heussler, 2019). In our study, children's level of digital dependence was found to significantly explain 29.2% of daytime sleepiness. Our findings are similar to previous studies.

Children's addiction to digital devices has been shown as a behavioural factor that causes them to spend long periods of inactivity in front of the screen and contributes to obesity by affecting their eating habits (Eliacik, Bolat, Koçyiğit, Kanik, Selkie, Yılmaz, Çatlı, Olgaç, & Dundar, 2016; Uysal, & Çalışır, 2024). Obesity is a condition that negatively affects the child's relationship with his or her friends in school life and reduces social acceptance among children. The child becomes more dependent by building relationships with digital devices that they cannot build with their own friends (Hu, Wang, Lin, & Tang, 2021). Children who spend long periods of time playing games in the digital environment, either alone or in groups, cannot develop social relationships with their peers and prefer to communicate less (Şensoy & Ayar, 2022). This whole process increases daytime sleepiness by increasing children's interaction and screen time with digital devices such as mobile phones, computers, tablets, and game consoles (Kim, Han, Park, Yoo, Park, Suh, & Shin, 2020).

In our study, some characteristics of the children were found to significantly explain 13.9% of the daytime sleepiness ($p < 0.05$). When the variables were examined one by one, it was found that only the duration of internet use had a significant effect on the level of daytime sleepiness. This shows that children are using digital devices to access the internet. Children spend a lot of time on social media, digital games and messaging programmes and this time is considered a leisure activity (Nasirudeen, Lee Chin Adeline, Wat Neo Josephine, Lay Seng, & Wenjie, 2017). Anxiety about missing developments on social media, liking digital content added to a social media account, replying to messages, watching videos, the next level of the game and the desire to earn points are indicators of addiction. These are some of the most common

activities that children and adolescents do with their digital devices. Children perform these behaviours automatically without being aware of their digital addiction. Secondary school is a time when children's physical growth rate.

Conclusions

Sleep problems and daytime sleepiness in children are detrimental to healthy growth and development. Therefore, children need to get enough and good quality sleep at night. This study found that digital addiction and duration of internet use were significant determinants of daytime sleepiness. In order for children to grow up healthy and improve their school performance, daytime sleepiness needs to be reduced. To do this, paediatric nurses need to identify children at risk by assessing their level of digital addiction, internet time and daytime sleepiness both in school and in the clinical setting. It is recommended to regulate internet time for children at risk and to develop strategies to raise awareness of digital addiction among children and parents. Identified children at risk can be referred to professional support systems and receive the necessary support. It is recommended that school- and community-based intervention studies be conducted to reduce digital addiction and daytime sleepiness. In our study, digital addiction was found to be an important variable affecting daytime sleepiness in children. It was found that there is a significant relationship between children's internet use time and daytime sleepiness.

References

- Acikgoz, A., Acikgoz, B., & Acikgoz, O. (2022). The effect of internet addiction and smartphone addiction on sleep quality among Turkish adolescents. *Peer J*, 10:e12876. <https://doi.org/10.7717/peerj.12876>
- Bartel, K., Williamson, P., van Maanen, A., Cassoff, J., Meijer, A. M., Oort, F., Knäuper, B., Gruber, R., Gradisar, M. (2016). Protective and risk factors associated with adolescent sleep: Findings from Australia, Canada, and the Netherlands. *Sleep Medicine*, 26, 97–103. <https://doi.org/10.1016/j.sleep.2016.07.007>
- Bektaş, M., Bektaş, I., Ayar, D., Selekoglu, Y., Ayar, U., Kudubes, A. A., Sal, S.A., & Armstrong, M. (2016). Psychometric properties of Turkish version of pediatric daytime sleepiness scale (PDSS-T). *Asian Nursing Research*, 10(1), 62-67. <https://doi.org/10.1016/j.anr.2016.01.002>
- Bener, A., Yildirim, E., Torun, P., Çatan, F., Bolat, E., Aliç, S., Akyel, S., & Griffiths, M. D. (2019). Internet addiction, fatigue, and sleep problems among adolescent students: A large-scale study. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 17, 959-969. <https://doi.org/10.1007/s11469-018-9937-1>
- Cajochen, C., Frey, S., Anders, D., Spati, J., Bues, M., Pross, A., Mager, R., Wirz-Justice, A., Stefani, O. (2011). Evening exposure to a light-emitting diodes (LED)-backlit computer screen affects circadian physiology and cognitive performance. *Journal of Applied Physiology* (Bethesda, MD: 1985), 110(5), 1432–1438. <https://doi.org/10.1152/jappphysiol.00165.2011>
- Carter, B., Rees, P., Hale, L., Bhattacharjee, D., & Paradkar, M. S. (2016). Association between portable screen-based media device access or use and sleep outcomes: A systematic review and meta-analysis. *JAMA Pediatrics*, 170(12), 1202–1208. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2016.2341>
- Chassiakos, Y. L. R., Radesky, J., Christakis, D., Moreno, M. A., & Cross, C. (2016). Children and adolescents and digital media. *Journal of the American Academy of Pediatrics*, 138(5), 3–6. <https://doi.org/10.1542/peds.2016-2593>
- Chen, Y. L., Gau, S. S. F. (2016). Sleep problems and internet addiction among children and adolescents: a longitudinal study. *Journal of Sleep Research*, 25(4), 458-465. <https://doi.org/10.1111/jsr.12388>
- Ciminli, A. (2024). Ergenlerde psikolojik sağlamlık, teknoloji bağımlılığı ve boş zaman yönetimi arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (62), 2730-2745.
- Çelik, O. T., Tunç, Y., Candemir, B., Kapkın İçen, B., & Açar, D. (2023). Validity and Reliability Study of The Turkish Adaptation of The Digital Addiction Scale for Teenagers (DAST). *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 11(3), 1715-1728. <https://doi.org/10.33715/inonusaglik.1288302>
- Drake C, Nickel C, Burduvali E, Roth T, Jefferson C, Badia P. (2003). The pediatric daytime sleepiness scale (PDSS): Sleep habits and school outcomes in middle school children. *Sleep*. 26(4):455e8
- Ektiricioğlu, C., Arslantaş, H., & Yüksel, R. (2020). Ergenlerde çağın hastalığı: Teknoloji bağımlılığı. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 29(1), 51-64. <https://doi.org/10.17827/aktd.498947>

- Eliacik, K., Bolat, N., Koçyiğit, C., Kanik, A., Selkie, E., Yılmaz, H., Çatlı, G., Olgaç, N., & Dunder, B. N. (2016). Internet addiction, sleep and health-related life quality among obese individuals: a comparison study of the growing problems in adolescent health. *Eating and Weight Disorders-Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity*, 21, 709-717. DOI 10.1007/s40519-016-0327
- Elkin, N., & Soydan, A. M. (2024). Halk sağlığı perspektifinden çocuklarda teknoloji bağımlılığı ve ekran maruziyeti. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 33(4), 307-315. <https://doi.org/10.17942/sted.1463395>
- Eyimaya, A. O., & Irmak, A. Y. (2021). Relationship between parenting practices and children's screen time during the COVID-19 Pandemic in Turkey. *Journal of Pediatric Nursing*, 56, 24-29. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2020.10.002>
- Günüç, S. (2017). Peer influence in internet and digital game addicted adolescents: Is internet/digital game addiction contagious?. *International Journal of High Risk Behaviors and Addiction*, 6(2). doi: 10.5812/ijhrba.33681
- Hu, T., Wang, Y., Lin, L., & Tang, W. (2021). The mediating role of daytime sleepiness between problematic smartphone use and post-traumatic symptoms in COVID-19 home-refined adolescents. *Children and Youth Services Review*, 126, 106012. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.106012>
- Hysing, M., Pallesen, S., Stormark, K. M., Jakobsen, R., Lundervold, A. J., & Sivertsen, B. (2015). Sleep and use of electronic devices in adolescence: Results from a large population-based study. *BMJ Open*, 5, e006748. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2014-006748>
- Jeri-Yabar, A., Sanchez-Carbonel, A., Tito, K., Ramirez-delCastillo, J., Torres-Alcantara, A., Denegri, D., & Carreazo, Y. (2019). Association between social media use (Twitter, Instagram, Facebook) and depressive symptoms: Are Twitter users at higher risk?. *International Journal of Social Psychiatry*, 65(1), 14-19. <https://doi.org/10.1177/0020764018814270>
- Kim, S. Y., Han, S., Park, E. J., Yoo, H. J., Park, D., Suh, S., & Shin, Y. M. (2020). The relationship between smartphone overuse and sleep in younger children: A prospective cohort study. *Journal of Clinical Sleep Medicine*, 16(7), 1133-1139. <https://doi.org/10.5664/jcsm.8446>
- Lemola, S., Perkinson-Gloor, N., Brand, S., Dewald-Kaufmann, J. F., & Grob, A. (2015). Adolescents' electronic media use at night, sleep disturbance and depressive symptoms in the smartphone age. *Journal of Youth and Adolescence*, 44(2), 405-418. <https://doi.org/10.1007/s10964-014-0176-x>
- Lozano-Blasco, R., Mira-Aladrén, M., & Gil-Lamata, M. (2023). Social media influence on young people and children: Analysis on Instagram, Twitter and YouTube. *Comunicar*, 31(74), 125-137. <https://doi.org/10.3916/C74-2023-10>
- Mustafaoglu, R., Zirek, E., Yasacı, Z., Özdiñçler, A. R. (2018). Dijital teknoloji kullanımının çocukların gelişimi ve sağlığı üzerine olumsuz etkileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5(2), 1-21. DOI <http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2018.5.2.0051>
- Nasirudeen, A. M. A., Lee Chin Adeline, L., Wat Neo Josephine, K., Lay Seng, L., & Wenjie, L. (2017). Impact of social media usage on daytime sleepiness: a study in a sample of tertiary students in Singapore. *Digital Health*, 3, 2055207617699766. <https://doi.org/10.1177/2055207617699766>
- Sakamoto, N., Kabaya, K., & Nakayama, M. (2022). Sleep problems, sleep duration, and use of digital devices among primary school students in Japan. *BMC Public Health*, 22(1), 1006.
- Sawa, S., Hashizume, K., Abe, T., Kusaka, Y., Fukazawa, Y., Hiraku, Y., & Hagihara, A. (2021). Pathway linking physical activity, sleep duration, and breakfast consumption with the physical/psychosocial health of schoolchildren. *Journal of Child Health Care*, 25 (1), 5-17. <https://doi.org/10.1177/1367493519891019>
- Schulz van Endert, T. (2021). Addictive use of digital devices in young children: Associations with delay discounting, self-control and academic performance. *PloS One*, 16(6), e0253058. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0253058>
- Seema, R., Heidmets, M., Konstabel, K., & Varik-Maasik, E. (2022). Development and Validation of the Digital Addiction Scale for Teenagers (DAST). *Journal of Psychoeducational Assessment*, 40(2), 293-304. <https://doi.org/10.1177/07342829211056394>
- Simola, P., Liukkonen, K., Pitkaranta, A., Pirinen, T., & Aronen, E. T. (2014). Psychosocial and somatic outcomes of sleep problems in children: A 4-year follow-up study. *Child: Care, Health and Development*, 40(1), 60-67. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2012.01412.x>
- Sülün, A. A., Yayan, E. H., & Düken, M. E. (2021). Effect of COVID-19 Epidemic on Smartphone use and Sleep in Adolescents. *Turkish Journal of Child and Adolescent Health*, 28(Special Issue), 35. DOI:10.4274/tjcamh.galenos.2021.02996
- Sümen, A., & Evgin, D. (2021). Social media addiction in high school students: a cross-sectional study examining its relationship with sleep quality and psychological problems. *Child Indicators Research*, 14(6), 2265-2283. <https://doi.org/10.1007/s12187-021-09838-9>
- Şensoy, Ö., & Ayar, D. (2022). The Effect of Problematic Internet Use and Social-Appearance Anxiety on the Smartphone Addiction of Adolescents. *Cyprus Journal of Medical Sciences*, 7(3), 354-359. doi:10.4274/cjms.2021.2021-89

- Touitou, Y., Touitou, D., & Reinberg, A. (2016). Disruption of adolescents' circadian clock: The vicious circle of media use, exposure to light at night, sleep loss and risk behaviors. *Journal of Physiology-Paris*, 110(4), 467-479. <https://doi.org/10.1016/j.jphysparis.2017.05.001>
- Uysal, D.D., Çalışır, H. (2024). The Relationship Between Sleep Problems, Nutrition Habits and Anthropometric Measurements of School Children. *Turkish Journal of Sleep Medicine*, 11(1), 60-67. doi:10.4274/jtms.galenos.2023.61224.
- Üstündağ, A. (2022). Çocukların sosyal medya, akıllı telefon ve oyun bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Bağımlılık Dergisi*, 23(3), 316-326. <https://doi.org/10.51982/bagimli.1004767>

Sosyal medya ve sanal emzirme desteği

Social media and virtual breastfeeding support

Sümeyye Altıparmak^a * , Sümeyye Şimşek^b

^a Department of Midwifery, Faculty of Health Sciences, Inonu University, Malatya, Türkiye

^b Department of Midwifery, Health Sciences Institute, Inonu University, Malatya, Türkiye

ÖZET

Giriş: Anne sütü yenidoğanın fiziksel ve mental gelişimi açısından gereken tüm besin öğelerini içinde barındırmaktadır. Bebekler doğumdan sonraki ilk 30-60 dakika içerisinde mutlaka emzirilmelidir. Sanal ortam mecraları ve bu mecralarda bulunan hesaplar doğum sonu dönemde olup emzirmeyi deneyimleyen anne ve anne adaylarının ilgisini fazlasıyla çekmektedir.

Yöntem: Bu makale literatürde yer alan çalışmalar incelenerek oluşturulmuştur.

Bulgular: Kadınların çoğunluğunun, erken ebeveynlik ve değişen rolleri hakkında endişeleri ve korkularının olduğunu bilinmektedir ve kadınlar hissettikleri bu yoğun duygularla baş edebilmek adına sosyal medyaya sıkça başvurumaktadırlar. Gerçekleştirilen araştırmalar göstermiştir ki; sanal ortam/sosyal medya kullanımı gün geçtikçe daha da yaygınlaşmaktadır. Yapılan çalışmalar bu oranın ülkemizde dünya ortalamasının üstünde olduğunu göstermektedir. Araştırmalar, internetin anneler için vukuf ve sosyal destek kaynağı olduğunu ifade etmiştir. Çünkü sosyal mecralarda bulunan gruplardan kendileri için destek sağlarken diğer yandan da paylaştıkları deneyimlerle başkalarına destek olabilmektedirler.

Sonuç: Sosyal medyada yer alan emzirme videolarının Sağlık Bakanlığı tarafından incelenmesi gerektiğini, sosyal mecralarda bilgiye ulaşma ile ilgili kamu spotlarının oluşturulmasının önem teşkil ettiğini, emzirme eğitimi kapsamında bakanlık tarafından desteklenen video sayısının çoğaltılması ve bu videolara ulaşımın kolaylaştırılması, emzirme eğitimi amacıyla kullanılacak video eğitimleri ile ilgili literatüre katkı sağlayacak randomize kontrollü çalışmaların yapılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Anne; ebe; emzirme; sanal emzirme desteği; sosyal medya

ABSTRACT

Introduction: Breast milk contains all the nutrients required for the physical and mental development of the newborn. Babies should be breastfed within the first 30-60 minutes after birth. Virtual media channels and the accounts in these channels attract the attention of mothers and expectant mothers who are in the postpartum period and are experiencing breastfeeding.

Method: This article was created by examining the studies in the literature.

Results: It is known that the majority of women have concerns and fears about early parenthood and their changing roles, and women frequently resort to social media to cope with these intense emotions. Research has shown that; The use of virtual media/social media is becoming more widespread day by day. Studies show that this rate in our country is above the world average. Research has shown that the internet is a source of knowledge and social support for mothers. Because while they provide support for themselves from groups in social media, they can also support others with the experiences they share.

Conclusion: Breastfeeding videos on social media should be examined by the Ministry of Health, it is important to create public spots regarding access to information on social media, increasing the number of videos supported by the ministry within the scope of breastfeeding education and facilitating access to these videos, contributing to the literature on video trainings to be used for breastfeeding education. It is emphasized that randomized controlled studies should be conducted to provide.

Keywords: Mother; midwife; breastfeeding; virtual breastfeeding support; social media

Giriş

Bebeklerin doğumdan sonra en geç 30-60 dakika içerisinde emzirilmesi gerekmektedir. Çünkü bu dönem bebeklerin hareketli, canlı, uyanık ve gastrointestinal sisteminin aktif olduğu bir dönemdir (Patel ve ark., 2015; Swails, Palmer ve Hale, 2015; Rollins ve ark., 2016). Gelişmiş ülkelerde bebeklerin %60-%80 arasının doğum sonu 60 dakika içerisinde emzirildiği saptanmıştır. Bu oranın gelişmekte olan ülkelere %39 olarak karşımıza çıktığı görülmektedir (Çalık, Çetin ve Erkaya, 2017). Türkiye’de bu oran %71’dir

* Corresponding author.

E-mail address: sumeyye.kandemir@inonu.edu.tr (S.A)

(TNSA, 2018). Anne sütü doğal bir besindir; sıvılar, enerji ve besinler dahil yenidoğanın optimal büyümesi ve gelişmesi için gerekli olan her türlü öğeyi içinde barındırır, biyoyararlanımı yüksek ve sindirimi kolaydır. Anne sütünün ve emzirmenin bebeklerin yanı sıra anneler için de sayısız faydası bulunmaktadır (Özkara, Fidancı, Yıldız ve Kaymakamgil, 2016).

Emzirme sürecinde annelerin bilgi ve beceri konusunda desteklenemeye ihtiyaçları olabilir. Emzirme danışmanları, hastaneler, doktor muayenehaneleri, klinikler ve toplum merkezleri dâhil olmak üzere çeşitli ortamlarda emziren annelere erken emzirme konusunda yardımcı olmakta ve emzirmeyi korumak, teşvik etmek ve desteklemek için çalışmaktadır (Dündar, 2021). Literatürde yer alan çalışmalar, uygun emzirme danışmanlığının emzirmeye başlama ve sürdürme oranlarını artırdığını göstermiştir (Shinwell, Churgin, Shlomo, Shani ve Flidel-Rimon, 2006). Emzirme süresi, oranları, ailelerin doğum öncesi ve doğum sonrası birinci basamak ziyaretleri sırasında aldıkları bakımın türünden etkilenmektedir. Ebeler eğitim, bakım verme ve mentorluk rollerini kullanarak emziren annelerin gebelik döneminden itibaren davranışlarında olumlu değişiklikler yapar (Özkara ve ark., 2016). Ebenin anneye verdiği eğitim emzirmenin sürdürülmesinde, memede gelişebilecek komplikasyonların önlenmesinde ve emzirmenin başarısında önemli rol oynamaktadır (Uzun, Kolcu ve Öcebe, 2018). Ebeler, gebelik süresi içerisinde anne adaylarına meme muayenesi yapmalıdırlar. Bebeğin rahat ve kolay emmesi için meme başı masajını gebelere göstermelidir. Ayrıca emziren annelere meme bakımını nasıl yapabilecekleri, memelerini destekleyen sütyen kullanmalarını, anne sütü ve emzirmenin yararlarını, etkili emzirme için gerekli olan teknikleri ve sağlıklı beslenmenin genel ilkelerini açıklamalıdırlar. Bireylere etkili bir danışmanlık hizmeti verilmesi ebeler bakımının önemli bir parçasıdır (Özkara ve ark., 2016). Annelerin emzirmeye başlamada oldukça hevesli olmaları ancak emzirme işleminin devamlılığında yeteri kadar başarılı olamamalarının destek uygulamaları dışında farklı seçeneklere gereksinim duyduklarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir (Çalık ve ark., 2017).

Yöntem

Bu makale literatürde yer alan çalışmalar incelenerek oluşturulmuştur.

Sosyal Medya ve Sanal Ortam

İnternetin ortaya çıkmasıyla birlikte 20. yüzyılın sonlarına doğru birçok gelişme yaşanmıştır. Bu gelişmelerin başında iletişim teknolojisinde ortaya çıkan yenilikler gelmektedir. Zamanla teknoloji kullanılarak gerçekleştirilen iletişim şekilleri önem kazanmıştır. Teknoloji sayesinde değişen iletişim şekillerinde önde gelen platformlardan biri de sosyal medyadır. Sosyal medya, kullanıcıların ağ teknolojileri kullanarak etkileşimini sağlayan araç, hizmet ve uygulamaların bütünüdür. Kişilerin interneti kullanarak gerçekleştirmiş olduğu her türlü paylaşım, sosyal medyayı oluşturmaktadır. Sosyal medya, insanların iletişimi başta olmak üzere birçok konuyu yeniden şekillendirerek önemli ölçüde etkilemiştir. Kullanımının daha kolay olması sebebiyle sosyal ağ siteleri, çokça tercih edilmektedir. (Öztürk ve Talas, 2015).

Yapılan araştırmalar internet ağı ve sosyal medya kullanımının her geçen gün giderek daha fazla önem kazandığını, kullanım açısından daha da yaygınlaştığını göstermektedir. Dünya üzerinde yaklaşık olarak 4.5 milyar kişinin sosyal medya kullanıcısı olduğu belirtilmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2020 verilerine göre Türkiye'nin genel popülasyonunun %79'u internet ağı kullanmaktadır. Sosyal medya kullanım oranının Dünya genelinde %53.6 olduğu belirtilmiştir. Türkiye'de ise bu oranın %70.8 olduğu ifade edilmiştir. Yapılan çalışmalar ülkemizin internet ve sosyal medya kullanımı dünya ortalamasının üstünde olduğunu göstermektedir (Değirmenciler, Serçekuş ve Özkan, 2022).

İnternetin çeşitli kullanımı olmakla birlikte sağlık bilgisine ulaşmak amacıyla kullanımı her geçen gün tercih edilirliliğini biraz daha arttırmaktadır. Literatürde yer alan çalışmalar sağlık bilgisine ulaşma amacıyla

ilk başvuru kaynağın internet olduğunu saptamıştır (Van de Belt ve ark., 2013). Diğer bireylerin olduğu kadar gebelerinde internet ve sosyal medya platformlarını kullanım oranı giderek yükselmektedir (Hadımlı, Akyüz ve Oran, 2018).

Prenatal Dönemde Sosyal Medya Kullanımı

Gebelik, bir kadının hayatındaki en önemli dönemlerden biridir. Gebelik, fiziksel değişikliklerle ilişkilidir; ancak gebelik sırasında sağlıkla ilgili kararlar önemlidir ve anne ile doğmamış çocuğunun yaşamını etkileyebilir. Gebe anneler, sağlıklarını güvence altına almak ve sağlıklı bir doğum yapmak için bir takım bilgilere ihtiyaç duyarlar (Javanmardi, Noroozi, Mostafavi ve Ashrafi-Rizi, 2018). Bundan dolayı gebeler, ihtiyaç duydukları sağlıkla ilgili bilgiyi kolay elde edebildikleri ve rahatça ulaşabildikleri için sıkça dijital ortamları ve sosyal medyayı ziyaret etmektedirler (Kavlak, Atan, Güleç, Öztürk ve Atay, 2012).

Gebe kadınlarının internete başvurmalarının temel gerekçeleri arasında bilgiyi kendi başlarına elde etmek istemeleri, sosyal destek sistemlerini güçlendirmek istemeleri, sağlık uzmanlarından öğrenmiş oldukları bilgileri detaylandırmak, mevcutta olan bir belirsizliği netliğe kavuşturmak, yaşadıkları semptomlar hakkında bilgi edinmek ve gebelikleri üzerinde etkin bir şekilde karar verebilmek gibi nedenler yer almaktadır (Kocademir ve Gerçek, 2020). Lagan ve ark. tarafından gerçekleştirilmiş olan bir çalışmada 12 haftalık bir süre içinde, 24 ülkeden gebelikleri sırasında gebelik ile ilgili bilgiler için interneti kullandıklarını doğrulayan 613 kadın katılmıştır. Çalışmaya katılan kadınların %97'sinin Google gibi arama motorlarını kullandığı saptanmıştır. Gebelerin dijital medyayı en çok çeşitli bilgilere erişmek, gebelik ile ilgili sosyal ağ, destek ve e-ticaret için kullandığı saptanmıştır. Çalışmaya katılanların yaklaşık yarısı, sağlık profesyonelleri tarafından verilen bilgilerden memnuniyetsizlikleri nedeniyle (%48,6); %46,5'i ise sağlık profesyonellerine soru sormak için zaman eksikliği nedeniyle interneti tercih ettiklerini bildirmiştir (Lagan, Sinclair ve George Kernohan, 2010). Bjelke ve ark. (2016), İsveç'te gerçekleştirdikleri bir çalışmaya en az 34 haftalık gebe toplam 193 İsveçli kadın katılmıştır. Araştırmaya katılan kadınların neredeyse tamamı (%95) interneti bilgi kaynağı olarak kullanmıştır. Asıl sebep bilgi bulmak ve aynı durumdaki insanlar hakkında okumak olarak tespit edilmiştir (Bjelke, Martinsson, Lendahls ve Oscarsson, 2016).

Dijital medyada bulunan uygulamalar sayesinde, kadınlar gebeliklerinin erken dönemlerinden başlayarak bebekleriyle sürekli bir biçimde etkileşim içinde olmaları, bu dönemin yönetimine aktif olarak katılmalarını sağlamanın yanı sıra maternal bağlanma düzeylerini de artmaktadır. Harpel (2018)'in ABD'de gerçekleştirmiş olduğu bir çalışmada, Facebook'un gebeler tarafından kullanımının doğum öncesi dönemden itibaren bir takım eylemlerde bulunarak bebeklerine kimlik kazandırmalarına katkı sağladığı ve aile oluşturma becerileri üzerinde olumlu etki yarattığı bildirilmiştir (Kocademir ve Gerçek, 2020).

Kadınların Postnatal Dönemde Dijital Medya Kullanımı

Gebelik ve doğum, bir kadının hayatındaki iki kritik aşamadır. Doğum sonrası dönem, kadın rollerinde ani bir biçimde yoğun değişimlerin yaşandığı, kadının yaşamında strese çok fazla maruz kaldığı bir dönemdir. Kadınların çoğunluğunun, erken ebeveynlik ve değişen rolleri hakkında endişeleri ve korkularının olduğunu bilinmektedir (Slomian ve ark., 2017). Bu süreç annenin toparlanması ve mevcut durumuna adapte olması için birçok sorunla mücadele etmesi gereken bir süreç olarak ifade edilebilmektedir (Kocademir ve Gerçek, 2020). Bu noktada dijital ortamların, birçok faydasının bulunduğu görülmüştür. Örneğin anneler tecrübelerini birbirlerine aktararak sosyal destek sistemlerini güçlendirebilmektedir. Ayrıca emzirme ile ilgili tecrübelerini akranlarına aktararak sosyalleşmektedirler. Literatürde emzirme ile ilgili kullanılmakta olan çevrimiçi destek gruplarının bireysel, toplumsal ve sosyal açılarından faydaları olduğunun altı çizilmiştir. Özellikle emzirme eyleminin teşvikinde ciddi etkisi olduğu belirlenmiştir (Kocademir ve Gerçek, 2020).

Annelerin Emzirmeye Yönelik Sosyal Medya ve Sanal Ortam Kullanım Durumları

Her geçen gün giderek yaygınlaşan ve gelişen teknoloji; özellikle kolay ulaşılabilir olması sebebiyle sosyal medya olarak tanımlanan bazı sanal platformlarda emzirme desteği sağlamak amacıyla destek gruplarının kurulmasına katkıda bulunmuştur. Annelerin web siteleri ve bu destek gruplarını tercih etme sebepleri içinde ilk olarak kendi bilgi-tecrübelerini başkalarına aktarabilmelerine ek olarak farklı kişilerin paylaşımlarına karşın kendi yorumlarını yapabilmeleri yer almaktadır (Dündar ve Özsoy, 2020).

Annelerin emzirmeye yönelik sosyal medya ve sanal ortam kullanım durumları hakkında yapılan çalışmaları belirlemeye yönelik literatür incelendiğinde bir çok çalışma ile karşılaşmıştır. Gerçekleştirilen bir çalışmada, postnatal dönemde annelerin emzirme ile ilgili sorunlarına çözüm bulmak için internete, mobil uygulamalara ve sosyal medyaya başvurduklarının altı çizilmiştir. Emziren annelerin mobil uygulama kullanımının annelere emzirme hakkında bilgi sağlayabildiğini, emzirmeyi teşvik ettiğini ve yeni anneler için olumlu bir yer olduğunu göstermiştir. Emziren anneler için çok sayıda mobil uygulama ve çevrimiçi programın mevcuttur oluşu belirtilmiştir (Gerçek ve Kocademir, 2020). Literatürde sosyal medyadan sağlanan emzirme desteği ile ilgili araştırma yapmak amacıyla gerçekleştirilen bir araştırmanın evrenini, 0-30 ay arası bebek sahibi olan annelerin katılımıyla oluşmuş bir Facebook sayfasına üye anneler oluşturmuştur. Bu çalışma göstermiştir ki kadınlar emzirme ve anne sütü ile ilgili bilgi sahibi olmak amacıyla doğum öncesi dönemde olduğu gibi doğum sonrası dönemde de en çok sosyal medyayı (sırasıyla %60.5; %85.1) kullanmışlardır. Bu çalışma detaylı incelenecek olursa katılımcıların yaklaşık olarak %86.5'lik kısmının emzirme esnasında problemlerle karşılaştığı ve buna ek olarak kadınların %63.3'lük kısmının karşılaşmış oldukları bu emzirme problemlerini ortadan kaldırmak amacıyla sosyal medyaya başvurduğu belirlenmiştir. Ayrıca kadınların %96.1'lik kısmı katılmış oldukları bu emzirme gruplarının emzirme eylemi üzerinde olumlu etkileri olduğunu, %91.1'lik kısmının emzirme eylemi konusunda daha fazla bilgi kazandıklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmaya gönüllü olarak katılan kadınların %58.7'lik kısmının sosyal medyada içerisinde buldukları gruplarda aktarılarak kendileriyle paylaşılan bilgilere tam anlamıyla güvendiklerini ve %87.5'lik kısmının içerisinde buldukları gruplarda tavsiye edilen bilgilerin tecrübeleri yansıttığı için bu bilgilere güvendiklerini belirtmişlerdir. Bu çalışmanın sonucunda annelerin emzirme açısından bilgi edinmek amacıyla en sık sosyal medyayı tercih ettikleri ve sosyal medyada aktarılan bilgilerin tecrübeleri yansıtması sebebiyle anneler açısından için güvenebilecekleri bir kaynak olduğu belirlenmiştir (Dündar ve Özsoy, 2020). Emzirme sürecindeki kadınların sosyal medyayı emzirme sürecinde bilgi kaynağı olarak kullanım derecelerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bir başka çalışmada ikincil hedef olarak da emzirme sürecinde tercih edilen diğer bilgi kaynaklarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Çalışmanın evreni, emziren annelere tavsiye vermek amacıyla kurulmuş bir Instagram sayfasını sürekli olarak takip eden ve 0-2 yaş arasında çocuğu olan, emziren anneler seçilmiştir. Gerçekleştirilen bu çalışmanın sonucunda; araştırmaya gönüllü olarak katılmış olan 1219 tane emziren kadının bu konuyla ilgili bilgilerini ilk olarak sosyal medyadan temin ettikleri belirlenmiştir. Böylece bu çalışmanın sonucunda; sosyal medyanın emziren kadınlar açısından önemli bir kaynak olduğu tespit edilmiştir (Demirtaş ve Çelik, 2017). Nalbantoğlu ve ark. tarafından Tekirdağ ilinde yaşayan aile içi COVID-19 riskli teması bulunan ya da kesin olarak laboratuvar tanısı almış olan emziren kadınların, pandemi süresince anne sütü ve emzirme ile ilgili tutumları hakkında bilgi edinmek amacıyla bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan kadınların bilgi kaynakları incelendiğinde ilk tercih olarak internet ve sosyal medyanın kullanıldığı belirlenmiştir (Nalbantoğlu ve Gökçay, 2020). Gözütok tarafından literatüre kazandırılan bir başka çalışmada ise gönüllü katılımcıların emzirme konusuyla ilgili olarak ilk sırada %67.4 sağlık kurumlarını tercih ettikleri, %56.8'lik oranla etraflarında yer alan tecrübeli bireyleri, %40.2'lik oranla kitap ve broşür gibi yazılı kaynakları, %29.9'luk oranla sosyal medyayı ve internet gibi dijital ortamları tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Bundan dolayı öncelikli eğitimlerin sağlık kurumlarında sağlık

personellerince yüz yüze verilmesinin sağlanması gerektiği, teknolojik yöntemlerle desteklenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır (Gözütok, 2022). Aydın ve ark. tarafından emzirme oranını artırmak için yayınlanan YouTube videolarının içeriği, izlenme durumu ve eğitim veren kişileri değerlendirmek amacıyla bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı tipte gerçekleştirilen bu çalışmada bilgisayar ortamında web tarama aracı kullanılmış olup “emzirme eğitimi”, “emzirme arşivi”, “doğru emzirme”, “emzirme eğitimi” sözcükleri tercih edilerek taranmıştır. Tarama işleminin sonucunda konuyla ilgili 532 video tespit edilmiştir. Bu videolardan 38 tanesinin emzirme haftası ve marka tanıtımları ile ilişkili olduğu, 104 tane videonun emzirme döneminde karşılaşılan sorunlarla, 25 videonun ise emzirme danışmanlığı sertifikasının tanıtımıyla ve 303 tane videonun emzirme eğitiminin tamamen dışında bulunan videolardan oluştuğu saptanmıştır. Dışlanan videolardan sonra inceleme gösterimini 57 video oluşturmuştur. Videoların içeriklerini en fazla (%63,2) emzirme eğitiminin oluşturduğu gözlemlenmiştir. Çalışmanın sonucunda ise emzirme sürecinde online olarak eğitim vermenin bu konuda ve bebek beslenmesi üzerinde önemli rol oynadığı tespit edilmiştir. Sağlanan emzirme eğitiminin içeriği, eğitmenin eğitim düzeyi ve eğitimin anlatım biçiminin emzirme üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir (Aydın ve Vildan, 2020). Gümüşhane Üniversitesi’nde 6-24 ay bebeği olan anneler katılımıyla bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın amacı annelerin ek besin ögesi tercih etmelerinde sosyal medya kullanma durumlarını ve etkileyen faktörlerin belirlenmesidir. Bu çalışmanın sonucunda elde edilen bilgiler ışığında kadınların internetten öğrenilen bilgileri ek besin hazırlarken tercih etme durumları ve sosyal medya kullanımları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir (Karakul ve Doğan, 2021).

Yapılan bu çalışma sonuçları göstermektedir ki; emziren annelerin kullandığı ve kullanabileceği birçok mobil uygulama ile çevrimiçi program ve platform mevcuttur. Bu mobil uygulamaların anneler üzerinde, emzirme hakkında bilgi sağlama, emzirmeyi teşvik etme ve emzirme sorunlarına çözüm arama gibi etkilerinin olduğu görülmüştür. Ayrıca sosyal medyada yer alan bilgilerin diğer annelerden geliyor olması, danışmanlık ve yardım alan anneler için tecrübe anlamına geldiği için güvenilir bir kaynak olduğu da belirlenmiştir.

Sonuç

Anneler internet ile sosyal medyayı bilgi edinmek amacıyla kullanmalarının yanın sıra sosyal destek kaynağı olarak da görmektedirler. Çünkü dijital ortamlarda bulunan grupların özellikle akran desteği ve tecrübe aktarımı sayesinde kadınlara destek sağlamada etkin bir rolünün olduğunu düşünmektedirler. Sosyal medya platformlarında yer alan sanal emzirme desteği sunmayı amaçlayan emzirme videolarının Sağlık Bakanlığı tarafından denetlenmesi gerekmektedir. Ayrıca web sitelerinde, dijital ortamlarda ve sosyal medyanın bilgiye ulaşma amacı ile kullanımında yol gösterici kamu spotlarının oluşturulması önem teşkil etmektedir. Bu amaçla, bakanlık tarafından desteklenen içeriği emzirme eğitimi ile ilgili olan videoların yayınlanması ve bu videolara ulaşımın kolaylaştırılmasının gerekliliği unutulmamalıdır. Ayrıca emzirme eğitimi amacıyla kullanıma sunulan video destekli eğitimlerin içeriği ile ilgili literatüre katkı sunacak randomize kontrollü çalışmaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Birinci basamak sağlık hizmetlerinin sunumunda, aktarılacak bilginin güvenilirliğinden ve doğruluğundan emin olunması noktasında sağlık profesyonellerine özellikle de anne ve bebeğiyle yakın iletişim halinde olan ebeler ciddi sorumluluklar düşmektedir. Bu amaçla bireylere internetin etkili kullanımını açısından danışmanlık hizmetleri de verilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

- Aydın, R., & Ünlü, V. Emzirme eğitimi hakkında yayımlanan youtube videolarının analizi. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2), 166-172. <https://doi.org/10.47115/jshs.729601>
- Bjelke, M., Martinsson, A. K., Lendahls, L., & Oscarsson, M. (2016). Using the internet as a source of information during pregnancy—A descriptive cross-sectional study in Sweden. *Midwifery*, 40, 187-191. <https://doi.org/10.1016/j.midw.2016.06.020>
- Çalık, K. Y., Çetin, F. C., & Erkaya, R. (2017). Annelerin emzirme konusunda uygulamaları ve etkileyen faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 80-91.
- Değirmenciler, B., Sercekuş, P., & Özkan, S. İnternet ve sosyal medya kullanımı gebe kadınları nasıl etkiler?. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 5(3), 453-458. <https://doi.org/10.38108/ouhcd.923961>
- Demirtaş, Z. G., & Çelik, R. (2017). Emziren annelerin emzirme bilgilerinin kaynaklarının incelenmesi: Instagram Örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(22), 389-403. <https://doi.org/10.20875/makusobed.349394>
- Dündar, T. (2021). Emzirmeyi etkileyen faktörler. Özsoy S, editör. Emzirme ve Anne Sütü ile Beslemede Danışmanlık/Güncel Yaklaşımlar. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri 1, 59-65.
- Dündar, T., & Özsoy, S. Annelerin Emzirmeye Yönelik Sosyal Medya Kullanım Durumları. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(1), 29-39. <https://www.doi.org/10.46971/ausbid.626427>
- Gözütok, T. (2022). Kadınların anne sütü ve emzirme hakkında bilgi düzeyleri ve tutumları / Women's knowledge levels and attitudes about breast milk and breastfeeding. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi. Tıp Fakültesi. Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı. Tıpta Uzmanlık Tezi. Tekirdağ.
- Hadımlı, A. P., Akyüz, M. D., & Oran, N. T. (2018). Gebelerin interneti kullanma sıklıkları ve nedenleri. *Life Sciences*, 13(3), 32-43. <http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2018.13.3.4B0018>
- Javanmardi M, Noroozi M, Mostafavi F, Ashrafi-Rizi H. Internet usage among pregnant women for seeking health information: A review article. *Iran J Nurs Midwifery Res*. 2018 Mar-Apr;23(2):79-86. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/29628953/>
- Karakul, A., & Doğan, P. (2021). 6-24 Ay bebeği olan annelerin ek besin tercihlerinde sosyal medya kullanma durumları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(4), 902-910. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.888293>
- Kavlak, O., Atan, Ş.Ü., Güleç, D., Öztürk, R., Atay, N. (2012).Pregnant women's use of the internet in relation to their pregnancy in Izmir, Turkey.*Inform Health Soc Care*, 37(4), 253-63. <https://doi.org/10.3109/17538157.2012.710686>
- Kocademir, L., & Gerçek, E. Prenatal ve postnatal dönemde dijital medyanın kullanımı. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 6(1), 29-43.
- Lagan, B. M., Sinclair, M., & George Kernohan, W. (2010). Internet use in pregnancy informs women's decision making: A web-based survey. *Birth*, 37(2), 106-115. <https://doi.org/10.1111/j.1523-536x.2010.00390.x>
- Nalbantoğlu, A., Nalbantoğlu, B., & Gökçay, G. (2020). Covid-19 enfeksiyonu seyrinde annelerin emzirme ve anne sütü hakkında bilgi ve tutumları. *Namık Kemal Tıp Dergisi*, 8(3), 314-320. <https://doi.org/10.37696/nkmj.779496>
- Özkara, H., Fidancı, B. E., Yıldız, D., & Kaymakamgil, Ç. (2016). Emzirme danışmanlığı. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 15(6), 551-555. DOI: 10.5455/pmb.1-1436701913.
- Öztürk, M. F., & Talas, M. (2015). Sosyal medya ve eğitim etkileşimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 7(1), 101-120.
- Patel, A., Bucher, S., Pusdekar, Y., Esamai, F., Krebs, N.F., Goudar, S.S., & Kodkany, B.S. (2015). Rates and determinants of early initiation of breastfeeding and exclusive breastfeeding at 42 days postnatal in six low and middle-income countries: a prospective cohort study. *Reproductive Health*, 12(2):10. <https://doi.org/10.1186/1742-4755-12-s2-s10>
- Rollins, N., Bhandari, N., Hajeebhoy, N., Horton, S., Lutter, C.K., Martines, J.C., & Group, T.L.B.S. (2016). Why Invest, and What It Will Take to Improve Breastfeeding Practices?. *The Lancet*, 387(10017): 491-504. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(15\)01044-2](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(15)01044-2)
- Shinwell, E. S., Churgin, Y., Shlomo, M., Shani, M., & Flidel-Rimon, O. (2006). The effect of training nursery staff in breastfeeding guidance on the duration of breastfeeding in healthy term infants. *Breastfeeding Medicine*, 1(4), 247-252. <https://doi.org/10.1089/bfm.2006.1.247>
- Slomian, J., Emonts, P., Vigneron, L., Acconcia, A., Glowacz, F., Reginster, J. Y., ... & Bruyère, O. (2017). Identifying maternal needs following childbirth: A qualitative study among mothers, fathers and professionals. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 17(1), 1-13. <https://doi.org/10.1186/s12884-017-1398-1>
- Swails, B.N., Palmer, B., Hale R., & Hale, R.K. (2015). The golden hour: Early initiation of breastfeeding. the henderson repository is a free resource of the honorsociety of nursing, Sigma Theta Tau International (Poster). <http://hdl.handle.net/10755/602760> Erişim tarihi: 04.06.2023

- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) (2018), Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Kalkınma Bakanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye. http://www.sck.gov.tr/wp-content/uploads/2020/08/TNSA2018_ana_Rapor.pdf
- Uzun, K., Kolcu, M., & Öcebe, D. K. (2018). Anne sütü ile beslenmede kanıta dayalı uygulamalar. *Hemşirelik Bilimi Dergisi*, 1(2), 29-32. <http://dergipark.gov.tr/hbd>
- Van de Belt, T.H., Engelen, L.J., Berben, S.A., Teerenstra, S., Samsom, M., & Schoonhoven, L. (2013). Internet and social media for health-related information and communication in health care: preferences of the dutch general population. *Journal of Medical Internet Research*, 15(10), e220.3 <https://doi.org/10.2196/jmir.2607>